

STORTINGET

Innst. 6 S

(2023–2024)

Innstilling fra justiskomiteen om bevilgninger på statsbudsjettet for 2024, kapitler under Justis- og beredskapsdepartementet mv. (rammeområde 5)

Prop. 1 S (2023–2024)

Innhold

	Side
1. Innledning	1
1.1 Regjeringens budsjettforslag.....	1
1.2 Stortingets vedtak om rammesum.....	5
2. Komiteens merknader	5
2.1 Komiteens generelle merknader.....	5
2.1.1 Generelle merknader fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti.....	5
2.1.2 Generelle merknader fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet.....	5
2.1.3 Generelle merknader fra Høyre.....	6
2.1.4 Generelle merknader fra Fremskrittspartiet.....	10
2.1.5 Generelle merknader fra Sosialistisk Venstreparti.....	11
2.1.6 Generelle merknader fra Venstre.....	12
2.2 Merknader til de enkelte kapitler	16
2.3 Om anmodningsvedtak.....	36
3. Sammenligning av budsjettall, kapitler og poster. Rammeområde 5	39
4. Komiteens tilråding	42

STORTINGET

Innst. 6 S

(2023–2024)

Innstilling til Stortinget
fra justiskomiteen

Prop. 1 S (2023–2024)

Innstilling fra justiskomiteen om bevilgninger på statsbudsjettet for 2024, kapitler under Justis- og beredskapsdepartementet mv. (rammeområde 5)

Til Stortinget

1. Innledning

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Odd Harald Hovland, Hadia Tajik og Maria Aasen-Svensrud, fra Høyre, Ingunn Foss og Sveinung Stensland, fra Senterpartiet, Ivar B. Prestbakmo og Else Marie Rødby, fra Fremskrittspartiet, lederen Per-Willy Amundsen og Tor André Johnsen, fra Sosialistisk Venstreparti, Andreas Sjalg Unneland, og fra Venstre, Ingvild Wettrhus Thorsvik, fremmer i denne

innstillingen forslag til bevilgninger på statsbudsjettet for 2024 under de kapitler som er fordelt til komiteen under rammeområde 5 ved Stortingets vedtak 12. oktober 2023, jf. Innst. 1 S (2023–2024).

Komiteen viser til at komitéinnstillingen omfatter alle administrasjonsgrener under Justis- og beredskapsdepartementet med unntak av kap. 480 Svalbardbudsjettet samt kap. 490/3490 Utlendingsdirektoratet og kap. 491 Utlendingsnemnda. Kap. 480 inngår i rammeområde 4 (Utenriks), mens kap. 490/3490 og 491 er en del av rammeområde 6 (Innvandring, regional utvikling og bolig).

1.1 Regjeringens budsjettforslag

Nedenfor følger en oversikt over bevilgningsforslaget under rammeområde 5 slik det fremgår av Prop. 1 S (2023–2024) fordelt på kapitler og poster.

90-poster behandles av finanskomiteen utenfor rammesystemet.

Oversikt over budsjettkapitler og poster i rammeområde 5

Kap.	Post	Formål	Prop. 1 S (2023-2024)
			Gul bok
Utgifter			
Høyesterett			
61	Høyesterett		
	1	Driftsutgifter, kan nyttes under kap. 410 post 1 og kap. 411 post 1	137 706 000
Justis- og beredskapsdepartementet			
400	Justis- og beredskapsdepartementet		
	1	Driftsutgifter	529 752 000
	23	Spesielle driftsutgifter, forskning, evaluering og kunnskapsinnhenting, kan overføres	31 309 000

			Prop. 1 S (2023-2024)
Kap.	Post	Formål	Gul bok
	50	Norges forskningsråd	69 092 000
	70	Overføringer til private	20 014 000
	71	Tilskudd til internasjonale organisasjoner	18 999 000
410		Domstolene	
	1	Driftsutgifter, kan nyttes under kap. 61 post 1 og kap. 411 post 1	3 080 539 000
	21	Spesielle driftsutgifter	107 544 000
	22	Vernesaker/sideutgifter, jordskiftedomstoler, kan overføres	3 180 000
411		Domstoladministrasjonen	
	1	Driftsutgifter, kan nyttes under kap. 61 post 1 og kap. 410 post 1	89 894 000
414		Forliksråd og andre domsutgifter	
	1	Driftsutgifter	352 425 000
	21	Spesielle driftsutgifter	44 461 000
430		Kriminalomsorgen	
	1	Driftsutgifter, kan nyttes under kap. 431 post 1	5 516 637 000
	21	Spesielle driftsutgifter, kan overføres, kan nyttes under kap. 430 post 1 .	120 631 000
	45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, kan overføres	82 551 000
	60	Refusjoner til kommunene, forvaringsdømte mv., kan overføres	133 720 000
	70	Tilskudd	36 385 000
431		Kriminalomsorgsdirektoratet	
	1	Driftsutgifter, kan nyttes under kap. 430 post 1	161 980 000
432		Kriminalomsorgens høgstole og utdanningscenter	
	1	Driftsutgifter	238 391 000
433		Konfliktrådet	
	1	Driftsutgifter	161 378 000
	60	Tilskudd til kommuner, kan overføres	11 208 000
	70	Tilskudd	26 553 000
440		Politiet	
	1	Driftsutgifter, kan nyttes under kap. 441 post 1 og kap. 443 post 1	21 239 548 000
	22	Søk etter antatt omkomne, kan overføres	7 306 000
	23	Sideutgifter i forbindelse med sivile gjøremål	28 053 000
	25	Variable utgifter ved ankomst, mottak og retur i politiets utlendingsforvaltning	200 184 000
	45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, kan overføres	12 617 000
	46	Investeringer i Schengen IT-systemer, kan overføres	195 294 000
	48	Tildeling fra EUs grense- og visumfinansieringsordninger, kan overføres	209 210 000
	70	Tilskudd	52 853 000
	73	Internasjonale forpliktelser, mv., kan overføres	713 041 000
	74	Midlertidig destruksjonspann for enkelte typer halvautomatiske rifler	6 000 000
441		Politidirektoratet	
	1	Driftsutgifter, kan nyttes under kap. 440 post 1	382 659 000
442		Politi høgstolen	
	1	Driftsutgifter	689 124 000
443		Påtalemyndigheten i politiet	
	1	Driftsutgifter, kan nyttes under kap. 440 post 1	1 508 500 000
444		Politiets sikkerhetstjeneste (PST)	
	1	Driftsutgifter	1 473 022 000
	45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, kan overføres	61 890 000
445		Den høyere påtalemyndighet	
	1	Driftsutgifter	386 124 000

		Prop. 1 S (2023-2024)
Kap.	Post Formål	Gul bok
446	Den militære påtalemyndighet	
	1 Driftsutgifter	9 829 000
448	Grensekommisæren	
	1 Driftsutgifter	6 418 000
451	Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap	
	1 Driftsutgifter	1 505 337 000
	21 Spesielle driftsutgifter	26 463 000
	22 Spesielle driftsutgifter – Nødnett, <i>kan overføres</i>	561 410 000
	23 Variable utgifter EUs ordning for sivil beredskap	50 000 000
	45 Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, <i>kan overføres</i>	252 221 000
	70 Overføringer til private	7 743 000
452	Sentral krisehåndtering	
	1 Driftsutgifter	29 387 000
453	Sivil klareringsmyndighet	
	1 Driftsutgifter	61 039 000
454	Redningshelikoptertjenesten	
	1 Driftsutgifter	992 173 000
	45 Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, <i>kan overføres</i>	1 511 992 000
455	Redningstjenesten	
	1 Driftsutgifter	155 039 000
	21 Spesielle driftsutgifter	31 755 000
	45 Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, <i>kan overføres</i>	7 056 000
	71 Tilskudd til frivillige organisasjoner i redningstjenesten	92 490 000
	72 Tilskudd til nød- og sikkerhetstjenester	135 953 000
	73 Tilskudd til Redningselskapet	140 098 000
457	Nasjonal sikkerhetsmyndighet	
	1 Driftsutgifter	451 230 000
	45 Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, <i>kan overføres</i>	5 943 000
460	Spesialenheten for politisaker	
	1 Driftsutgifter	67 132 000
466	Særskilte straffesaksutgifter m.m.	
	1 Driftsutgifter	1 366 567 000
467	Norsk Lovtidend	
	1 Driftsutgifter	8 750 000
468	Kommisjonen for gjenopptakelse av straffesaker	
	1 Driftsutgifter	24 100 000
470	Fri rettshjelp	
	1 Driftsutgifter	839 271 000
	72 Tilskudd til spesielle rettshjelpstiltak	67 295 000
471	Statens erstatningsansvar og Stortingets rettfærdsvederlagsordning	
	71 Erstatningsansvar m.m., <i>overslagsbevilgning</i>	131 572 000
	72 Erstatning i anledning av straffeforfølgning, <i>overslagsbevilgning</i>	73 727 000
	73 Stortingets rettfærdsvederlagsordning	32 119 000
473	Statens sivilrettsforvaltning	
	1 Driftsutgifter	144 259 000
	21 Spesielle driftsutgifter	98 355 000
	70 Erstatning til voldsofre, <i>overslagsbevilgning</i>	459 152 000
475	Bobehandling	
	1 Driftsutgifter, <i>overslagsbevilgning</i>	130 500 000
	21 Spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres</i>	8 924 000
Sum utgifter rammeområde 5		47 625 073 000

		Prop. 1 S (2023-2024)
Kap.	Post Formål	Gul bok
Inntekter		
<i>Inntekter under departementene</i>		
3400	Justis- og beredskapsdepartementet	
	1 Diverse inntekter	6 341 000
	2 Refusjon av ODA-godkjente utgifter	1 127 000
3410	Domstolene	
	1 Rettsgebyr	263 490 000
	2 Saks- og gebyrinntekter jordskiftedomstolene	21 768 000
	3 Diverse refusjoner	1 837 000
	4 Vernesaker jordskiftedomstolene	3 000 000
3411	Domstoladministrasjonen	
	3 Diverse refusjoner	313 000
3430	Kriminalomsorgen	
	2 Arbeidsdriftens inntekter	118 791 000
	3 Andre inntekter	26 182 000
	4 Tilskudd	8 021 000
3432	Kriminalomsorgens høyskole og utdanningscenter	
	3 Andre inntekter	1 224 000
3433	Konfliktrådet	
	2 Refusjoner	6 000
3440	Politiet	
	1 Gebyr – pass og våpen	957 257 000
	2 Refusjoner mv.	232 296 000
	3 Salgsinntekter	53 201 000
	4 Gebyr – vaktelskap og etterkontroll av deaktiverte skytevåpen	4 828 000
	6 Gebyr – utlendingssaker	288 162 000
	7 Gebyr – sivile gjøremål	819 100 000
	8 Refusjoner fra EUs grense- og visumfinansieringsordninger	79 000 000
3442	Politihøgskolen	
	2 Diverse inntekter	23 187 000
	3 Eksterne forskningsmidler	13 090 000
3444	Politiets sikkerhetstjeneste (PST)	
	2 Refusjoner	16 154 000
3451	Direktoratet for samfunnsikkerhet og beredskap	
	1 Gebyr	125 453 000
	2 Refusjoner driftsutgifter Nødnett	37 370 000
	3 Diverse inntekter	31 676 000
	4 Refusjoner større utstyrsanskaffelser og vedlikehold Nødnett	173 581 000
	5 Abonnementsinntekter og refusjoner Nødnett	536 862 000
	6 Refusjoner	7 751 000
	7 Refusjoner fra EU i forbindelse med variable utgifter knyttet til EUs ordning for sivil beredskap	50 000 000
3454	Redningshelikoptertjenesten	
	1 Refusjoner	31 287 000
3457	Nasjonal sikkerhetsmyndighet	
	1 Inntekter	36 893 000
3470	Fri rettshjelp	
	1 Tilkjente saksomkostninger m.m.	4 773 000
	2 Fri rettshjelp, ODA-godkjente utgifter	5 668 000

		Prop. 1 S (2023-2024)
Kap.	Post Formål	Gul bok
3473	Statens sivilrettsforvaltning	
	1 Diverse inntekter	5 000
	2 Vergemåls-/representantordning, ODA-godkjente utgifter	6 500 000
	Sum inntekter rammeområde 5	3 986 194 000
	Netto rammeområde 5	43 638 879 000

1.2 Stortingets vedtak om rammesum

Ved vedtak i Stortinget 4. desember 2023 er netto utgiftsramme for rammeområde 5 endelig fastsatt til 43 733 879 000 kroner, jf. Stortingets vedtak ved behandlingen av Innst. 2 S (2023–2024) fra finanskomiteen. De fremsatte bevilgningsforslagene i innstillingen bygger på denne rammen, jf. Stortingets forretningsorden § 43 femte ledd.

2. Komiteens merknader

2.1 Komiteens generelle merknader

Komiteen viser til den fremlagte Prop. 1 S (2023–2024) fra Justis- og beredskapsdepartementet om budsjettforslaget for 2024.

2.1.1 GENERELLE MERKNADER FRA ARBEIDERPARTIET, SENTERPARTIET OG SOSIALISTISK VENSTREPARTI

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti, viser til budsjettforliket av 3. desember 2023 mellom de tre partiene, der det er foreslått omfordelende og sosiale tiltak for å gi folk trygghet i en krevende tid. Det gjøres viktige velferdsgrep som blant annet gratis halvdagsplass i SFO for tredjeklassinger og økt barnetrygd for barn over 6 år. Grupper som opplever en særskilt krevende situasjon, får mer til neste år, for eksempel barnefamilier, studenter og mottakere av uføretrygd og arbeidsavklaringspenger.

Flertallet er også enig om å øke lånerammen til Husbanken betydelig, både generelt og til bygging av studentboliger, startlån og til å bygge utleieboliger for vanskeligstilte i boligmarkedet.

Flertallet fremhever også at den grønne omstillingen styrkes ved at det opprettes en egen ordning under Eksportfinansiering Norge for å styrke satsingen på ny grønn industri i Norge, i tillegg til en betydelig styrking av ordninger under Enova.

2.1.2 GENERELLE MERKNADER FRA ARBEIDERPARTIET OG SENTERPARTIET

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet viser til at Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti i både 2022-budsjettet og i 2023-budsjettet sørget for å øke bevilgningene til politiet, kriminalomsorgen, domstolene og påtalemakten, jf. Prop. 1 S Tillegg 1 (2021–2022) og (2021–2023). Den russiske invasjonen av Ukraina har ført til en varig endring i den sikkerhetspolitiske situasjonen i Europa. Derfor fremmet regjeringen også en historisk satsing på beredskap i Prop. 78 S (2021–2022). 500 friske mill. kroner til beredskapsarbeid i Norge var både nødvendig og i tråd med Arbeiderpartiet og Senterpartiets langvarige engasjement for å sikre folks trygghet i hele Norge. Tiltakene er videreført i senere budsjettforslag og viser en klar prioritering av viktige beredskapskapasiteter i samfunnet vårt.

Samtidig vil disse medlemmer understreke at det viktigste er å sørge for at kriminalitet ikke skjer. Kriminalitet må bekjempes, men det må også årsakene til kriminaliteten. Regjeringen styrket derfor politiet med til sammen 555 mill. kroner i revidert nasjonalbudsjett 2023. I nysalderingen av budsjettet for 2023 styrket regjeringen politiet med ytterligere 734 mill. kroner og PST med ytterligere 106 mill. kroner. Regjeringen fortsetter en varig styrking av politiet i forslag til neste års budsjett ved å videreføre de 355 mill. kronene som kom i revidert statsbudsjett, i tillegg til en ekstra styrking på 500 mill. kroner til politiet, Den høyere påtalemyndighet og PST.

Disse medlemmer viser også til regjeringens spesielle prioritering av arbeidet mot vold og overgrep mot barn og vold i nære relasjoner ved å øremerke 100 mill. kroner i budsjettet for 2024 til en tydelig finansiert opptrappingsplan.

Disse medlemmer er klar over at kriminalomsorgen har hatt utfordrende år med stramme budsjetter på grunn av økt pris- og lønnsvekst. Regjeringen har derfor styrket kriminalomsorgen med til sammen 145 mill. kroner i 2022 og 2023. I tillegg har de fått en engangsbevilgning på til sammen 145 mill. kroner gjennom nysalderingen i 2022 og revidert nasjonalbudsjett i 2023. Regjeringen foreslår for neste års budsjett en ytterligere økning på 85 mill. kroner til grunnbemanning og 55

mill. kroner til arbeidet med å forbedre kvinners soningsforhold.

Disse medlemmer trekker videre frem regjeringens satsing for å forbedre straffereaksjoner og oppfølging av ungdom med 19,3 mill. kroner, for å gjennomføre lovendringer og til å utrede et nytt hurtigspor ved Oslo tingrett. Det foreslås også en bevilgning på 10,7 mill. kroner til å øke kapasiteten ved Ungdomsenheten på Eidsvoll.

Disse medlemmer fremhever at regjeringen i denne vanskelige økonomiske situasjonen har klart å prioritere et historisk viktig rettsbygg ved å sette i gang rehabiliteringen av Bergen tinghus. I tillegg til dette settes det av midler til lyd- og bilde i alle rettskretser, slik at Norge endelig får denne viktige funksjonen på plass, som et av de siste landene i Europa.

Med dette budsjettforslaget mener disse medlemmer at det blir rom for et mer nærværende politi, og at det forebygges og etterforskes mer, med et klart mål om at køene i straffesakskjeden reduseres ytterligere. Vold i nære relasjoner og seksuelle overgrep må bekjempes. Straffedømte må rehabiliteres. Gjengkriminelle og ekstremister må hjelpes ut av sine destruktive miljø, og arbeidet med digital trygghet må forsterkes og koordineres langt bedre enn det har vært gjort de siste årene.

Disse medlemmer viser til at regjeringens budsjettforslag for 2024 vil sikre folks trygghet i en urolig tid. Budsjettforslaget bidrar til å holde egen befolkning trygg, både for dagens trusler og de som kan komme. Det er en av de viktigste oppgavene enhver regjering kan ha, og en oppgave denne regjeringen tar på alvor.

Disse medlemmer vil understreke at et tilstedeværende politi nær folk er avgjørende for å sikre forebygging, beredskap og folks trygghet i hverdagen. Disse medlemmer viser til at etter at høyre regjeringen gjennomførte en storstilt sentralisering av politiet, er regjeringen nå i gang med å snu sentraliseringen av politiet over til en satsing på et nært og lokalt forankret politi. Disse medlemmer viser til at regjeringen helt siden tiltredelsen har prioritert politiet gjennom å styrke grunnbemanningen, gå i dialog med kommunene om lokale tiltak for nettopp å gi et mer tilstedeværende, synlig og tilgjengelig politi. I budsjettforslaget for 2024 fortsetter regjeringen å øke bevilgningen til politiet ytterligere for blant annet å legge til rette for et høyt bemannings- og aktivitetsnivå i politidistriktene samt opprette nye tjenestesteder og flere passkontor.

Disse medlemmer viser for øvrig til at regjeringen nylig har lagt fram en egen handlingsplan, «Trygghet i hverdagen», som er en konkret plan for å styrke politiets nærvær i hele landet og å gjøre det lettere for politiet å rekruttere og beholde ansatte i distriktene. Disse medlemmer viser til at regjeringen med dette peker

ut en tydelig retning for å styrke førstelinjen i et politi som er til stede i lokalsamfunn over hele landet.

Disse medlemmer mener at samfunnets sivile motstandskraft og robusthet bygges best i fredstid og gjennom et bredt spekter av virkemidler. Disse medlemmer viser til at regjeringen oppnevnte Totalberedskapskommisjonen i 2022, og at kommisjonen leverte sin rapport i juni i år, der en konklusjon er at det haster med å styrke norsk beredskap. Disse medlemmer vil understreke behovet for kraftfulle tiltak for å ivareta den sivile beredskapen for å møte sammensatte og komplekse trusler som berører alle samfunnsområder og stiller store krav til samarbeid på tvers av virksomheter, sektorer og landegrenser. Disse medlemmer viser til at regjeringen er i gang med å gjennomføre en tillitsreform i offentlig sektor, herunder politiet, rettsvesenet, redningstjenesten og kriminalomsorgen, der målet er at ansatte skal få mer tid og tillit gjennom tillitsbasert ledelse uten lange ansvarskjeder og ved å fjerne unødvendig detaljstyring og rapportering. Disse medlemmer mener regjeringens budsjettforslag for 2024 og det videre arbeidet med tillitsreformen i samarbeid med ansatte, ledelse og brukerorganisasjoner vil sikre bedre forebygging i hele justis- og beredskapssektoren. Målet er at ressursene finner hverandre, og der politiet og nødetatene er tilgjengelige over hele landet.

2.1.3 GENERELLE MERKNADER FRA HØYRE

Komiteens medlemmer fra Høyre mener statens viktigste oppgave er å sikre borgernes trygghet og sikkerhet. Det krever blant annet et politi som er i stand til å drive effektiv kriminalitetsbekjempelse, en offeromsorg som ivaretar og sikrer tryggheten til de som har blitt utsatt for kriminalitet, og god beredskap i hele landet.

Disse medlemmer viser til at regjeringen Solberg har gjennomført en av de største reformene av norsk politi noen gang. Disse medlemmer konstaterer at politireformen stort sett er svært vellykket og har løftet norsk politiberedskap til et historisk godt nivå.

Disse medlemmer understreker at politireformen har gitt landet et kvalitativt bedre politi som dessuten er økt med flere tusen årsverk. Kvaliteten i etterforskningen er hevet, beredskapen mot terror og andre typer alvorlige hendelser er kraftig forbedret, og det er innført nasjonale responstider. Disse medlemmer viser til at politiet er inndelt i større politidistrikt for å kunne tilby likere tjenester og samme grad av trygghet til alle innbyggere i Norge og for å bygge større fagmiljøer.

Disse medlemmer viser til at politiets etterforskningsmetoder har fått et kraftig teknologisk løft. Slik kan politiet utføre langt flere oppgaver og mer politiarbeid enn før fra patruljebilen, ute blant folk og på åsted. Politiet er tilført nye biler og nytt utstyr for effektivt å kunne gjøre dette.

Disse medlemmer vil særlig understreke at politiets evne til å avdekke og etterforske overgrep mot barn og på nett er kraftig forbedret. Disse medlemmer konstaterer at dette til dels skyldes etablering av større og mer robuste fagmiljøer, både i politidistriktene og gjennom etablering av KRIPOS' cyberkrimsenter NC3. Disse medlemmer viser til at det er satset kraftig på å ruste opp politiet digitalt for å møte utviklingen i kriminalitetsbildet.

Disse medlemmer mener måten regjeringen styrer politietaten på, gir grunn til bekymring. I Hurdalsplattformen varslet regjeringen at den ville opprette 20 nye polititjenestesteder. Med årets budsjett fra regjeringen kommer dette på plass. Disse medlemmer kan vanskelig se at målet er begrunnet i annet enn gammeldags tenkning om hvordan politiet bør organiseres. Disse medlemmer viser til at det tidligere i fjor ble kjent at Justis- og beredskapsdepartementet ba om en utredning av å opprette 20 nye tjenestesteder i distriktene, minimumsbemanning ved alle tjenestesteder og opprettelse av nye passkontor. I tillegg har departementet bedt om en utredning av å redusere antall ansatte ved hovedsetene med 20 pst., mot en tilsvarende økning ved mindre tjenestesteder. Selv om den siste delen av utredningen ble trukket, mener disse medlemmer at regjeringen undergraver politireformen og skaper uro i politietaten. Denne uroen har økt gjennom 2023, og vi ser nå at kritikken kommer fra alle deler av etaten.

Disse medlemmer viser til at regjeringen har varslet en såkalt tillitsreform i offentlig sektor. Det er fortsatt uklart hva den reformen faktisk innebærer. Disse medlemmer ser at politiet detaljstyres i større og større grad, og det skjer på tvers av politifaglige råd.

Disse medlemmer viser til at opprettingen av nye politikontor skjer mot faglige råd, og at bemanningskrav til disse er politisk styrt. Disse medlemmer viser til at vi uten forvarsel fikk en politiutdanning i Alta uten at det var varslet Stortinget eller diskutert offentlig på forhånd. Samtidig står over 400 med politiutdanning uten jobb i politiet. Disse medlemmer merker seg at vi nå ser en uro i politiet som er uten sidestykke de senere år. Det er oppsiktsvekkende når både fagforeninger, Kripas, Politidirektoratet og flere politimestre er samstemte om at politiet sliter med å oppfylle sitt samfunnsoppdrag.

Disse medlemmer viser videre til at regjeringens justisbudsjett for 2024 har blitt omtalt som et budsjett uten retning. Dette er en kritikk Høyre er enig i. Disse medlemmer viser til at Høyre i sitt alternative budsjett har tatt bort en rekke små tiltak innen politiet; inkludert nye politikontorer og etableringer av nye funksjoner på tvers av politifaglige råd. Disse medlemmer viser til at Høyres retning er klar og vil legge til rette for å ansette flest mulig utdannede politifolk uten jobb. Disse medlemmer viser til Høyres alternative

statsbudsjett, hvor det foreslås omprioriteringer samt friske midler på totalt 400 mill. kroner for å sikre at flest mulig av de over 400 politiutdannende uten jobb blir ansatt i politiet. Dette kommer i tillegg til regjeringens forslag om å øke bevilgningen til politiet, Den høyere påtalemyndighet og Politihøgskolen med 500 mill. kroner, inkludert totalt 72 mill. kroner til PST til økt kontraterrorkapasitet.

Disse medlemmer mener det er behov for å redusere den politiske detaljstyringen av politiet og sikre mer langsiktig og forutsigbar styring. Det har over lang tid vært for kort perspektiv i ressursplanleggingen i politiet. Det er rett og slett for kort tid fra årets budsjett blir vedtatt, til det skal implementeres som driftsrammer i distriktene. Disse medlemmer mener vi, uavhengig av hvor mye som bevilges, må tenke annerledes i styringen av politiet. Det må skapes bedre rom for god ledelse i politiet og ha lengre styringshorisont. Det er lettere å styre når man har blikket rettet mot langsiktige mål. Disse medlemmer viser til at vi ser stadig tendenser til at politiet styres ad hoc etter aktuelle saker i samfunnsdebatten.

Med bakgrunn i dette mener disse medlemmer at politiet har behov for en langtidsplan. Det vil gi en mer stabil styring av politiet. Dette vil også fordre en annerledes budsjettmodell, noe vi mener det bør legges til rette for i forbindelse med neste års statsbudsjett.

Disse medlemmer vil ta til orde for en ny debatt om hvilke oppgaver politiet skal ha i samfunnet. Politikere må være tydelige på hvilket oppdrag politiet skal ha, men legge seg mindre opp i hvordan dette skal løses. Derfor mener vi tiden er overmoden for en stortingsmelding om politiets oppdrag og rolle i fremtiden.

Disse medlemmer viser videre til at de nasjonale beredskapsressursene nå er samlokalisert ved det nye nasjonale beredskapsenteret på Taraldrud, som åpnet i 2020. Politiets nasjonale beredskapsressurser omfatter blant annet Beredskapstroppen, Krise- og gisselforhandlertjenesten, Helikoptertjenesten og Bombetjenesten. Disse medlemmer viser til at Beredskapstroppen de siste årene er utvidet med 60 pst. Det er anskaffet tre nye politihelikoptre, og 16 nye redningshelikoptre er under innfasing. Antall treningstimer er økt for politiet, og det er bevilget midler til at 500 IP3-mannskaper skal få årlig trening ved beredskapsenteret. Samlet er beredskapen kraftig forbedret. Disse medlemmer understreker at oppfølgingen av Gjørvikkommisjonens anbefalinger har vært svært viktig for regjeringen Solberg, og mener det er betryggende at samtlige av kommisjonens anbefalinger nå er fulgt opp.

Disse medlemmer viser til at regjeringen Solberg har satset systematisk på å fornye politiets utstyr og bilpark. Herunder sørget regjeringen Solberg både i 2017 og 2019 for tilleggsbevilgninger til politidistriktene på 100 mill. kroner, slik at de begge ganger kunne

oppgradere sin bilpark og anskaffe utstyr til operativt arbeid.

Disse medlemmer understreker at opprustningen av og kvalitetshevingen i norsk politi kan tilskrives systematisk satsing og prioritering fra regjeringen Solberg gjennom en årrekke. Disse medlemmer understreker at det påhviler dagens regjering et betydelig ansvar for å sørge for at de seneste årenes positive utvikling i justissektoren fortsetter.

Disse medlemmer mener det er belastende for lovbrøyttere å ha straffesaker hengende over seg, særlig for unge. Barn og unge som begår lovbrudd, må møtes med en rask reaksjon og tiltak som virker. Disse medlemmer viser til Høyres alternative statsbudsjett, hvor det foreslås å etablere hurtigspor for fengsling av unge lovbrøyttere samt videreutvikle straffereaksjonene ungdomsstraff og ungdomsoppfølging. Målet er at reaksjonene skal hjelpe ungdom til et liv uten kriminalitet.

Disse medlemmer mener regjeringen så langt har vært passiv i arbeidet med å bekjempe vold i nære relasjoner. I regjeringen Solbergs forslag til statsbudsjett for 2022 ble det lagt inn 2 mill. kroner til å etablere en permanent partnerdrapskommisjon. Disse medlemmer mener det er beklagelig at regjeringen ikke har fulgt opp med å etablere partnerdrapskommisjonen i 2023 heller, og håper den kommer på plass i 2024, slik regjeringen har varslet.

Disse medlemmer er glad for at regjeringen endelig fremmet forslag for Stortinget om å utvide adgangen til å ilegge omvendt voldsalarm for brudd på besøksforbud. Disse medlemmer viser til at vedtak 583, hvor Stortinget ber regjeringen fremme forslag om innføring av en ordning med elektronisk kontroll (såkalt omvendt voldsalarm) ved brudd på besøksforbud, etter forslag fra Høyre ble enstemmig vedtatt.

Disse medlemmer viser til at regjeringen Solberg systematisk arbeidet for å fremme tiltak for å forebygge og bekjempe vold og overgrep mot barn og unge. Disse medlemmer viser til at seksuallovbrudd dessverre er ett av saksfeltene som øker mest hos politiet, i særlig grad overgrepssaker mot barn. Overgrepsnettverk strekker seg ofte på tvers av landegrensar, hvilket gjør sakene krevende å avdekke og etterforske. Antall ofre for anmeldte seksuallovbrudd under 20 år økte med over 60 pst. fra 2010 til 2019. Disse medlemmer viser til at regjeringen Solberg fremmet en handlingsplan om vold i nære relasjoner samt en handlingsplan om voldtekt. Disse medlemmer vil understreke at begge disse handlingsplanene inneholder svært viktige tiltak for å forebygge og bekjempe vold og overgrep, og forventer at den nye regjeringen følger opp det gode arbeidet som er gjort de siste årene. Disse medlemmer viser også til representantforslag fra Høyre om innføring av meldeplikt ved funn av overgrepsmateriale, jf. Dokument 8:126 S (2021–2022), Innst. 309 S

(2021–2022). I vedtak 581 ber Stortinget regjeringen utrede innføring av en plikt for norske tjenesteleverandører til å melde fra dersom de oppdager at deres tjenester brukes til straffbar oppbevaring eller distribusjon av overgrepsmateriale

Disse medlemmer mener arbeidet går for sent og ser også med bekymring på at feks. Spiderweb som var spesialister på overgrep på nett, legges ned.

Disse medlemmer mener det liberale demokratiet bygger på en sterk og uavhengig rettsstat. Rettsstaten skal sikre likhet for loven, ivareta rettsvernet for den enkelte og sette grenser for statens maktutøvelse. Disse medlemmer mener at uavhengige, upartiske og effektive domstoler er grunnsteinen i rettsstaten.

Disse medlemmer viser til at Riksrevisjonen i Dokument 3:3 (2019–2020) vurderte saksbehandlingstid og effektivitet i tingrettene og lagmannsrettene. Riksrevisjonen rettet sterk kritikk mot domstolene og pekte på at flere domstoler ikke nådde Stortingets mål for saksbehandlingstid i straffesaker. Utfordringene ble beskrevet som så alvorlig at det kunne gå ut over enkeltmenneskers rettssikkerhet, liv og helse.

Disse medlemmer viser til at regjeringen Solberg, på bakgrunn av Riksrevisjonens kritikk og Domstolkommisjonens utredning, gjennomførte domstolsreformen i 2021. Disse medlemmer mener domstolsreformen allerede har gitt sterkere fagmiljøer og bedre ressursutnyttelse i domstolene. Samtidig som rettssikkerheten har blitt styrket, har reformen bidratt til å bevare kompetansearbeidsplasser i distriktene og sikre brukerne nærhet til domstolene. Disse medlemmer vil advare mot forslaget regjeringen sendte på høring i januar 2022. En reversering vil føre til dårligere fagmiljøer, lengre saksbehandlingstid og svekke borgerne rettssikkerhet og vil særlig ramme barn og sårbare grupper.

Disse medlemmer viser til at digitalisering av domstolene har vært en viktig satsning for regjeringen Solberg. I perioden 2014–2020 bevilget regjeringen Solberg 399 mill. kroner til IKT-prosjekter i domstolene, herunder nye saksbehandlingsløsninger, teknisk utstyr, ESAS og digitale domstoler. I tillegg kommer satsingene på digitaliseringsprosjektene Digitale domstoler I og Digitale domstoler II.

Disse medlemmer ønsker en kriminalomsorg som sikrer god rehabilitering av personer som begår kriminalitet. Straffesystemet må ha en preventiv effekt, både for den enkelte lovbrøytter og for allmennheten. Disse medlemmer mener straffen må ivareta og bygge på respekt for enkeltindividet og dets personlige ansvar. Straffenivået må harmonere med folks allmenne rettsfølelse.

Disse medlemmer viser til at kriminalomsorgen ble styrket på flere områder under regjeringen Solberg. Det gjelder blant annet etablering av nye og reha-

bilitering av gamle fengselsbygg, satsing på sikkerhet i kriminalomsorgen, tilbud for rusavhengige innsatte og innsats mot isolasjon. Moderne fengsler gir bedre forhold for både innsatte og ansatte og legger til rette for et godt innhold i soningen.

Videre viser disse medlemmer til at regjeringen Solberg i Prop. 143 L (2019–2020) foreslo å omorganisere kriminalomsorgen for å redusere byråkrati og øke kvaliteten i kriminalomsorgen. Forslaget innebar å styrke lokalt nivå, å sørge for en helhetlig straffegjennomføring som sikrer progresjon og bedre rehabilitering, økt rettssikkerhet og likebehandling og tydeligere ledelse. Disse medlemmer mener det er beklagelig at forslaget ikke ble vedtatt, og understreker at det fortsatt er behov for å redusere byråkrati også i kriminalomsorgen.

Disse medlemmer viser til at den sikkerhetspolitiske situasjonen har blitt betydelig forverret det siste året. I løpet av det siste året har etterretningsaktiviteten mot Norge økt. Disse medlemmer er bekymret over utviklingen og mener vi ikke har råd til å være naive. Disse medlemmer mener derfor politiet, sikkerhetstjenestene og beredskapsaktører må få flere verktøy, både økonomisk og rettslig, til å forebygge, bekjempe og straffeefølge etterretningsvirksomhet og forsøk på å skade statsikkerheten.

Disse medlemmer viser til at selv om andelen ungdom som begår lovbrudd, er lav i Norge, ser vi tendenser som vi må ta på alvor. Siden 2016 har det vært en økning i antallet unge som begår kriminalitet. En liten gruppe står for en stor del av hendelsene, og hendelsene blir stadig grovere.

Disse medlemmer mener at innsatsen mot ungdomskriminalitet må skje på flere fronter. Det mest grunnleggende er å sikre gode og trygge bo- og oppvekstmiljø med gode skoler og meningsfulle fritidsaktiviteter. Vi må ha et reaksjonssystem som gir unge lovbytere en hurtig og følbart reaksjon ved lovbrudd. Regjeringen Solberg sendte et forslag om endringer i ungdomsstraffordningen på høring i 2020, hvor et av målene var å redusere tiden fra overtredelse til reaksjon. Et annet viktig tiltak er å sørge for at vi har ordninger som hjelper ungdom ut av en kriminell løpebane. Her er det viktig at politi, barnevern, skoler og andre offentlige etater samarbeider og i fellesskap sikrer at ungdom følges opp. Det kan skje i forkant av at kriminalitet begås, ved at en etablerer formaliserte samarbeidsarenaer hvor de ulike aktørene kan dele informasjon med hverandre. Det kan også skje som ledd i gjennomføring av ungdomsstraff i oppfølgingsteamet som skal gjennomføre tiltakene i ungdomsplanen.

Disse medlemmer viser til at aktørenes taushetsplikt er regulert av flere ulike lovverk avhengig av hvilket område en arbeider innenfor. Relevante lovverk hvor det finnes regler om taushetsplikt, er forvaltnings-

loven, sosialtjenesteloven, opplæringsloven, helseregisterloven, helse- og omsorgstjenesteloven, barnevernloven og politiloven, for å nevne noen. Poenget er ikke at disse lovverkene ikke skal ha regler om taushetsplikt eller nødvendigvis å svekke disse reglene. En må fortsatt sikre en balanse som ivaretar retten til privatliv, særlig når det er snakk om personopplysninger av sensitiv karakter.

Disse medlemmer mener det også er viktig at reglene legger til rette for at tillitsforholdet mellom ungdommen og de ulike offentlige aktørene blir ivaretatt. Samtidig må ikke taushetsplikten være til hinder for at ungdom får den hjelpen de trenger til å komme ut av kriminelle miljø og til å bygge opp relasjoner og en lovydig fremtid. Da trenger vi tydelige regler om når de ulike aktørene kan dele opplysninger uten å være hindret av taushetsplikten. Hvis ikke risikerer vi at opplysninger som kan bidra til bedre forebygging og tilpassing til den enkelte, ikke blir delt og tatt hensyn til. Det svekker det kriminalitetsforebyggende arbeidet og går særlig ut over ungdommen.

Disse medlemmer mener spørsmålene om taushetsplikt ikke bare er knyttet til forebygging av ungdomskriminalitet og radikaliserings. Det er også en utfordring på andre felt, som diskusjonen om folk som gjør grove handlinger i psykose.

Disse medlemmer mener et annet område hvor det er behov for å se på reglene om informasjonsdeling, er samarbeidet mellom politi og helsetjenestene. Utvalget som evaluerte Kongsberg-hendelsen 13. oktober 2021, skriver i sin rapport at

«et prekært funn i denne saken er relatert til politiets manglende muligheter for å drive forebyggende arbeid rettet mot psykisk syke med tilbøyelighet til voldelig adferd.»

Med bakgrunn i dette fremmet utvalget en rekke forslag hvor formålet er å forbedre den forebyggende innsatsen overfor psykisk syke. Et av forslagene til utvalget er å opprette et formalisert samarbeid mellom politi, psykisk helsevern og sosialetaten etter modell av SLT-ordningen. Gjennom det formaliserte samarbeidet skal aktørene diskutere og vurdere risikoen knyttet til enkeltpersoner, gjennomføre risikovurderinger samt initiere nødvendige, forebyggende og risikoreducerende tiltak. Et slikt samarbeid forutsetter flere lovendringer, bl.a. unntak fra taushetsplikt for aktørene som deltar i det samarbeidet, for den pasient- og klientgruppen samarbeidet gjelder. Disse medlemmer viser ellers til Dokument 8:15 S (2022–2023) der Høyre fremmet flere forslag i tråd med dette.

Disse medlemmer viser til at vi lever i det regjeringen omtaler som en dyrtid. Likevel velger regjeringen å øke passgebyrene med 34 mill. kroner. Vi mener det er feil å øke dette gebyret så mye i en tid der alle kostnader

stiger. Pass er en utgift de aller fleste har, spesielt barnefamilier, da pass til barn må fornyes oftere.

Disse medlemmer viser til budsjetthøringen i justiskomiteen der Tollerforbundet uttrykte bekymring for situasjonen i tolletaten og nedgangen i antallet operative årsverk, som er det laveste på mange år. Nødvendig kompetanse er nå ifølge de ansatte kritisk lav. I tillegg til dette opplyses det at tolletaten mangler midler til nødvendige fasiliteter eller avgjørende verktøy og utstyr for å utføre arbeidsoppgavene på et tilfredsstillende nivå. Selv om tolletaten er underlagt en annen komité, er deres arbeid avgjørende for bekjempelse av flere former for kriminalitet

Disse medlemmer viser til at Tollerforbundet kom til høring i justiskomiteen nettopp fordi deres virksomhet har betydning for kriminalitetsbildet i Norge. Disse medlemmer ber regjeringen vurdere behovet for å utvikle langtidspan for tolletaten de neste 3–5 årene hvor det blant annet fremkommer hvilket bevilgningsnivå som må til for at etaten skal kunne utføre sine arbeidsoppgaver på et tilfredsstillende nivå.

Disse medlemmer viser også til at det i komiteens budsjetthøring, ble tatt opp at eiendomsmeglere ikke har lik tilgang som bankene på register for reelle rettighetshavere. Dette reguleres i forskrift til lov om register for reelle rettighetshavere § 3-9. Her er eiendomsmeglere utelatt. De har kun mulighet til å søke på firma og få opp navn. For ytterligere undersøkelser på reelle rettighetshavere vil eiendomsmegler ikke kunne komme videre. Det betyr at undersøkelsen av reell rettighetshaver i mange tilfeller ikke kan gjøres på forsvarlig vis, da navn ikke vil gi nok kunnskap alene. Disse medlemmer mener man må arbeide for å gi tilgang for eiendomsmeglere til å søke på fødselsnummer og d-nummer for å få reell kontroll av reelle rettighetshavere.

Disse medlemmer viser videre til at slik reglene er i dag, kan en person eller et selskap kjøpe en eiendom uten at dette blir tinglyst. Dette innebærer at noen av de største økonomiske transaksjonene som skjer i Norge, kan finne sted uten at eier må registreres. Dette er åpen dør for kriminelle som bør lukkes. I Økokrims temarapport om blankoskjøte (kjøp uten å tinglyse) fra januar 2023, hvor de har analysert MT-rapporter fra eiendomsmeglere, konkluderer de med at det er sannsynlig at slike skjøter brukes som ledd i kriminell virksomhet. I Meld. St. 9. (2022–2023) pkt. 4.2.3 (side 36) heter det videre at:

«PST rapporterer om at skjult eierskap er en trussel mot rikets sikkerhet. NOU 2021:7 Trygg og enkel eiendomsmegling skriver utvalget følgende: 'Bruk av stråmenn og skallselskaper kan bidra til å vanskeliggjøre identifiseringen av den reelle kjøperen eller selgeren av eiendommen. Det bidrar til å gjøre det vanskeligere å knytte utbyttet til de(n) kriminelle. Blankoskjøter kan også misbrukes til å skjule bakmenn.'»

Disse medlemmer viser til at både eiendomsmeglere og banker har plikter etter hvitvaskingslovgivningen. Normalt er de begge involvert i samme transaksjon. Banken finansierer eiendommen megleren selger. Hvis en av partene oppdager noe mistenkelig, har den ikke lov til å informere den andre. Det er uheldig og fører til at det er lettere å gjøre noe kriminelt. Det bør innføres en rett til å utveksle informasjon.

2.1.4 GENERELLE MERKNADER FRA FREMSKRITTPARTIET

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet viser til at samfunnets viktigste oppgave er å ivareta befolkningens trygghet og sikkerhet. De siste årene har vi sett at utviklingen i trusselbildet har blitt mer alvorlig, både i våre nærområder og her hjemme. Vi ser stadig oftere skyteepisoder, grov vold og kriminalitet på åpen gate. Disse medlemmer mener trygghet i hverdagen er viktig for den enkeltes livskvalitet, og vi mener statens viktigste oppgave er å sørge for innbyggernes trygghet. For å oppnå dette må hele justissektoren sees under ett, fra kriminell handling til dom og soning. Disse medlemmer foreslår derfor en rekke tiltak for å styrke både politi, rettsvesen, kriminalomsorg og vår sivile beredskap.

Slik disse medlemmer ser det, er en forutsetning for å skape en trygg hverdag for folk flest at politiet har kapasitet både til å følge opp hverdagskriminalitet og til å håndtere store og alvorlige hendelser. Politiet må ha kapasitet både til å trygge gatene og hindre at innbyggerne utsettes for kriminalitet. Politiet må også rustes for å møte den organiserte kriminaliteten effektivt, slik at denne stanses før det utvikler seg på en samfunnsdestruktiv måte som vi har sett i andre land. Samtidig må det sørges for videreutvikling og vedlikehold av beredskapen for å håndtere større hendelser og terror. Disse medlemmer mener på denne bakgrunn at politiet må prioriteres og tilføres tilstrekkelige midler til å håndtere sitt samfunnsoppdrag. Disse medlemmer foreslår derfor en styrking av politiet i sitt alternative budsjett. Det prioriteres derfor 1 mrd. kroner til grunnbemanning og beredskap i politidistriktene, som blant annet skal gå til å ansette 460 nye politifolk. Disse medlemmer mener dette er helt nødvendig for å sette politiet i stand til å utøve sitt viktige samfunnsoppdrag på en forsvarlig måte. Det foreslås også 10 mill. kroner i det alternative budsjettet spesifikt for å styrke den nasjonale spydspissen ved Politiets nasjonale beredskapssenter. De siste årene har vi opplevd en betydelig økning i ungdoms- og gjengkriminalitet, både i hovedstaden og andre steder i landet. Barn ned i 13-årsalderen begår alvorlige kriminelle handlinger. Disse medlemmer mener det kreves umiddelbar ressurstilførsel for å stanse denne utviklingen, og foreslår 150 mill. kro-

ner til å bekjempe ungdoms- og gjengkriminalitet. Disse medlemmer mener politiet samtidig må gis bedre verktøy for å stanse den negative utviklingen, slik Fremskrittspartiet har fremmet forslag om i Stortinget.

Disse medlemmer mener det bør på plass en ny budsjettmodell for domstolene som styrker den tredje statsmakts uavhengighet. Disse medlemmer vil derfor innføre en ny bevilgningsordning for domstolene, hvor finansieringen gjøres direkte fra Stortinget til Domstoladministrasjonen. Disse medlemmer mener videre det er viktig med et økonomisk rammeverk som sikrer at effektiviteten i norske domstoler kan opprettholdes. Disse medlemmer viser til at Fremskrittspartiet derfor vil styrke domstolene med 50 mill. kroner i sitt alternative budsjett.

Disse medlemmer mener det over tid har vært en bekymringsfull bemanningssituasjon i kriminalomsorgen. Ansatte føler at deres sikkerhet er svekket som følge av for lav bemanning, og det har vært flere alvorlige episoder hvor ansatte i norske fengsler har blitt angrepet. Dette fører igjen til økning i antall sykmeldinger og at dyktige folk slutter i kriminalomsorgen. Disse medlemmer viser til at Fremskrittspartiet derfor foreslår i sitt alternative statsbudsjett at kriminalomsorgen tilføres ytterligere midler, og bevilgningene til grunnbemanning i norske fengsler foreslås økt med 65 mill. kroner.

Disse medlemmer mener situasjonsbildet med krig i våre nærrområder viser viktigheten av en helhetlig nasjonal beredskap. Sivilforsvaret spiller en nøkkelrolle i små og store kriser. Disse medlemmer viser til at Fremskrittspartiet anerkjenner den sentrale rollen Sivilforsvaret spiller i vår nasjonale totalberedskap, og foreslår derfor en styrking av Sivilforsvaret med 50 mill. kroner i 2024 i sitt alternative budsjett.

2.1.5 GENERELLE MERKNADER FRA SOCIALISTISK VENSTREPARTI

Komiteens medlem fra Sosialistisk Venstreparti vil skape et trygt samfunn ved å utjevne økonomiske og sosiale forskjeller i justissektoren og jobbe for at det skal være like muligheter i rettssystemet for personer som opplever urettferdighet eller blir offer for kriminalitet. Rettsstaten skal beskytte og hjelpe alle, uavhengig av folks økonomiske ressurser. I dyrtiden blir det særlig merkbart at det er et klasseskille når det kommer til å kunne ivareta sine rettigheter. Derfor trengs det en rettshjelpsreform.

Dette medlem viser til at Sosialistisk Venstreparti gjennom budsjettforliket med regjeringspartiene for 2022 sikret en økning av inntektsgrensen til fri retts hjelp med 100 mill. kroner. Dette medførte at fra 1. januar 2022 ble inntektsgrensene økt med cirka 30 pst. til 320 000 kroner for enslige og 490 000 kroner for

ektefeller og par. Dette medlem viser til at Sosialistisk Venstreparti gjennom budsjettforliket samme år sikret at det er innført gratis retts hjelp til barn som berøres i utvisningssaker, og at partiene ble enige om at det skulle legges frem forslag til ny lov om støtte til retts hjelp som nå er til behandling i justiskomiteen. Dette medlem understreker viktigheten av å utvide omfanget av fri retts hjelp og viser til at grensen ble ytterligere økt i 2023 som et resultat av budsjettforliket. Inntektsgrensen for enslige og par ble økt til henholdsvis 350 000 kroner og 540 000 kroner. Grensen for formue ble justert for første gang siden 1980 og er nå på 150 000 kroner, for både enslige og par. Justis- og beredskapsdepartementet anslår at om lag 17 pst. av norske husholdninger hadde krav på behovsprøvd retts hjelp i begynnelsen av 2023, en kraftig økning fra 9 pst. i 2021.

Dette medlem viser til at det i Sosialistisk Venstrepartis alternative statsbudsjett for 2024 foreslås å fortsette den historiske økningen av innteks- og formuesgrensen for fri retts hjelp med å bevilge 100 mill. til en oppbygging av ordningen mot et mål om at 40 pst. av befolkningen skal dekkes av ordningen.

Dette medlem understreker at behovet for retts hjelp er udekket og derfor foreslår Sosialistisk Venstreparti i sitt alternative statsbudsjett å innføre en ny advokatordning for innsatte i norske fengsler som skal sikre innsatte fri retts hjelp. Dette medlem vil bedre vilkårene for dem som arbeider med fri retts hjelpssaker herunder bistands- og forsvarsadvokater, sakkyndige og tolker. Derfor foreslår Sosialistisk Venstreparti i sitt alternative statsbudsjett å bevilge 45 mill. kroner til å øke salæret og øke timetallet i bl.a. asylsaker. Dette medlem understreker viktigheten av det arbeidet de spesielle retts hjelpstiltakene utfører, og foreslår på den bakgrunn å øke tilskuddet med 12 mill. kroner.

Dette medlem peker på at det er et stort samfunnsproblem at forbrytelser som i hovedsak rammer kvinner og barn, ikke prioriteres høyt nok. Altfor få voldtekts- og overgrepssaker blir oppklart av politiet. Dette medlem ønsker et taktskifte i etterforskningen av slike saker gjennom øremerkede ressurser og økt kapasitet i alle politidistrikt. Dette medlem viser videre til at det foreslås å styrke Statens barnehus med 15 mill. kroner i Sosialistisk Venstrepartis alternative statsbudsjett for 2024 og å fortsette å trappe opp bruken av omvendt voldsalarm.

Dette medlem understreker at domstolene sikrer grunnleggende retts sikkerhet i samfunnet. Domstolene står i en krevende økonomisk situasjon, og for å forhindre at domstolene blir en flaskehals, og hindre den belastningen det har for mennesker når det tar lang tid før en sak blir avsluttet, foreslår Sosialistisk Venstreparti i sitt alternative budsjett å bevilge 96 mill. kroner til domstolene for å øke antall årsverk, styrke digitaliserin-

gen og starte et pilotprosjekt med hurtigdomstol for ungdom.

Dette medlem viser til at trange budsjetter for kriminalomsorgen har over tid svekket rehabiliteringen av innsatte og forverret arbeidsforholdene til ansatte. For å unngå mer innlåsing og isolasjon vil Sosialistisk Venstreparti styrke bemanningen, ruste opp fengsler, særlig for kvinnelige innsatte, og sikre flere innsatte et tilbud om rusmestring gjennom å bevilge 150 mill. kroner i sitt alternative budsjett. Dette medlem understreker viktigheten av det arbeidet de frivillige organisasjonene gjør for innsatte i og utenfor fengsel, og foreslår på den bakgrunn i sitt alternative budsjett å øke tilskuddet med 12 mill. kroner.

Dette medlem viser videre til det viktige arbeidet ROSA gjør for å hjelpe ofre for menneskehandel. På denne bakgrunn viser dette medlem til at Sosialistisk Venstreparti i sitt alternative budsjett foreslår 5 mill. kroner for å styrke tiltak for å hjelpe mennesker ut av prostitusjon, støtte ofre for menneskehandel og bistå ofre for arbeidslivskriminalitet.

Dette medlem viser til at i en urolig tid er trygghet særlig viktig. Trygghet er et velferdsspørsmål og et stort offentlig ansvar. Det handler om å bruke ressurser på å forhindre kriminalitet og på forebyggende arbeid. Det handler også om et samfunn med plass til alle. Når mennesker med minoritetsbakgrunn, funksjonshindrede og skeive opplever uproporsjonalt mye hatkriminalitet, må politiet jobbe målrettet for å sikre deres trygghet. Dette medlem viser i den forbindelse til Sosialistisk Venstrepartis alternative statsbudsjett for 2024, hvor det foreslås å øke bevilgningene til nasjonalt kompetansemiljø innen hatkriminalitet med 15 mill. kroner samt å øremerke støtte til FRIs Rosa kompetanse justis med 2 mill. kroner.

Dette medlem viser til det viktige arbeidet med å bekjempe økonomisk kriminalitet og miljøkriminalitet og viser til at det i Sosialistisk Venstrepartis alternative statsbudsjett foreslås å styrke dette arbeidet med 10 mill. kroner.

Dette medlem viser til den viktige oppgaven med å forebygge radikaliserings i kommunene. Dette medlem viser derfor til Sosialistisk Venstrepartis alternative statsbudsjett, hvor det foreslås å øke bevilgningen til tilskuddsordning til kommuner for forebygging av radikaliserings med 5 mill. kroner samt å styrke tilskuddsordningen for forebygging av kriminalitet blant barn og unge med 15 mill. kroner.

Dette medlem vil fremheve at frivillige organisasjoner gjør en betydelig innsats i den samlede beredskapen. Dette medlem viser i den forbindelse til Sosialistisk Venstrepartis alternative statsbudsjett, der støtten til frivillige beredskapsorganisasjoner foreslås økt med 10 mill. kroner.

2.1.6 GENERELLE MERKNADER FRA VENSTRE

Styrket rettsikkerhet

Komiteens medlem fra Venstre vil understreke at det liberale demokratiet bygger på en sterk og uavhengig rettsstat. Rettsstaten skal sikre likhet for loven, ivareta rettsvernet for den enkelte og sette grenser for statens maktutøvelse. For at rettsstaten vår skal fungere, må muligheten for å ta en sak til retten være reell.

Dette medlem viser til at formålet med rettshjelpsordningen er å sikre nødvendig juridisk bistand til de som ikke har økonomiske forutsetninger til å skaffe dette selv. Dette medlem viser til at en samlet justiskomite i Innst. 91 L (2023–2024) tilrår Stortinget å gjøre endringer i rettshjelploven ved å innføre en ny økonomisk modell for behovsprøvd rettshjelp. Hovedutfordringene med dagens rettshjelpsordning er at for få faller inn under ordningen, samt urimelige terskeeffekter ved at parter som er i omtrent samme økonomiske situasjon, kan falle på hver sin side av inntektsordningen. Videre tar egenandelen rettshjelpsmottakeren må betale, for lite hensyn til vedkommendes reelle betalingsevne. Dette medlem viser til departementet i Prop. 124 L (2022–2023) anslår at dekningsgraden for husholdninger samlet sett vil øke fra omtrent 16 pst. til 33 pst. Dette medlem mener det er på høy tid å gjennomføre slike endringer, og er glad for at det vil føre til at mange flere faktisk får mulighet til å ta saken sin til retten.

Dette medlem ønsker imidlertid å påpeke at den nye modellen hviler på en rekke usikre forutsetninger. Dette medlem viser i den forbindelse til at en rekke høringsinstanser har foreslått å heve den nedre grensen for å betale egenandel fra en til to ganger folketrygdens grunnbeløp, og at enkelte høringsinstanser også tar til orde for å heve den øvre grensen fra fem til seks ganger folketrygdens grunnbeløp. Dette medlem viser videre til at enkelte høringsinstanser påpeker at de økonomiske rammene for forslagene bør vurderes nøyer enn den knappe omtalen som er gitt i proposisjonen. Dette medlem viser til at Venstre på denne bakgrunn har lagt inn forslag i innstillingen om at rettshjelploven bør evalueres senest to år etter ikrafttredelsestidspunktet for de nye reglene om økonomisk behovsprøving. Dette medlem merker seg at også departementet i proposisjonen tar til orde for en evaluering.

Dette medlem viser videre til at innføringen av en ny økonomisk modell for behovsprøvd rettshjelp er første deloppfølging av Rettshjelpsutvalgets NOU, og at regjeringen varsler at flere deloppfølginger kommer. Dette medlem mener at det er store oppgaver som gjenstår for å sikre norske innbyggere den rettshjelpen de har behov for og krav på. Dette medlem ønsker i den forbindelse å understreke at det særlig er behov for

å se på om flere sakstyper bør gi adgang til rettshjelp uten behovsprøving, og at det er et presserende behov for å få på plass en ny rettshjelpsordning for innsatte. Dette medlem viser i den forbindelse til at Venstre sammen med Fremskrittspartiet har foreslått at regjeringen fremmer neste deloppfølging av NOU 2020:5 innen utløpet av inneværende stortingsperiode.

Dette medlem merker seg at regjeringen i sitt forslag til statsbudsjett foreslår en rettshjelpssats på 1 215 kroner i 2024, uten å spandere et eneste ord på å begrunne hvorfor den ikke følger Salærrådets anbefalinger.

Dette medlem viser til at Advokatforeningen og Justis- og beredskapsdepartementet 24. juni 2022 inngikk en avtale om rettshjelpssatsen med formål om å sikre en bærekraftig økning av rettshjelpssatsen samt å fastlegge prosessen for konsultasjoner mellom partene i forbindelse med fastsetting av satsen. Partene ble enige om å oppnevne et uavhengig salærråd som hvert år skal komme med en anbefaling til departementet om nivået på rettshjelpssatsen.

Dette medlem viser videre til at Salærrådet ga sin første anbefaling 30. november 2022. Etter Salærrådets syn må det skje en økning av rettshjelpssatsen for å møte de rettspolitiske målsettingene. Ved fastsettelsen av satsen mener Salærrådet at det er naturlig å se hen til både den generelle prisutviklingen og prisutviklingen for juridiske tjenester. I sin anbefaling uttaler Salærrådet at det fra et rettsikkerhetsperspektiv er naturlig å vektlegge prisutviklingen for juridiske tjenester, mens gitt de budsjettmessige konsekvensene er det nærliggende å legge mer vekt på den generelle prisutviklingen. Ut fra rettsikkerhetssyn er det naturlig for Salærrådet å ta utgangspunkt i prisutviklingen for juridiske tjenester, noe som gir en sats på 1 385 kroner, jf. SSBs prisindeks for juridiske tjenester.

Dette medlem viser videre til at Salærrådet ga sin andre anbefaling 1. november 2023. Salærrådet gjentok her sin anbefaling fra 2023 om at et naturlig nivå for rettshjelpssatsen i 2022-kroner er 1 385 kroner, og at dette nivået bør oppnås gjennom gradvis opptrapping av salærsatsen, med tillegg for kompensasjon for den generelle prisutviklingen. Justert for den generelle prisutviklingen fra 2022 til 2023 innebærer dette en salærsats på rundt 1 464 kroner ved inngangen til 2024.

Dette medlem viser til at Salærutvalget i sin anbefaling skriver følgende:

«Salærrådet konstaterer at salærsatsen for 2023 samt forslaget i statsbudsjettet for 2024 er betydelig lavere enn Salærrådets anbefaling. Videre konstaterer vi [...] at departementet ikke har avklart om det er lagt opp til en opptrappingsplan, inkludert et mål og en tidsplan for opptrappingen.

Det fremstår i denne situasjonen som lite formålstjenlig for Salærrådet å mene noe om hvordan salærsatsen skal reguleres videre etter at det foreslåtte opptrap-

pingsnivået er nådd. Til det er salærsatsen for 2023 og forslaget for 2024 for langt fra Salærrådets anbefalte opptrappingsnivå.

For at Salærrådet i sitt videre arbeid skal kunne yte et konstruktivt bidrag i samsvar med vårt mandat og oppfylle intensjonene i partenes avtale, er Salærrådet avhengig av at partene tilkjenner synspunkt på de råd som blir gitt. Salærrådet konstaterer at departementet så langt ikke har tilkjenner slike synspunkt.»

Dette medlem viser videre til at rettshjelpssatsen siden 2014 har økt langt mindre enn den generelle inflasjonen, men den har vært tilnærmet uendret justert for inflasjon når man ser på de siste 20 årene under ett. Over de samme 20 årene har imidlertid kostnadene ved å tilby advokattjenester økt betraktelig mer enn inflasjonen. Satsen ligger også vesentlig lavere enn den timeprisen som gjennomsnittlig oppnås i oppdrag for privatklienter. Ifølge Advokatforeningens bransjeundersøkelse er denne i størrelsesordenen 1 700 kroner.

Dette medlem vil påpeke det dypt problematiske ved at denne forskjellen gjør det attraktivt for advokater å velge bort rettshjelpsoppdrag og forsvareropdrag på det offentlige bekostning til fordel for oppdrag fra egenbetalende klienter. Dette medlem viser til St. meld. nr. 25 (1999–2000), hvor det understrekes at et misforhold mellom rettshjelpssatsen og markedsprisen kan føre til at «de mest ressursvake klientene kan bli sittende igjen med en advokat fra «B-laget» hvor motparten møter en fra «A-laget». Etter dette medlems syn vil dette utgjøre et betydelig rettsikkerhetsproblem.

Dette medlem mener at en lite bærekraftig rettshjelpssats også er en trussel mot rettsikkerheten, fordi man med dette svekker advokatene som er ment å være motmakten mot det offentlige. Dette medlem viser til at Advokatforeningen i Salærrådets anbefaling for 2022 henviser til at Regjeringsadvokaten har en beregnet timepris på 1 600 kroner i 2022, basert på kostnadene ved å drive embetet. Videre opplyses det at Regjeringsadvokaten har rammeavtaler med private advokatfirmaer, der timeprisene varierer fra over 5 000 kroner timen for partnere til 1 600 kroner timen for fullmektiger, samt at det er en rekke fastpriser på ulike oppdrag, noe som begrenser bruken av timesatser. Det offentlige betaler med andre ord egne advokater langt mer enn advokater på offentlig salærsats i saker hvor enkeltindivider møter staten i alt fra barnevern- til utlendingssaker. Dette er saker av stor betydning for den enkelte. Dette medlem er svært bekymret for at regjeringen bygger opp det offentlige makt på bekostning av enkeltmennesket som står mot systemet.

Dette medlem erkjenner at det er vanskelig å nå en bærekraftig rettshjelpssats gjennom kun ett budsjett, men mener at regjeringen burde være klar på at målet om en bærekraftig sats over tid skal nås. Dette medlem viser til Venstres alternative budsjett og foreslår å øke rettshjelpssatsen med 50 kroner mer enn regjering-

en, som en del av en flerårig opptrappingsplan for å nå den rettshjelpssatsen Salærrådet anbefaler. Det er et skritt i riktig retning og viser en intensjon om å respektere avtalen inngått med Advokatforeningen. Dette medlem vil be også be regjeringen om å forplikte seg til Salærrådets anbefalinger og komme tilbake til Stortinget med en opptrappingsplan for rettshjelpssatsen.

Kampen mot organisert kriminalitet

Dette medlem viser til at Sverige er rammet av en alvorlig voldsbølge knyttet til gjengmiljøer. Situasjonen i Sverige er svært urovekkende, og det er viktig at det norske samfunnet tar riktige grep for å forhindre smitte fra det som foregår i Sverige.

Dette medlem mener at i møte med situasjoner som oppleves utrygge, må man sørge for at tiltakene som iverksettes, bunner i kunnskap og en helhetlig tankegang. Når frykten griper folk, er trygghet det første man søker på bekostning av mye annet. Mange finner falsk trygghet i politi med synlige våpen og trussel om strengere straffer, også rettet mot barn og unge. Ingen kan være uenig i at innbyggerne skal føle seg trygge, men spørsmålet er om det faktisk fører til mer trygghet å utelukkende ty til strengere straffer. Dette medlem viser til at Venstre mener at dette er feil medisin.

Dette medlem viser til at Danmark har testet ut disse strengere straffene. På 14 år har de innført fire «bandepakker» med hardere straffer som et sentralt element. Ifølge danske forskere er det ikke strengere straffer som fører til mindre gjengkriminalitet. Dette medlem vil se på det som faktisk fungerer, og da burde hovedfokuset ligge på å redusere antallet mennesker som ender opp med å gjøre kriminelle handlinger.

Dette medlem viser til at noe som har fungert i Danmark, er forebygging gjennom blant annet prosjektet Aktive drenge. I Danmark har antallet unge gjengkriminelle og antallet unge som blir anmeldt og dømt, gått kraftig ned etter at de startet forebyggingsprosjekt som Aktive drenge i 2017. For å få bukt med ungdomskriminaliteten må man gå ungdommene i møte. Det er behov for en særlig forebyggende innsats som rettes inn mot de unge som er i risikogruppen for å bli trukket inn i kriminelle miljøer. Hvis man skal stoppe tilstrømmingen til de kriminelle miljøene, må man få tak i disse ungdommene.

Etter modell fra Danmark ønsker dette medlem å forhindre ungdomskriminalitet og unngå at man i Norge får lignende situasjoner som i Sverige. For at barna skal få tilstrekkelig hjelp, trengs det forebygging, ikke strengere straffer. Derfor vil dette medlem bygge et tverrfaglig lag rundt hver enkelt ungdom som har høy risiko for å begå alvorlige lovbrudd, noe Venstre også har foreslått i Dokument 8:13 S (2023–2024).

Dette medlem viser til at bak hver enkelt ungdom med høy risiko for å begå alvorlige lovbrudd skjuler

det seg ofte en historie med kompleks problematikk knyttet til faktorer som rus, sosial eksklusjon, sosioøkonomiske utfordringer, lav skoledeltakelse, psykiske og fysiske helseutfordringer, skjøre relasjoner og omsorgssvikt. Derfor er det viktig at laget rundt barnet er bredt sammensatt av de riktige og viktige aktørene i den unges liv. Representanter fra politi, skole, helsevesen og barnevern må jobbe sammen for å styre ungdommen vekk fra en kriminell løpebane. Og de må lytte til ungdommens egne ønsker om hjelpetiltak.

Dette medlem mener at det også må ryddes opp i lovverket knyttet til taushetsplikt og informasjonsplikt for å sikre god informasjonsflyt mellom de ulike hjelpeinstansene som skal hjelpe ungdommen. Etter dette medlems syn bør det gjennomføres en juridisk gjennomgang av relevant lovverk knyttet til taushetsplikt og informasjonsplikt for alle relevante instanser med spesielt henblikk på mulighetsrommet for informasjonsflyt. Det kan være relevant å se hen til den «danske modellen» i den danske rettspleieloven, som åpner for fri tverretattlig informasjonsflyt, forutsatt at opplysningene ikke brukes av politiet i straffesak. Det bør også undersøkes om det er behov for å utarbeide felles retningslinjer for vurdering av taushetsplikten i saker der det er behov for tverrfaglig samarbeid, og hvor det ikke er gitt på forhånd hvilke instanser som best kan bidra til å sikre tilstrekkelig, samordnet og samtidig hjelp.

Dette medlem viser til Venstres alternative statsbudsjett og foreslår å sette av 30 mill. kroner til forebygging av ungdomskriminalitet.

Dette medlem viser til at profitt er et sentralt motiv for mye kriminalitet. Inndragning er et viktig verktøy mot den grove, profittmotiverte kriminaliteten. Dette medlem viser til at det i en betenkning av professor Jon Petter Rui fra 2014 fremgår følgende:

«Det er grunn til å merke seg at antallet høye inndragningskrav har vært marginalt i perioden 2010 til 2014. Særlig gjelder dette saker hvor kravene har vært fra 2 millioner kroner og oppover. Når en holder disse tallene opp mot oversikter over samlede inndragningsbeløp per år, blir det klart at det aller meste av det som utgjør samlet inndragningsbeløp, stammer fra mindre alvorlige saker. Det må også kunne legges til grunn at det må være et meget stort potensiale for inndragning i saker som gjelder grov, profittmotivert kriminalitet.»

Dette medlem viser til at ifølge en rapport fra Politihøgskolen fra juli 2023 er inndragningstillene omtrent på samme nivå i dag som de var for 25 år siden. Et av funnene i rapporten var at inndragning i liten grad benyttes i store, profittmotiverte saker, selv om regelverket finnes i dag. Under halvparten av respondentene i undersøkelsen opplever at straffesaker med inndragningspotensial blir fulgt opp. Respondentene forteller også at etterforskning knyttet til pengesporet blir ned-

prioritert på grunn av liten kapasitet og manglende kunnskap hos både etterforskerne og påtalejuristene. Ifølge undersøkelsen ender det ofte opp med at de kriminelle blir dømt, men at de sitter igjen med mye av utbyttet fordi det ikke har vært omfattet av etterforskningen. Rapporten peker på tre suksesskriterier for å styrke inndragningsarbeidet: prioritering, kompetanse og kapasitet.

Dette medlem viser til at i Nasjonal faggruppe for finansiell sporsikring i 2019 kartla inndragningsresultatene for norsk politi, mulige årsaker til de lave resultatene og mulige tiltak som kunne bidra til å bedre resultatene. De anbefalte blant annet et inndragningsteam i hvert politidistrikt med en påtalejurist, en etterforsker og en revisor.

Dette medlem viser til at politidistriktene i 2019 ble pålagt å ansette en inndragningsspesialist innen 21. november 2021. I desember 2022 viste en kartlegging gjort av E24 at kun halvparten av politidistriktene hadde fått på plass en slik spesialist.

Dette medlem viser til Venstres alternative statsbudsjett og foreslår å bevilge penger til inndragningsteam i hvert politidistrikt, bestående av en jurist, en etterforsker og en revisor.

Dette medlem viser til at det kreves et langsiktig og kontinuerlig arbeid for å avdekke den organiserte kriminelle virksomheten. For å skaffe kjennskap om nettverk og personer kreves det dedikasjon over tid og en strategisk og målrettet satsing som man ikke må la bygges ned, slik at nettverk igjen kan få fotfeste.

Etter dette medlem s syn er det imperativt at det bygges opp spesialkompetanse i politidistriktene, der dette kreves som følge av kriminalitetsbildet, for å møte og bekjempe trusselen fra organiserte kriminelle miljøer på en god måte. Videre må politidistriktenes arbeid med organisert kriminalitet sikres kapasitet og ressurser over tid. Kripos har i dag ansvaret for en del av den riksdekkende innsatsen mot organisert kriminalitet og bistår politidistriktene ved behov. Samarbeidet mellom Kripos og politidistriktene er særdeles viktig og må sikres.

Dette medlem viser til Venstres alternative statsbudsjett og foreslår å bevilge penger til forebygging av organisert kriminalitet, både i politidistriktene og i Kripos.

Løft for kriminalomsorgen

Dette medlem vil understreke at et liberalt demokratis styrke kan måles i hvordan vi behandler dem som har gjort samfunnet skade. Et liberalt svar balanserer straff og behandling, samtidig som det gir hjelp til ofrene. Dette medlem viser til det humanistiske verdigrunnlaget som har ligget til grunn for straffegjennomføringen over lang tid: Mennesker er likeverdige, har egenverdi og er i stand til å forandre seg. Samtidig

har den enkelte rett til å ta egne valg og må bære konsekvensene av de valgene som tas. Ved straffegjennomføringen skal den domfelte anses som en aktør i sitt eget liv. For å realisere det humanistiske verdigrunnlaget i den praktiske hverdagen er det utviklet en rekke prinsipper for straffegjennomføring. Rettighetsprinsippet står helt sentralt i straffegjennomføringen: Fengselsstraff innebærer frihetsberøvelse, ikke tap av andre borgerrettigheter. Innholdet i straffegjennomføringen skal bygge på normalitetsprinsippet: Tilværelsen under straffegjennomføringen skal, så langt det er mulig, være lik tilværelsen ellers i samfunnet. Nærhetsprinsippet innebærer at domfelte i størst mulig grad skal gjennomføre straffen i nærheten av hjemstedet sitt. Formålet med dette er å legge til rette for kontakt med familie og nærmiljø under straffegjennomføring og styrke overgangen til samfunnet etter at straffen er gjennomført.

Prinsippet om likebehandling innebærer at alle, uansett kjønn, alder, sosial bakgrunn, funksjonsevne, etnisitet, religion, livssyn, politisk syn, seksuell orientering eller andre personlige forhold, skal ha samme muligheter og behandles likt under straffegjennomføringen.

Dette medlem viser til at flere av prinsippene for straffegjennomføring i dag ikke følges, deriblant rettighetsprinsippet. Dette medlem viser til at staten i november 2022 ble dømt for menneskerettighetsbrudd etter omfattende nakenvisitasjon i Bergen fengsel. I fengselet ble tre tidligere innsatte blant annet bedt om å kle av seg, sette seg på huk, hoste og gjøre små bevegelser. En kvinnelig innsatt ble bedt om å ta ut tampongen under menstruasjon mens fengselsbetjenten så på. Dette medlem viser til at Høyesterett tidligere har kommet til at slike opplevelser både utgjør et brudd på Grunnloven og er i strid med EMK artikkel 3 om at ingen må bli utsatt for tortur eller for umenneskelig eller nedverdiggende straff, jf. HR-2021-1155-A. Dette medlem viser til at Høyesterett i storkammer nå skal ta stilling til om Bergen fengsels praksis med nakenvisitering av innsatte utgjør brudd på EMK artikkel 3, et spørsmål som Borgarting lagmannsrett tidligere i høst besvarte bekreftende.

Dette medlem viser til at det lenge har vært kjent for regjeringen at soningsforholdene ved Bredtveit kvinnefengsel ikke lever opp til forsvarlige standarder, og at bygningsmassen byr på store utfordringer, uten at nødvendige tiltak har blitt iverksatt. Dette medlem viser til at Statsbygg grunnet bekymringer for brannsikkerheten 29. november anbefalte at Bredtveit kvinnefengsel stenges midlertidig, og at Kriminalomsorgsdirektoratet meldte om at fengselet vil bli stengt så snart de innsatte er ivaretatt ved egnede fengsler. Dette medlem mener at hensynet til innsattes liv, helse og sikkerhet selvsagt må veie tyngst. Dette medlem er like fullt bekymret over at flyttingen utfordrer nær-

hetsprinsippet. Flyttingen vil føre til lengre reisevei for mange pårørende og i verste fall kunne føre til mindre kontakt mellom innsatte og deres pårørende og øvrige nettverk. Dette medlem mener at når staten ser seg nødt til å bryte med nærhetsprinsippet, så bør det vurderes reisestøtte for berørte pårørende. Videre forventer dette medlem at regjeringen iverksetter nødvendige tiltak for å unngå at stengingen blir permanent.

Dette medlem viser videre til at soningsforholdene for kvinner i fengsel utfordrer likhetsprinsippet. Blant annet fordi det er så få kvinner i fengsel sammenlignet med menn, er fengslene i stor grad organisert ut fra mannlige innsattes behov. Dette gjenspeiles blant annet i fengselsarkitektur, sikkerhet, tilgjengelige aktiviteter og helsetilbud. Dette medlem viser til at det ved ulike anledninger er fremsatt kritikk fra forskjellige hold mot kvinners forhold under straffegjennomføring. Dette medlem er glad for at regjeringen nå får på plass et forsterket team i Skien fengsel som skal gi kvinner med særskilte psykiske helseutfordringer tilstrekkelig oppfølging, samtidig som det etableres en NFFA for kvinner i fengselet. Dette medlem oppfordrer regjeringen til å på sikt gjennomføre tilsvarende satsinger ved Bredtveit fengsel.

Dette medlem viser til at kriminalomsorgen dessverre har blitt nedprioritert i en årrekke. Det har ført til mangel på personell, som igjen har ført til økt bruk av isolasjon, dårligere aktivitetstilbud og økt press på ansatte. Dette medlem viser til Venstres alternative budsjett og foreslår å øke bevilgningene til kriminalomsorgen betraktelig.

Dette medlem viser til at det er en pågående psykisk helse-krise i norske fengsler. Mangel på ressurser medfører et dårligere tilbud for de innsatte, med økt bruk av glattcelle og store mangler i forebyggingen av selvdrap. Dersom det psykiske helsetilbudet i fengslene ikke forbedres, risikerer man at enda flere blir sykere av å sone – stikk i strid med rehabiliteringsmålsettingen. Dette medlem viser til at Venstre i sitt alternative statsbudsjett foreslår å sette av 30 mill. kroner til å styrke det psykiske helsetilbudet i norske fengsler. Dette medlem viser også til at Venstre i Dokument 8:226 S (2022–2023) har fremmet en rekke forslag som tar sikte på å bedre det psykiske helsetilbudet i norske fengsler.

Dette medlem er opptatt av et soningstilbud som gir innsatte gode forutsetninger for å endre livet sitt. Hjemmesoning med fotlenke kan være et godt rehabiliterende alternativ for flere straffedømte. Derfor ønsker dette medlem å øke bruken av fotlenkesoning som alternativ til andre soningsformer.

Dette medlem viser til at frivillige organisasjoner som aktiviserer de innsatte gjennom kulturelle og sosiale tiltak, behandling og motivasjon til behandling, utvikling av et positivt nettverk etter løslatelse, samt tilrettelegging for gode overganger fra institusjon og feng-

sel til egen bolig, gjør en svært viktig jobb. Dette medlem viser til Venstres alternative budsjett og foreslår å øke bevilgningene til frivillige organisasjoner for innsatte og ettervern.

2.2 Merknader til de enkelte kapitler

KAP. 400 JUSTIS- OG BEREDSKAPSDEPARTEMENTET

Komiteen viser til at Justis- og beredskapsdepartementet har ansvar for rettsvesenet, kriminalomsorgen, politiet og påtalemakten, redningstjenesten og utlendingsmyndighetene, og departementet har samordningsansvar for samfunnssikkerhet og trusler mot rikets sikkerhet på sivil side.

Komiteen viser videre til at departementet har et særlig ansvar for å medvirke til et oversiktlig lovverk med god sammenheng og lovstruktur.

Komiteen viser til at forslaget til bevilgning på kap. 400, post 1 Driftsutgifter først og fremst skal dekke utgifter til lønn og godtgjørelse for ansatte i departementet og lønns- og driftsutgifter til råd og utvalg. Bevilgningen skal også dekke driftsutgifter i tillegg til investeringer og utviklingstiltak. Tallet på årsverk som er lønnet under post 1, er ca. 310. Forslaget til bevilgning på denne posten er på 529,8 mill. kroner.

Komiteen viser ellers til omtalen i proposisjonen når det gjelder postene 50, 70 og 71, som blant annet omhandler midler til forskning og tilskudd til internasjonale organisasjoner.

Post 23 Spesielle driftsutgifter, forskning, evaluering og kunnskapsinnhenting

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti, viser til at en stor andel av bevilgningene under post 23 både i 2022 og 2023 gikk til tiltak innen kriminalitetsfeltet og digital trygghet. I denne bevilgningen lå det også en årlig tildeling til Center and Information Security (CCIS). Flertallet viser til at regjeringen nå foreslår å flytte 5 mill. kroner til egenfinansierungsordningen for det nasjonale koordineringssenteret. Flertallet viser til at etter Europaparlaments- og rådsforordning (EU) 2021/887 av 20. mai om opprettelse av det europeiske industri-, teknologi- og forskningskompetanse senter for cybersikkerhet og nettverket av nasjonale koordinasjonssentre skal medlemsland utpeke et nasjonalt koordineringssenter for digital trygghet. Flertallet viser til at senteret blant annet skal bygge opp og samordne den nasjonale delen av det europeiske kompetansefellesskapet innenfor digital trygghet og skal stimulere til forskning, innovasjon og kompetanseutvikling innenfor digital sikkerhet. Flertallet viser til at NSM og Norges forskningsråd er utpekt som nasjonalt koordineringssenter, og NTNU vil også være en del

av et slikt samarbeid. Flertallet viser til at den foreslåtte omdisponeringen i proposisjonen vil gi positive økonomiske effekter ved at medfinansieringsordningen vil utløse økonomiske midler fra EU tilsvarende medfinansierings størrelse. Dette vil komme NTNU og andre miljøer til gode.

Flertallet viser for øvrig til de viktige grepene regjeringen har gjort for å styrke cybersikkerhetsmiljøet på Gjøvik, blant annet ved å etablere Nasjonal sikkerhetsmyndighet der, hvor også NorSIS inngår. Dette i kombinasjon med det solide forskningsmiljøet ved NTNU på cybersikkerhet befester Gjøviks viktige posisjon på området.

Komiteens medlemmer fra Høyre, Fremskrittspartiet og Venstre viser til at Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet (NTNU) ved Center for Cyber and Information Security (CCIS) siden 2014 har mottatt tilskudd med bl.a. målsettingen om å a) bygge opp et robust forskningsmiljø med utvidet forskningskapasitet og spisskompetanse som ivaretar samfunnets kunnskapsbehov for digital sikkerhet og bekjempelse av cyberrelatert kriminalitet på høyt nasjonalt og internasjonalt nivå, og b) bygge opp økt undervisningskapasitet og spisskompetanse som ivaretar samfunnets kunnskapsbehov for digital sikkerhet og bekjempelse av cyberrelatert kriminalitet på høyt nasjonalt og internasjonalt nivå. Justis- og beredskapsdepartementet anfører at NTNU CCIS har lyktes med å ivareta sitt mandat for å styrke samfunnets evne til å forebygge, avdekke, bekjempe og utrede ondsinnede handlinger som skjer ved bruk av informasjons- og kommunikasjonsteknologi, i samarbeid med og gjennom sine partnere.

Disse medlemmer viser til at dette har vært et satsingsområde for Oppland og senere Innlandet siden tidlig 2000-tallet. Det var også ett av hovedargumentene for at Gjøvik ble del av NTNU i 2016. Siden 2014 har Justis- og beredskapsdepartementet bevilget finansiering til NTNU CCIS over statsbudsjettet, de siste årene 5 mill. kroner per år. Disse medlemmer noterer at selv om departementet beskriver dette som en suksesshistorie, kutter de støtten. CCIS opplyser at bortfallet gir store konsekvenser for dem, og det vil påvirke viktige satsinger. Disse medlemmer vil be departementet i samarbeid med andre aktører vurdere hvordan finansieringen kan sikres fremover.

KAP. 3400 JUSTIS- OG BEREDSKAPSDEPARTEMENTET

Komiteen viser til proposisjonen og har ingen merknader.

KAP. 61 HØYESTERETT

Komiteen viser til at Høyesterett er Norges øverste domstol og har hele landet som sitt virkeområde. Hovedoppgaven til Høyesterett er å arbeide for rettsavklaring og rettsutvikling. Høyesterett behandler anker over avgjørelser tatt av lavere domstoler, både i sivile saker og straffesaker, men tar ikke stilling til skyldspørsmålet i straffesaker.

Komiteen merker seg at forslaget til bevilgning på post 1 dekker faste og variable lønnskostnader og andre driftsutgifter. Bemanningen i Høyesterett utgjorde 20 høyesterettsdommere og 51 andre ansatte per 31. desember 2022. Det blir foreslått en bevilgning på 137,7 mill. kroner på posten for 2024.

KAP. 410 DOMSTOLENE

Komiteen viser til at domstolene er uavhengige av de andre statsmaktene i sin dømmende virksomhet.

Komiteen viser videre til at de alminnelige domstolene har ansvaret for å ivareta rettssikkerheten ved å avsi dommer og treffe avgjørelser i de saker de får til behandling, innen rimelig tid og med høy kvalitet. Dette stiller krav til effektivitet og god saksflyt i domstolene. I tillegg til straffesaker behandler de alminnelige domstolene sivile saker som tvistesaker, gjeldsordningssaker, konkurssaker, skiftesaker, skjønnssaker osv.

Komiteen viser videre til at forslaget til bevilgning på post 1 skal dekke alle ordinære driftsutgifter til tingrettene, lagmannsrettene og jordskifterettene. Bevilgningen skal også dekke utgifter til Finnmarkskommisjonen og Utmarkskommisjonen for Finnmark. Totalt er det foreslått bevilget 3 080,5 mill. kroner til disse formålene på post 1.

Komiteen viser til at post 21 Spesielle driftsutgifter dekker utgifter som etter rettsgebyrloven er inkludert i rettsgebyret. Dette kan være kostnader som kunningsutgifter, nødvendige utgifter ved tvangsforretninger, registrering mv. ved offentlig bobehandling og forkynning som er nødvendig etter loven. I noen saker dekkes også utgifter til meddommere, vitner og rettsvitner mv. Komiteen merker seg at posten også i noen tilfeller dekker arbeidsgiveravgift for meddommere og tolker i sivile saker der partene selv dekker kompensasjonen. Komiteen registrerer at det foreslås en bevilgning til å dekke nevnte utgifter på 107,5 mill. kroner.

Komiteen viser til proposisjonen for omtale av post 22 Vernesaker/sideutgifter.

Lyd- og bildeopptak

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti, viser til at det i budsjettforliket er foreslått å øke bevilgningen til domstolene, slik at det blir flere dømmende årsverk og en styrking av arbeidet

med digitalisering, lyd og bilde med 40 mill. kroner. Flertallet foreslår derfor at kap. 410 post 1 økes med 40 mill. kroner sammenlignet med regjeringens forslag.

Flertallet mener dette vil sikre forklaringens innhold for ettertiden, dens etterprøvbarehet, og dermed styrke rettsikkerheten.

Domstollokaler

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti, viser til at flere domstoler har lokaler som ikke er formålstjenlige, og at det er behov for oppgradering og rehabilitering av flere domstollokaler. Flertallet viser til at regjeringen har tatt tak i dette, og at det for 2024 er foreslått bevilget til sammen 137,3 mill. kroner til å starte rehabiliteringen av Bergen tinghus, og slik at Hordaland tingrett kan ta i bruk leide lokaler i tilstøtende bygning i gjennomføringsperioden. Flertallet viser til at prosjektet vil gi en moderne, fleksibel, effektiv og sikker rettsbygning samt bidra til mer effektiv saksavvikling og økt trygghet for brukerne og de ansatte i tinghuset. Flertallet vil også framheve betydningen av å ivareta rettsbygningens kulturhistoriske verdi, samtidig som den opprinnelige funksjonen som tinghus videreføres.

KAP. 3410 DOMSTOLENE

Komiteen viser til at rettsgebyret er et grunngebyr som danner utgangspunktet for utregning av betaling for tjenester i offentlig virksomhet. Det foreslås å øke rettsgebyret fra 1 243 kroner til 1 277 kroner med virkning fra 1. januar 2024. Det blir foreslått en bevilgning på post 1 på 263,5 mill. kroner.

Komiteen viser til proposisjonen for omtale av postene 2, 3 og 4.

KAP. 411 DOMSTOLADMINISTRASJONEN

Komiteen viser til at Domstoladministrasjonen (DA) har det administrative ansvaret for de alminnelige domstolene, jordskifteretten, Finnmarkskommisjonen, Utmarksdomstolen for Finnmark, Tilsynsutvalget for dommere og Innstillingsrådet for dommere.

Komiteen merker seg at bemanningen utgjorde 171 årsverk per 1. januar 2023. Det blir foreslått en bevilgning på post 1 på 89,9 mill. kroner.

KAP. 3411 DOMSTOLADMINISTRASJONEN

Komiteen viser til proposisjonen og har ingen merknader.

KAP. 414 FORLIKS RÅD OG ANDRE DOMSUTGIFTER

Komiteen viser til at forlikrådene er en meglingsinstitusjon for sivile saker. Hovedoppgaven til for-

likrådene er å legge til rette for at partene ved megling eller dom får løst saken enkelt, raskt og rimelig. Alle kommuner har forlikråd.

Komiteen registrerer at det foreslås en bevilgning på post 1 på 352,4 mill. kroner.

Komiteen merker seg også at det foreslås en bevilgning på post 21 på 44,5 mill. kroner til spesielle driftsutgifter som godtgjørelse til medlemmer og ulike kompetansehevende tiltak.

Komiteens medlemmer fra Høyre og Venstre vil understreke at forlikrådet er en av grunnsteinene i det norske rettsvesenet. Forlikrådet er tenkt å fungere som en lavterskel tvisteløsningsarena som skal bidra til at ikke alle konflikter må tas til de ordinære domstolene. Disse medlemmer viser til at det var et uttalt mål med tvistemålsreformen at flest mulig tvister kan bli løst utenfor domstolene. Dette formålet har blitt enda viktigere som følge av at sakskostnadene ved ordinær domstolsbehandling har økt med 92 pst. det siste tiåret, ifølge en delrapport fra Domstolkommisjonen. For mange er forlikrådet den eneste reelle tvisteløsningsarenaen de kan benytte seg av, grunnet kostnadene forbundet med å ta en sak til de ordinære domstolene.

Disse medlemmer viser til at økt bruk av konfliktløsningsmekanismer utenfor domstolene bidrar til billigere, raskere og mer effektiv konfliktløsning. Derfor bør mekanismer som forlikrådet styrkes og videreutvikles.

Disse medlemmer mener forlikrådene har en viktig funksjon som et billig og lavterskel tvisteløsningsorgan. Disse medlemmer viser til justiskomiteens innstilling til Dokument 8:6 S (2022–2023).

Komiteens medlem fra Venstre viser til at Venstre i Dokument 8:6 S (2022–2023) fremmet forslag om en utredning av forlikrådsordningen, et forslag som fikk støtte fra et bredt flertall på Stortinget. Dette medlem viser til at alle partier, med unntak av regjeringspartiene Arbeiderpartiet og Senterpartiet, stemte for en slik utredning.

KAP. 430 KRIMINALOMSORGEN

Komiteen viser til at kriminalomsorgen skal sørge for at de som blir dømt til straff av domstolene, gjennomfører straffen, og de skal stille varetektsplasser til disposisjon for politiet. En av de viktigste oppgavene til etaten er vellykket tilbakeføring av straffedømte til samfunnet etter gjennomført straff.

Komiteen mener at en riktig kapasitet og en god utnyttelse av kapasiteten sikrer en effektiv kriminalomsorg. Det er et mål at domfelte starter straffegjennomføringen så raskt som mulig etter domsavsigelsen, at siktet som er varetektsfengslet, blir overført fra politiarrest til

fengsel innen fastsatt frist, og at soningskøen holdes på et stabilt lavt nivå.

Komiteen viser til at den domfelte, med de begrensninger som følger av straffegjennomføringen, har de samme rettigheter og plikter som den øvrige befolkningen. Kriminalomsorgen skal sørge for at både straffegjennomføring og løslatelse skjer i samvirke med ansvarlige myndigheter samt kommunen som den løslatte skal bosettes i.

Komiteen viser til at det på post 1 foreslås å bevilge 5 516,6 mill. kroner. Bevilgningen skal dekke ordinære driftsutgifter i kriminalomsorgen som lønn, varer og tjenester i tillegg til fellestjenester og utviklingsprosjekt. Bemanningen i kriminalomsorgen per 1. mars 2023 utgjorde 4 293 fast tilsatte årsverk.

Komiteen viser til omtalen i proposisjonen av postene 21, 45 og 60.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti, uttrykker bekymring for at Høyre åpenbart ennå ikke har lagt fra seg tanken om å sentralisere kriminalomsorgen. Forslaget om å legge ned et nivå i kriminalomsorgen er, slik flertallet ser det, et tydelig sentraliseringsforslag der dagens enheter som utgjør i overkant av 70 fengsler og friomsorgskontor, slås sammen til 12 enheter. Flertallet mener at dette i praksis betyr at man flytter beslutningene lenger vekk fra dem det skal gjelde, noe flertallet ikke tror vil føre til styrking av grunnbemanningen, og som heller ikke bygger tillit og myndige førstelinjer.

Komiteens medlemmer fra Høyre viser til at regjeringen Solberg i Prop. 143 L (2019–2020) foreslo en omorganisering av kriminalomsorgen. Målet var å oppnå en tydeligere etatsledelse, større likhet i fangesaksbehandlingen, bedre sammenheng i straffesakskjeden og en effektiv ressursutnyttelse der mer av ressursene går til tjenesteproduksjon og mindre til administrasjon. Gitt den stramme budsjett situasjonen mener disse medlemmer at tiden er inne for å gjennomføre en omorganisering i tråd med regjeringen Solbergs forslag. Forslaget vil frigjøre midler til blant annet å styrke grunnbemanningen i kriminalomsorgen.

Disse medlemmer viser til Innst. 96 S (2022–2023), jf. Dokument 8:257 S (2021–2022), representantforslag om gjennomgang av ordningen med statlig finansiert prøveløslatelse og alternativer til denne. Forslaget, som ble fremmet, er en oppfølging av TV 2s avsløring om såkalte enmannsfengsler – eller ordning med statlig finansiert prøveløslatelse, der disse medlemmer foreslår å gjennomføre en bred evaluering av ordningen med statlig finansiert prøveløslatelse samt utrede alternativer til ordningen med statlig finansiert prøveløslatelse. Disse medlemmer er glad for at en

samlet justiskomite stilte seg bak Høyres forslag. Dagens praksis er overmoden for evaluering, og de avdekkede forhold vitner om dårlig ressursbruk og en ordning som gjør de straffedømte i dårlig stand til å møte samfunnet utenfor soning. Disse medlemmer avventer fortsatt regjeringens oppfølging av saken.

Disse medlemmer viser til Meld. St. 34 (2020–2021) Sammen mot barne-, ungdoms- og gjengkriminalitet, fremmet av regjeringen Solberg i juni 2021. Meldingen ble dessverre trukket av regjeringen Støre høsten 2021. Disse medlemmer viser til punkt 3.3.5 i meldingen, hvor det blant annet fremgår at regjeringen Solberg ville

«videreutvikle ordningen med ungdomsstraff og ungdomsoppfølging. I tillegg vurderer regjeringen å utvide adgangen til bruk av enkelte strengere virkemidler overfor en mindre gruppe ungdom. Blant annet er det ønskelig at ungdomsstraff skal kunne kombineres med ubetinget fengsel, og det ses på adgangen til å innføre oppholdsforbud og bruk av elektroniske kontrolltiltak for å hindre at ungdom oppholder seg i belastede områder eller på steder som antas å øke faren for at det begås en straffbar handling. Det ses også på muligheten for å innføre oppholdspåbud med elektronisk kontroll som varetektssurrogat.»

Selv om disse medlemmer mener det er beklagelig at regjeringen Støre trakk stortingsmeldingen, er det positivt at Justis- og beredskapsdepartementet bygger videre på arbeidet Høyre i regjering startet. Disse medlemmer viser til sine merknader til behandlingen av Prop. 139 L (2023–2024) som bygger videre på arbeidet regjeringen Solberg startet, da det i 2020 ble sendt forslag på høring om å forbedre reaksjonsformene og vurdere alternative virkemidler for å forebygge at ungdom utøver nye kriminelle handlinger.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet viser til sine merknader i innstillingen til Prop. 139 L (2022–2023) og regjeringen Støres forslag om å forbedre de strafferettslige reaksjonene ungdomsstraff og ungdomsoppfølging.

Komiteens medlem fra Venstre viser til at kriminalomsorgen dessverre har blitt nedprioritert i en årrekke. Det har ført til mangel på personell, som igjen har ført til økt bruk av isolasjon, dårligere aktivitetstilbud og økt press på ansatte.

Dette medlem er opptatt av et soningstilbud som gir innsatte gode forutsetninger for å endre livet sitt. Hjemmesoning med fotlenke kan være et godt rehabiliterende alternativ for flere straffedømte. Derfor ønsker dette medlem å øke bruken av fotlenkesoning som alternativ til andre soningsformer.

Dette medlem viser til Venstres alternative budsjett og foreslår å øke bevilgningene til kriminalomsorgen med 50 mill. kroner. Dette medlem viser til be-

grunnelsen som gis i de generelle merknadene til Venstre.

Dette medlem viser til at det er en pågående psykisk helse-krise i norske fengsler. Mangel på ressurser medfører et dårligere tilbud for de innsatte, med økt bruk av glattcelle og store mangler i forebyggingen av selvdrap. Dersom det psykiske helsetilbudet i fengslene ikke forbedres, risikerer man at enda flere blir sykere av å sone – stikk i strid med rehabiliteringsmålsettingen.

Dette medlem ønsker å understreke at helsetilbudet til psykisk syke innsatte i norske fengsler per i dag ikke er en rettsstat verdig. Personer som sitter i fengsel, har i likhet med resten av befolkningen krav på helsetjenester når de trenger det. Allikevel opplever mange mennesker som soner, å ikke få det helsetilbudet som de har krav på.

Dette medlem viser til at tall fra Kriminalomsorgsdirektoratet (KDI) viser at det siden 2018 har vært 87 selvdropsforsøk og nesten 200 selvskadingsepisoder i Bredtveit kvinnefengsel. Etter et tilsyn i kvinnefengselet i mars 2023 varslet Sivilombudet Justis- og beredskapsdepartementet om «kritiske og livstruende forhold». Sivilombudet pekte i den forbindelse på flere alvorlige funn. Det er et høyt antall innsatte som skader seg selv, og som begår selvdropsforsøk. Det er omfattende bruk av glattcelle og belteseng. Det er klare mangler i forebygging av selvdrap, og det er manglende kapasitet, kompetanse og ivaretagelse av ansatte.

Dette medlem viser til at Tor Erik Larsen, leder av Kriminalomsorgens Yrkesforbund, 7. april 2023 gikk ut i VG og sa at man kan få situasjoner lik den på Bredtveit flere andre steder dersom de ansatte i førstelinjen ikke sikres de nødvendige rammebetingelsene til å utføre jobben de er satt til å gjøre. Dette medlem viser videre til at Amnesty og Oslo Economics i sin rapport «Sykdom og soningsforhold i norske fengsel» av 18. september 2023 understreker viktigheten av at det bevilges midler som sikrer at psykisk syke innsatte i norske fengsler får ivaretatt sin rett til nødvendig og adekvat helsehjelp.

Dette medlem viser til Venstres alternative statsbudsjett og foreslår å bevilge 30 mill. kroner til å styrke det psykiske helsetilbudet i norske fengsler.

Dette medlem viser videre til at Venstre i Dokument 8:226 S (2022–2023) fremmet en rekke forslag som tar sikte på å bedre det psykiske helsetilbudet i norske fengsler. Dette medlem viser til at Likestillings- og diskrimineringsombudet (LDO) i sitt høringsinnspill til representantforslaget skriver følgende:

«LDO har over tid vært særlig opptatt av den alvorlige situasjonen for kvinnelige innsatte med stort helse- og omsorgsbehov. Disse utfordringene har vært varslet om til ansvarlige myndigheter av flere aktører. Justis- og beredskapsdepartementet har nå meldt om enkelte

akutte tiltak. Dette er bra og helt nødvendig, men ikke tilstrekkelig.»

Dette medlem viser til at LDO i sitt høringsinnspill gir klart uttrykk for at det bør gjennomføres en helhetlig undersøkelse av situasjonen til de kvinnene som nå er i norske fengsler under uforvarlige soningsforhold, og som ikke får tilstrekkelig helsehjelp. Undersøkelsen må gjelde alle fengsler der kvinner soner, med sikte på å få på plass tiltak som sikrer et forsvarlig soningstilbud og tilgang til nødvendige helsetjenester. Helt konkret mener LDO det må undersøkes i hvilke fengsler disse kvinnene soner, om helsetilbudet er dekkende, hvordan behovet for helsehjelp kan dekkes, både på kortere og på lengre sikt, og hvordan samhandlingen mellom helsetjenestene og kriminalomsorgen kan forbedres.

Dette medlem merker seg at regjeringen har oppnevnt et utvalg som skal utrede ivaretagelse av siktede, domfelte og innsatte med alvorlige psykiske lidelser eller utviklingshemming, og at dette utvalget «vil belyse flere av temaene som tas opp i representantforslaget». Utvalget leverer sin utredning høsten 2024, hvis resultat dette medlem med forventning imøteser.

Økt bemanning i fengslene

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti, viser til at det i budsjettforliket er foreslått å øke bevilgningen til bemanning i fengslene for å aktivisere og hindre isolasjon av innsatte, med 35 mill. kroner. Flertallet foreslår derfor at kap. 430 post 1 økes med 35 mill. kroner sammenlignet med regjeringens forslag.

Bredtveit

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti, viser til at det i budsjettforliket er foreslått å øke bevilgningen til bemanning ved Bredtveit fengsel med 5 mill. kroner. Flertallet foreslår derfor at kap. 430 post 1 økes med 5 mill. kroner sammenlignet med regjeringens forslag.

Post 70 Tilskudd til frivillige organisasjoner i kriminalomsorgen

Komiteen viser til at post 70 er en tilskuddsordning for frivillig virksomhet på kriminalomsorgens område, dvs. domfelte under straffegjennomføring.

Komiteen mener frivillige aktører gir et viktig bidrag for å sikre at innsatte tilbakeføres til et lovlydig liv i frihet etter endt soning. Deres innsats for å hjelpe tidligere innsatte med å mestre livet og få en meningsfull jobb er til stor nytte ikke bare for den enkelte, men for samfunnet for øvrig.

Komiteen merker seg at for 2024 foreslår departementet at bevilgningen på posten blir fordelt av Kriminalomsorgsdirektoratet etter søknad fra organisasjoner, med unntak av midlene som er øremerket til effektkontrakter.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti, viser til at det i budsjettforliket er foreslått å øke bevilgningen til tilskuddsordningen for frivillig virksomhet under virkeområdet til kriminalomsorgen med 7 mill. kroner. Dette betyr økt støtte til organisasjoner som Røde Kors nettverk etter soning, RøverRadion, Way back, Aurora, Musikk i fengsel og frihet og Røverhuset. Flertallet foreslår derfor at kap. 430 post 70 økes med 7 mill. kroner sammenlignet med regjeringens forslag.

Flertallet mener den økte bevilgningen er en viktig anerkjennelse av de frivillige organisasjoner innen kriminalomsorgen. Frivilligheten bidrar i samarbeid med kriminalomsorgen til å løfte kvaliteten på både straffegjennomføringen og arbeidet med tilbakeføring av domfelte til samfunnet. Flertallet understreker viktigheten av forutsigbarhet for frivilligheten for å sikre optimal drift. Flertallet deler derfor Justis- og beredskapsdepartementets mål om at saksbehandlingstiden for å få svar på søknader reduseres.

Komiteens medlemmer fra Høyre og Venstre viser til at frivillige organisasjoner som aktiviserer de innsatte gjennom kulturelle og sosiale tiltak, behandling og motivasjon til behandling, utvikling av et positivt nettverk etter løslatelse samt tilrettelegging av gode overganger fra institusjon og fengsel til egen bolig, gjør en svært viktig jobb. Disse medlemmer merker seg med skuffelse at regjeringen i sitt forslag til statsbudsjett velger å ikke øke bevilgningene til frivillige organisasjoner i kriminalomsorgen, på tross av at disse organisasjonene bidrar sterkt i tilbakeføringsarbeidet.

Komiteens medlem fra Venstre merker seg med glede at Sosialistisk Venstreparti i budsjettforliket har fått gjennomslag for å øke bevilgningene med 7 mill. kroner, og håper at regjeringen i statsbudsjettet for 2025 som minimum vil foreslå å opprettholde denne økte bevilgningen, uten Sosialistisk Venstrepartis drahjelp.

Komiteens medlemmer fra Høyre og Venstre viser til at det finnes mange verdige kandidater for mottakelse av tilskudd, men vil allikevel trekke frem enkelte organisasjoner som utfører et svært viktig arbeid i møte med innsatte og deres pårørende under og etter soning.

RøverRadion

Komiteens medlemmer fra Høyre og Venstre viser til at RøverRadion er et prisvinnende radioprogram som har vært norske innsattes radiokanal siden 2014, med titusenvis av faste lyttere. Disse medlemmer viser til viktigheten av at forskjellige stemmer høres i samfunnsdebatten. RøverRadion gir innsatte en stemme i samfunnsdebatten og gjør at folk på utsiden får et innblikk i en stigmatisert og myteomspunnet del av samfunnet. Etter disse medlemmers syn bidrar RøverRadion med nye perspektiver, til brobygging og til økt forståelse.

Disse medlemmer viser til at Røverhuset i flere år har jobbet for at alle innsatte skal ha tilgang på fengselsradio døgnet rundt, etter modell fra Storbritannia. Disse medlemmer ser i likhet med KDI verdien av en slik kanal, både for innsattes adspredelse og som en informasjonskanal om muligheter og tilbud innsatte har i Norge. Disse medlemmer mener at dette også er en gylden mulighet til å bruke RøverRadions kredibilitet til å nå ut til innsatte hvis det blir behov for det, noe det var da pandemien kom til Norge våren 2020. Plattformen kan gi en enestående mulighet til å nå ut til en spesifikk målgruppe. Disse medlemmer viser til at innsatte som ikke snakker norsk eller engelsk, er en særlig sårbar gruppe, og at spesialisert informasjon på flere språk er et eksempel på et behov en fengselsradio kan møte.

Disse medlemmer håper at regjeringen vil vurdere å igangsette et forprosjekt med mål om å etablere fengselsradio i alle norske fengsler.

Foreningen For Fangers Pårørende

Komiteens medlemmer fra Høyre og Venstre viser til at For Fangers Pårørende (FFP) er en landsdekkende organisasjon som gir støtte og rådgivning til pårørende over hele landet på telefon, e-post og chat. FFP har hovedkontor i Oslo og en lokalavdeling i Trondheim.

Disse medlemmer viser til at hvert år opplever mellom 6 000 og 9 000 barn og unge at en forelder er i fengsel. I tillegg er det en del barn og unge som opplever at en i familien må sone hjemme med fotlenke. Varetakt, fengsling og andre straffereaksjoner kan ofte få sosiale, økonomiske og helsemessige konsekvenser for pårørende. Disse medlemmer viser til at det dessverre ofte er barna det rammer hardest.

Disse medlemmer viser til at FFP Ung snakker med mange barn og unge som har et familiemedlem i fengsel.

Disse medlemmer viser til at mange pårørende forteller om at de kan føle seg alene om det å være pårørende. Noen holder lovbrudd, fengsling og annen straffegjennomføring skjult for omgivelsene. Mange pårørende kan synes det er vanskelig å snakke med familie,

venner og nettverk om sin situasjon, og kan være bekymret for hvordan omgivelsene vil reagere. Disse medlemmer viser til at flere pårørende opplever det som positivt å treffe andre som er eller har vært i en lignende situasjon. Disse medlemmer viser til at FFP arrangerer treff og aktiviteter, hvor pårørende kan treffe andre som har erfart og forstår de ulike problemstillingene man kan stå i som pårørende. Disse medlemmer mener at slike treff kan bidra til at den enkelte pårørende føler seg mindre alene i sin situasjon.

Musikk i fengsel og frihet

Komiteens medlemmer fra Høyre og Venstre viser til at Musikk i fengsel og frihet (Miff) er et landsomfattende kulturtiltak som eies og driftes av Musikkens studieforbund. Miff har etablert musikkrom og driver ett eller flere musikktiltak ved 2/3 av landets soningssteder og på ti arenaer i ettervernet. Musikktilbudet gis både i form av helårsløp kurs, i tråd med voksenopplæringslovens bestemmelser, og som tilrettelagte musikktilbud tilpasset soningsstedenes størrelse og sikkerhetsnivå. Innholdet består av instrumentalopp-læring, bandsamspill, kor, musikkproduksjon og låtskriving.

Disse medlemmer vil understreke at kulturloven slår fast at alle skal ha tilgang til kultur, og at dette også må gjelde for innsatte i norske fengsler. Disse medlemmer viser til at kulturprosjektet «Det kulturelle brekkjernet» for og med soningsdømte vil gi innsatte som deltar på arrangørkurs i fengselet, konserter og forestillinger å arrangere. Da får de innsatte kulturtilbudet de har krav på etter kulturloven, samtidig som kursdeltakerne får verdifull arbeidstrening. Soningsdømte vil etter dette kunne være attraktive for oppdrag i konsert- og festivalbransjen og i det lokale kulturlivet ved løslatelse.

Sammen for livet

Komiteens medlemmer fra Høyre og Venstre viser til at det ofte går flere måneder fra en domfelt er ferdig sonet, til hen er i aktivitet gjennom Nav. Disse månedene er den mest sårbare perioden for de som nettopp har sonet. I denne «glippsonen» er det mange som faller tilbake til ny kriminalitet.

Disse medlemmer viser til at organisasjonen Sammen for livet jobber med å få straffedømte ut i arbeid eller utdanning før det oppstår slike glippsoner. Målgruppen de henvender seg til, er innsatte som i løpet av straffegjennomføringen har signalisert at de ønsker et liv uten kriminalitet og en jobb i det ordinære arbeidslivet når de løslates. Sammen for livet forsøker å være en døråpner, og forklare og ufarliggjøre hull i CV-en for en potensiell arbeidsgiver. Disse medlemmer viser til at et inkluderende arbeidsliv er både vik-

tig, bærekraftig og berikende for samfunnet så vel som for den enkelte straffedømte.

Wayback

Komiteens medlemmer fra Høyre og Venstre viser til at Wayback er en ideell stiftelse som arbeider for innsattes tilbakeføring til samfunnet. Stiftelsen fokuserer på å koordinere forholdene mellom ulike instanser som Nav, utdanningsinstitusjoner, helsevesenet og rusomsorgen. Dette gjør at overgangen til frihet blir tilrettelagt for den enkelte på hens egne premisser.

Disse medlemmer viser til at Waybacks målsetting er at innsatte som løslates får et bedre grunnlag til å bygge et kriminalitets- og rusfritt liv dersom de er motivert for det. Innsatte som benytter seg av Wayback, vil få utdelt en Wayback-fadder som har i arbeidsoppgave å tilrettelegge veien fra fengsel og inn i samfunnet på best mulig måte, sammen med den løslatte. Den aktive planleggingen starter gjerne fra 4–5 måneder før løslatelse. Fadderne følger de løslatte fra dag til dag og er tilgjengelige både som samtalepartnere og kamerater. De blir gjerne med i møter med offentlige etater og stiller med stor ekspertise innen det meste av problematikken som følger endringsprosessen fra kriminalitet til lovlydighet.

Komiteens medlem fra Venstre viser til Venstres alternative budsjett og foreslår å øke bevilgningene til frivillige organisasjoner for innsatte og ettervern med 5 mill. kroner sammenlignet med regjeringens forslag.

KAP. 3430 KRIMINALOMSORGEN

Komiteen viser til proposisjonen og har ingen merknader.

KAP. 431 KRIMINALOMSORGSDIREKTORATET

Komiteen viser til Kriminalomsorgsdirektoratet har det øverste faglige og administrative ansvaret for kriminalomsorgen. Direktoratet har også et viktig ansvar for likebehandling og rettssikkerhet gjennom blant annet tilsynsvirksomhet, behandling av enkeltsaker og internkontroll. Bemanningen var på ca. 71 fast tilsatte årsverk per 1. mars 2023.

Komiteen merker at det på post 1 foreslås å bevilge 162 mill. kroner for 2024.

KAP. 432 KRIMINALOMSORGENS HØGSKOLE OG UTDANNINGSSENTER (KRUS)

Komiteen viser til at det er en forutsetning for å få god kvalitet i straffegjennomføringen å ha fengselsbetjenter med høy og riktig kompetanse. I 2023 ble 155 fengselsbetjenter uteksaminert fra KRUS.

Komiteen viser til at bevilgningen på kap. 432 post 1 skal dekke lønnsutgifter til personale ved Kriminalomsorgens utdanningscenter (KRUS), lønn til aspiranter og drifts- og husleieutgifter vedrørende skolebygningen. Komiteen vil vise til at det foreslås en bevilgning på posten på 238,4 mill. kroner for 2024.

KAP. 3432 KRIMINALOMSORGENS HØGSKOLE OG UTDANNINGSSENTER (KRUS)

Komiteen viser til proposisjonen og har ingen merknader.

KAP. 433 KONFLIKTRÅD

Komiteen viser til at konfliktrådene utgjør en viktig del av rettspleien som tilbyr meglings i konflikter som følge av en straffbar handling eller mellom parter i sivile konflikter. Komiteen mener at konfliktrådets arbeid og ansvar for straffereaksjonene ungdomsstraff og ungdomsoppfølging er svært viktig. De har et særlig ansvar for unge i konflikt med loven.

Komiteen merker seg også at konfliktrådet skal bidra til å formidle og øke kunnskapen om forebygging av kriminalitet.

Komiteen viser til at sekretariatet for konfliktrådene har ansvar for drift og utvikling av konfliktrådene. Det er foreslått en bevilgning på post 1 på 161,4 mill. kroner.

Komiteen viser også til at det er foreslått en bevilgning på 11,2 mill. kroner på post 60 Tilskudd til kommuner. Midlene skal gå til en tilskuddsordning for forebygging av radikaliserings og voldelig ekstremisme.

Komiteen merker seg at det foreslås bevilget 26,6 mill. kroner på kap. 70 Tilskudd, som skal gå til tilskudd til arbeid mot vold i nære relasjoner og til tilskuddsordning for kriminalitetsforebyggende tiltak. Tilskuddsordningen forvaltes av sekretariatet.

KAP. 3433 KONFLIKTRÅD

Komiteen viser til proposisjonen og har ingen merknader.

KAP. 440 POLITIET

Komiteen viser til at politiet har en svært viktig rolle i samfunnet for å bidra til trygghet og rettssikkerhet. Politiets oppgave er å avdekke, etterforske og forebygge kriminalitet. Det er viktig at politiet utrustes med de nødvendige midler for at samfunnsoppdraget kan utføres på en forsvarlig måte. Politiet må også være tilgjengelig for befolkningen for å skape trygghet.

Komiteen viser til departementets beskrivelse i proposisjonen av kriminalitetsbildet og prioriteringene for 2024. Komiteen merker seg omtalen av endringene i den politiske situasjonen i Europa som følge av

Russlands angrep på Ukraina og konsekvensene det også får for den nasjonale sikkerheten, og de utfordringene politiet i Norge står ovenfor. Komiteen viser til at situasjonen også fremover er svært usikker, krevende og omskiftelig.

Komiteen viser videre til at en stadig større andel av kriminaliteten har et digitalt element. Dette gjelder både at kriminaliteten oftere rammer IKT-systemer, at den blir utført ved hjelp av digitale kanaler, og at straffesaker har digitale bevis. Komiteen mener derfor det er viktig å ha søkelys på at politiet og påtalemyndigheten har kompetanse og kapasitet til å møte denne utviklingen.

Komiteen viser til at post 1 dekker alle ordinære driftsutgifter i politidistriktene, de lokale PST-enhetene og politiets særorgan, unntatt Politihøgskolen, POD og påtalemyndigheten i politiet. Dette inkluderer også våpen, kjøretøy, verneutstyr, uniformer og IKT m.m.

Komiteen viser til at regjeringen foreslår at det bevilges 21 239,5 mill. kroner på denne posten. I tillegg er det en rekke andre poster med ulike tilskudd og utgifter på dette kapitlet. Komiteen viser til proposisjonen for nærmere omtale av postene 22, 23, 25, 45, 46, 48, 70, 71, 73 og 74.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti, viser til at det i budsjettforliket er foreslått å øke bevilgningen til Nasjonalt kompetansemiljø innen hatkriminalitet. Flertallet foreslår derfor at kap. 440 post 1 økes med 5 mill. kroner sammenlignet med regjeringens forslag.

Flertallet registrerer at Høyre i sitt alternative budsjettforslag om bevilgninger til politiet viderefører en politikk som i praksis innebærer å gi med den ene hånda og samtidig ta med den andre – i tråd med den politikken Solberg-regjeringen førte i de åtte årene den var ansvarlig for å styre justissektoren. Flertallet registrerer at Høyre i sitt alternative budsjettforslag for politiet for 2024 gjentar det samme som for 2023-budsjettet. Da innebar Høyres forslag at politiet ville gått i minus med 378 mill. kroner, der pålagt effektiviseringskutt, såkalt ABE-kutt, alene utgjorde mer enn 200 mill. kroner.

Flertallet vil påpeke at Høyres påståtte satsing, som de selv har regnet ut til 400 mill. kroner til politiet i 2024, i realiteten innebærer langt mindre som en følge av at Høyre gjentar forslaget om et blindt effektiviseringskutt på 0,5 pst. Dette ville, dersom det ble vedtatt, rammet hele politietaten.

Flertallet mener det er verdt å merke seg at Høyre i tillegg maskerer sine påståtte satsingsforslag gjennom å omdisponere 146 mill. kr fra andre områder på justisbudsjettet.

Flertallet merker seg for øvrig Høyres påstand om at deres alternative budsjettforslag gir rom for å ansette 400 nyutdannede politifolk, og vil påpeke at dette er dobbelt feil – dels fordi budsjettforslaget ikke gir den budsjettveksten som er påstått, og dernest at forslaget ikke tar høyde for den reelle kostnaden for den påståtte årsverksveksten.

Flertallet vil derfor påpeke at Høyres regneøvelse i realiteten innebærer et stort kutt for politiet. Dette står i kontrast til budsjettenigheten mellom Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti som innebærer en reell styrking. Flertallet viser i den forbindelse til at budsjettforliket innebærer en fortsatt prioritering av det lokale politiet, påtalemyndigheten og PST ved å igangsette nye tiltak tilsvarende 500 mill. kroner, der 198 mill. kroner foreslås bevilget til oppfølging av lokalpolitiplanen og IT, herunder 36 mill. kroner til opprettelse av 10 nye polititjenestesteder og 118 mill. kroner til bemanning og aktivitet i politidistriktene som en del av lokalpolitiplanen. I tillegg kommer 145 mill. kroner til bedre kapasitet og kompetanse i etterforskning og påtalearbeid, bekjempelse av økonomisk kriminalitet og en målrettet innsats mot gjengkriminalitet, 72 mill. kroner til PST som en del av oppfølgingen av 25. juni-utvalgets rapport, herunder økt kapasitet i arbeidet med kontraterror og beskyttelse av myndighetspersoner, 85 mill. kroner til politiet som en del av opptrappingsplanen mot vold og overgrep mot barn og vold i nære relasjoner. I tillegg foreslås det å videreføre den økte bevilgningen til politiet i forbindelse med revidert nasjonalbudsjett 2023 på 355 mill. kroner for å legge til rette for et høyt bemannings- og aktivitetsnivå.

Selv om regjeringen har prioritert politiet i budsjettforslaget også for 2024, vil flertallet understreke det regjeringen også påpeker; at den økonomiske situasjonen er krevende i alle sektorer – også i politietaten. Flertallet viser til at dyrtid og kostnadsvekst, kombinert med en trusselsituasjon og hendelser, legger ytterligere press på politiets ressurser.

Flertallet registrerer videre Høyres påstand om at regjeringen Solberg fulgte opp samtlige anbefalinger i Gjørsv-kommisjonens rapport. Flertallet vil imidlertid påpeke at en hovedkonklusjon fra Gjørsv-kommisjonen var å identifisere kultur og ledelse som problemet – ikke strukturen. For øvrig adresserte Gjørsv-kommisjonen utfordringer som det må jobbes med kontinuerlig, og som sådan ikke kan kvitteres ut av Høyre, eller som et arbeid som Høyre kan ta æren for alene.

Komiteens medlemmer fra Høyre viser til sine generelle merknader.

Komiteens medlemmer fra Høyre, Fremskrittspartiet og Venstre viser til at politiet var en av de høyest prioriterte etatene etter åtte år

med borgerlig regjering. Etter terrorangrepet 22. juli 2011 har politiet blitt analysert og gått etter i sømmene av fagfolk som har levert sine rapporter. Alle anbefalingene fra Gjørsv-kommisjonen er fulgt opp. Det er gjennomført en politireform etter anbefalingene fra Politianalysen, og det er ansatt 3 000 flere i politiet, hvor rundt 2 000 er operative politifolk. Det er bygget et nytt beredskapscenter der politiet skal trene, det er kjøpt nytt teknisk utstyr og nye biler i alle politidistrikt, Beredskapstroppen er utvidet, det ryddes opp i utdaterte IT-systemer i politiet, og nødnett er gjort landsdekkende. Disse medlemmer viser til at dette bare er noe av det som har skjedd i politietaten de siste årene.

Disse medlemmer mener det er uklart hva slags politi Arbeiderpartiet og Senterpartiet ønsker seg. Det har ikke vært annet enn kritikk å spore når det kommer til regjeringen Solbergs politisatsing og gjennomføringen av politireformen som Arbeiderpartiet selv var med på å vedta. Under borgerlig regjering brukte politidistriktene mye ressurser på å kjøpe inn nytt utstyr og nye biler. Disse medlemmer viser til at regjeringen Solberg konsekvent styrket politidistriktene hvert eneste år i statsbudsjettene. Disse medlemmer konstaterer at den positive utviklingen har snudd, noe vi ser både i form av lavere bemanning i politidistriktene og mindre innkjøp av utstyr til politiet.

Disse medlemmer mener at regjeringen Solberg hadde en tydelig retning for hva den ønsker med politiet – både når det gjelder den skarpe beredskapen og den mer hverdagslige beredskapen. Disse medlemmer viser til at politiet etter politireformen er bedre rustet til å håndtere ny kriminalitet – særlig på nett når det gjelder overgrep mot barn. Disse medlemmer viser til at det har vært en viktig målsetting med politireformen å styrke fagmiljøene og kompetansen i politiet, slik at de er bedre i stand til å håndtere ny kriminalitet. Disse medlemmer mener politireformen har vært viktig, og står ved reformen og dens innhold.

Disse medlemmer viser til at Riksrevisjonen i Dokument 3:7 (2021–2022) har vurdert politi- og lensmannsetatens måloppnåelse i perioden 2016–2020 innen responstid, straffesak, økonomi og styring, publikumskontakt og IKT. Riksrevisjonens undersøkelse viser at mye har blitt bedre i politiet de siste årene. Reformen har ført til høyere kompetanse, større enheter og sterkere fagmiljøer. Politiet håndterer de alvorlige oppdragene og etterforsker alvorlig kriminalitet bedre enn før. Styringsdialogen mellom Justis- og beredskapsdepartementet og Politidirektoratet har også blitt bedre. Likevel er det fortsatt svakheter knyttet til hvordan politiet håndterer de mest alvorlige sakene og etterforskningen av disse, og hvordan departementet og direktoratet samhandler.

Disse medlemmer mener vi må løse utfordringene i politiet ved å bygge videre på politireformen og

satsingene som har blitt gjort de siste åtte årene, ikke ved å rive de ned og reversere endringer som har blitt gjennomført. Derfor vil disse medlemmer på det sterkeste advare mot regjeringens plan om å bruke handlingsrommet innenfor politiets budsjetter til å åpne nye politikontorer. Disse medlemmer viser til at regjeringens forslag om å flytte politiressurser fra byene og ut i distriktene vil svekke fagmiljøene og undergrave effektene av politireformen.

Disse medlemmer viser til at det ifølge Enhetsregisteret er 19 polititjenestesteder uten fast ansatte i Norge. I tillegg har politiet knapt 30 tjenestesteder med 1–2 ansatte. Disse medlemmer mener det er uheldig ressursbruk å betale leie for lokaler som ikke er i bruk. Disse kontorene har liten nytte for vår politiberedskap, og kostnaden ved å opprettholde disse bør vurderes opp mot beredskapsnyten. Disse medlemmer mener midlene som brukes på husleie og strøm, bedre brukes til å styrke politiet i de respektive politidistriktene, herunder eksisterende tjenestesteder med svært få ansatte.

Komiteens medlemmer fra Høyre og Venstre stiller seg undrende til opprettelsen av Politihøgskolen i Alta. Opprettelsen av en satellitt av PHS i Alta med 24 studenter er et tiltak disse medlemmer ikke støtter. Politihøgskolens opptak ble økt fra 400 til 500 studenter fra og med høsten 2022. Med 462 ferdig utdannede politifolk fra de fire siste årskullene uten jobb i politiet per august 2023 fremstår opprettelsen av PHS i Alta som lite faglig forankret. Disse medlemmer viser til vårt alternative budsjett der vi har tatt ut bevilgningen til opprettelse av ny avdeling av PHS i Alta.

Disse medlemmer viser til etableringen av Økokrims bedragerienhet på Gjøvik mot politifaglige råd. Dette medfører en betydelig merkostnad, beregnet til 15 mill. kroner ved oppstart og 1–2 mill. kroner løpende per år. Etableringen innebærer også en forsinkelse på opptil et år. Disse medlemmer mener bedragerienheten bør opprettes i tråd med Økokrims faglige innspill. Dette vil både gi raskere effekt, koste mindre for politiet og medføre at leiekostnadene går tilbake til politietaten. Det vil også bidra til å løfte kriminalitetsbekjempelsen på et viktig område raskt.

Komiteens medlemmer fra Høyre viser til Høyres alternative budsjett der vi har tatt ut 15 mill. kroner og heller vil etablere kontoret i tråd med faglige råd.

Komiteens medlemmer fra Høyre, Fremskrittspartiet og Venstre viser til at passgebyrene økes med 34 mill. kroner for å opprette nye passkontor. Det meldes allerede om overkapasitet ved landets passkontor, og opprettelse av flere passkontor, enten det er ved nye eller eksisterende lokasjoner, vil

beslaglegge kapasitet fra lokalt politi både når det gjelder planlegging, gjennomføring og opplæring. Disse medlemmer viser til Parat Politiets innspill under budsjett høringen der de sa at

«forslaget gambler med den høye kvaliteten utstedelse av pass og ID-kort som er nødvendig. Rett id til rett person spiller en rolle for nasjonal sikkerhet. Vi anbefaler at dette vurderes på nytt.»

Komiteens medlemmer fra Høyre viser til Høyres alternative budsjett der forslagene om økt passgebyr og flere passkontor er tatt ut.

Komiteens medlemmer fra Høyre og Fremskrittspartiet mener det både av argumentene over og for å unngå å påføre norske husholdninger unødige økte utgifter i det regjeringen omtaler som en dyrtid, er feil å øke passgebyrene.

Disse medlemmer viser til at utfordringene innen sivil rettspleie tiltar som følge av økning i antall saker både innen gjeldsordning og utlegg. Dette forventes å øke. Disse medlemmer ser positivt på bedre samordning av namsmyndighet i politidistriktene, der dette kan gi en bedre og mer effektiv håndheving av den sivile rettspleien.

Disse medlemmer noterer at flere instanser, inkludert fagforeningene, har pekt på at finansieringen av politiet fra år til år kan virke belastende for politidistriktene og særorganer og til dels begrenser mulighetene til å levere på politiske målsettinger. I dagens budsjettmodell har man begrenset oversikt for fremtidig utvikling av politiet. En annen budsjettmodell ville kunne gi bedre oversikt og planlegging over år. Flere fagforeninger i politiet har levert et fellesinnspill til statsråden som tar til orde for en langtidsplan for politiet. Disse medlemmer støtter tanken om en slik langtidsplan og mener den bør være et styringsdokument på linje med langtidsplanen for Forsvaret.

Disse medlemmer mener det er fornuftig å se nærmere på politiets rolle i et bredt samfunnsmessig perspektiv, herunder arbeidsdelingen mellom politiet og andre offentlige etater og instanser. Disse medlemmer mener det ble gjort store forbedringer i politiet gjennom politireformen, men samfunnet er i endring og kravene til politiet det samme. Fra politisk hold må vi være tydelige på politiets oppdrag, uten å detaljstyre politiet mens de løser det. Disse medlemmer er også opptatt av at midlene til politiet fordeles mest mulig rettferdig mellom politidistriktene. Disse medlemmer anerkjenner at behovene og geografien er forskjellig, men det er opplagt skjevheter i fordelingen av politiets ressurser distriktene imellom. Disse medlemmer mener det ville være fornuftig med en stortingsmelding som tar for seg alt dette i en større sammenheng. En slik melding sammen med en lang-

tidsplan vil bidra til mer forutsigbarhet, mer trygghet og bedre styring av politiet.

Komiteens medlemmer fra Høyre, Fremskrittspartiet og Venstre er opptatt av at barns rettssikkerhet ivaretas, og at hjelpen til barn som utsettes for overgrep, mishandling og vold, eller er vitner til vold, er godt koordinert. Barnehusene, som står sentralt i dette arbeidet, ble styrket betraktelig under regjeringen Solberg – senest ved at regjeringen Solberg i statsbudsjettet for 2022 foreslo å etablere et eget barnehus for samiske barn.

Disse medlemmer viser til at barnehusevalueringen (NOVA, 2021) slår fast at det fremdeles er områder i landet der lang reisevei til barnehus er en stor utfordring. Det gjør tilbudet mindre tilgjengelig og øker risikoen for at det utvikles adhoc-løsninger som på sikt undergraver barnehusmodellen. I barnehusevalueringen trekkes Nord-Norge fram spesielt. Disse medlemmer vil oppfordre regjeringen til å vurdere tiltak for å gjøre barnehusstilbudet mer tilgjengelig i områder med lang reisevei, enten ved at de ansatte reiser ut for å gjennomføre avhør lokalt, eller ved å opprette underavdelinger der det er grunnlag for det. Disse medlemmer mener det er viktig at departementet og Politidirektoratet i utredningsarbeidet ser på løsninger for å gjøre barnehusstilbudet tilgjengelig for så mange som mulig, samtidig som den faglige kvaliteten på tilbudet opprettholdes.

Kampen mot organisert kriminalitet

Komiteens medlemmer fra Høyre, Fremskrittspartiet og Venstre viser til at Sverige er rammet av en alvorlig voldsbølge knyttet til gjengmiljøer. Situasjonen i Sverige er svært urovekkende, og det er viktig at det norske samfunnet tar riktige grep for å forhindre smitte fra det som foregår i Sverige.

Komiteens medlem fra Venstre mener at i møte med situasjoner som oppleves utrygge, må man sørge for at tiltakene som iverksettes, bunner i kunnskap og en helhetlig tankegang. Når frykten griper folk, er trygghet det første man søker, på bekostning av mye annet. Mange finner falsk trygghet i politi med synlige våpen og trussel om strengere straffer, også rettet mot barn og unge. Ingen kan være uenig i at innbyggerne skal føle seg trygge, men spørsmålet er om det faktisk fører til mer trygghet å utelukkende ty til strengere straffer. Venstre mener at dette er feil medisin.

For at ungdom som har høy risiko for å begå alvorlige lovbrudd, skal få tilstrekkelig hjelp, trengs det forebygging, ikke strengere straffer. Derfor vil disse medlemmer bygge et tverrfaglig lag rundt hver og en av disse ungdommene, noe Venstre også har foreslått i Dokument 8:13 S (2023–2024). Representanter fra politi, sko-

le, helsevesen og barnevern må jobbe sammen for å styre ungdommen vekk fra en kriminell løpebane. Og de må lytte til ungdommens egne ønsker om hjelpetiltak.

Dette medlem viser til Venstres alternative budsjett og foreslår å bevilge 30 mill. kroner til forebygging av ungdomskriminalitet, 10 mill. kroner til forebygging av organisert kriminalitet i politidistriktene og 20 mill. kroner til forebygging av organisert kriminalitet i Kripos. Dette medlem viser til den mer utfyllende begrunnelsen som gis i Venstres generelle merknader.

Dette medlem viser til at profitt er et sentralt motiv for mye kriminalitet. Inndragning er et viktig verktøy mot den grove, profittmotiverte kriminaliteten. Dette medlem viser til en rapport fra Politihøgskolen fra juli 2023, hvor det fremkommer at inndragningstallene er på omtrent samme nivå i dag som de var for 25 år siden. Et av funnene i rapporten var at inndragning i liten grad benyttes i store, profittmotiverte saker, selv om regelverket finnes i dag. Under halvparten av respondentene i undersøkelsen opplever at straffesaker med inndragningspotensial blir fulgt opp. Respondentene forteller også at etterforskning knyttet til pengesporet blir nedprioritert på grunn av liten kapasitet og manglende kunnskap hos både etterforskerne og påtalejuristene. Ifølge undersøkelsen ender det ofte opp med at de kriminelle blir dømt, men at de sitter igjen med mye av utbyttet fordi det ikke har vært omfattet av etterforskningen.

Dette medlem viser til Venstres alternative statsbudsjett og foreslår å bevilge 48 mill. kroner til inndragningsteam i hvert politidistrikt, bestående av en jurist, en etterforsker og en revisor. Dette medlem viser til den mer utfyllende begrunnelsen som gis i Venstres generelle merknader.

Opprettelse av psykiatrigrupper i politidistriktene

Komiteens medlem fra Venstre viser til at politiet ser en økning i antall oppdrag som har med psykiatri å gjøre. Fra 2016 til 2020 ser vi en 44 pst. økning i slike oppdrag. Dette medlem vil understreke at det her er tale om krevende saker som krever en helhetlig tilnærming. Godt samarbeid mellom helse og politi i slike saker er avgjørende, men ikke tilstrekkelig. Det er også behov for økt kompetanse og ressurser til slike saker innad i politiet.

Dette medlem viser til at disse sakene angår noen av samfunnets mest sårbare mennesker. De kan utgjøre en trussel mot andre og må få hjelp til å unngå å utsette andre mennesker for fare. Dette medlem mener at forebygging er vel så viktig som straffeopfølgelse i dette øyemed.

Dette medlem viser til at Oslo-politiet har opprettet en egen psykiatrigruppe, som arbeider målrettet med antatt utilregnelige gjengangere med høy frekvens

og/eller som har begått alvorlige lovbrudd. Dette medlem viser til at psykiatrigruppen forener forebygging, etterforskning og påtale i samme team, i motsetning til ellers i politiet, hvor de forebyggende enhetene arbeider adskilt fra andre og ikke har samme adgang til å bruke tvangsmidler. I tillegg er det ansatt dedikert personell med spisskompetanse, i kontrast til ellers i politiet, hvor «alle» skal kunne håndtere en psykiatri-sak. I motsetning til i politiet ellers, hvor de ansatte skal løse konkrete saken innenfor et bestemt geografisk område, jobber psykiatrigruppen med personrettet etterforskning. Gruppen skal løse utfordringen denne personen utgjør, ikke en konkret sak.

Dette medlem viser til at psykiatrigruppens resultater synes å indikere at denne arbeidsmetoden har større effekt enn politiets tradisjonelle arbeidsmetoder når det kommer til psykiatriske tilfeller, både med tanke på å ivareta psykisk syke og å trygge andre innbyggere.

Dette medlem viser til at det ikke bare er i hovedstaden det finnes svært psykisk syke mennesker som begår kriminelle handlinger. De siste årene har vi sett flere eksempler på tragiske utfall av manglende forebygging, eksempelvis drapene i Kongsberg. Dette medlem foreslår derfor å opprette psykiatrigrupper i flere politidistrikter etter modell fra Oslo politidistrikt, eksempelvis i Agder, Vest, Trøndelag og Troms politidistrikt. Det vil være første ledd i en opptrappingsplan hvor det langsiktige målet er at alle politidistrikter får psykiatrigrupper. Det vil kunne hindre at liv går tapt, samtidig som vi hjelper noen av de menneskene som har det dårligst, til å få det bedre.

Dette medlem viser til Venstres alternative budsjett og foreslår å bevilge 8 mill. kroner til opprettelse av flere psykiatrigrupper i politidistriktene, etter modell fra Oslo politidistrikt.

Økt bruk av omvendt voldsalarm

Komiteens medlemmer fra Høyre, Fremskrittspartiet og Venstre viser til at mishandling i nære relasjoner er alvorlig kriminalitet med store konsekvenser både for den som utsettes direkte for vold, og for den som lever i en tilværelse med vold. Denne volden utgjør et omfattende samfunns- og folkehelseproblem og er en av de største likestillingsutfordringene.

Disse medlemmer viser til at formålet med omvendt voldsalarm er å øke fornærmedes trygghet og trygghetsfølelse og flytte en større del av byrden som følger av vold og krenkelser, over på gjerningspersonen som truer med eller utøver vold.

Disse medlemmer viser til at det i løpet av de siste åtte årene er registrert over 25 000 saker om mishandling i nære relasjoner. I samme tidsrom er ordningen med omvendt voldsalarm kun benyttet om lag 65 ganger. Voldsofre er frustrerte over at ordningen ikke er

mer utbredt, en frustrasjon disse medlemmer deler.

Disse medlemmer viser til at regjeringen Solberg i sin handlingsplan for å forebygge og bekjempe vold i nære relasjoner 2021–2024, «Frihet fra vold», foreslo flere tiltak for å øke bruken av omvendt voldsalarm. Disse medlemmer viser også til at Stortinget i vedtak 583 fra 30. mai 2022 ba regjeringen fremme forslag om innføring av en ordning med omvendt voldsalarm ved brudd på besøksforbud. Disse medlemmer viser videre til at en samlet justiskomite i Innst. 89 L (2023–2024) stiller seg bak lovforslag som har til hensikt å legge til rette for økt bruk av omvendt voldsalarm, med formål om å bedre etterlevelsen av besøksforbud og kontaktforbud.

Komiteens medlem fra Venstre viser til Venstres alternative budsjett og foreslår å bevilge 5 mill. kroner til økt bruk av omvendt voldsalarm.

Økt innsats mot dyrevelferds kriminalitet

Komiteens medlem fra Venstre vil understreke at dyr har egenverdi og skal behandles med respekt. Kriminalitet mot dyr skal tas på alvor. Å etterforske og straffeforfølge kriminalitet er viktig både for dyrevelferden og fordi det er en sammenheng mellom vold mot dyr og vold mot mennesker. Dette medlem ønsker å uttrykke bekymring over at dyrevelferds kriminalitet ikke er nevnt med et ord i regjeringens forslag til statsbudsjett.

Dette medlem viser til at det i 2021 ble besluttet å etablere dyrepoliti i alle politidistrikter i Norge. I statsbudsjettet for 2021 ble Politidirektoratet tildelt 12 mill. kroner for å opprette dyrekrimenheter i de seks politidistriktene som ennå ikke hadde etablert slike enheter. Etter dette må dyrepoliti i alle politidistrikter anses som en permanent del av politiet.

Dette medlem viser til at NOAH i sitt høringsinnspill tar til orde for at bevilgningene til dyrepolitiavdelingene må synliggjøres i budsjettet for å sikre at bevilgningene ikke overføres til andre formål, et innspill dette medlem støtter. Etter dette medlems syn bør det presiseres under kap. 440 post 1 at en del av bevilgningene til politiet skal gå til videreføring av innsatsen mot dyrevelferds kriminalitet, og at kapasiteten i enhetene skal være på minst samme nivå som ved oppstarten av enhetene.

Dette medlem viser til Venstres alternative budsjett og foreslår å øke bevilgningene til dyrepoliti i politidistriktene med 2 mill. kroner.

Økt støtte til Seksjon for internasjonale forbrytelses i Kripos

Komiteens medlem fra Venstre viser til at Kripos har det nasjonale ansvaret for etterforskning av

krigsforbrytelser, folkemord og forbrytelser mot menneskeheten, og at Seksjon for internasjonale forbrytelser (SIF) er den eneste i Norge som kan etterforske slike lovbrudd gjort i utlandet av personer som oppholder seg i Norge. Seksjonen innhenter, arbeider med og bruker informasjon om internasjonale lovbrudd. Denne informasjonen kan føre til at gjerningspersoner blir stilt for retten i Norge. Gjerningspersonene kan også bli utlevert til andre land eller til internasjonale domstoler.

Dette medlem viser til at bare fire dager etter at Russland invaderte Ukraina 24. februar 2022, startet arbeidet med å dokumentere og etterforske Russlands krigsforbrytelser og forbrytelser mot menneskeheten i Ukraina. Tankesmien Institute for Strategic Studies (IISS) skrev 22. mai 2022 at etterforskningen «kan være den viktigste som ICC har gått i gang med».

Dette medlem viser til at også Norge bidrar i denne rettsprosessen av historiske dimensjoner. 6. april 2022, bare noen dager etter at Den internasjonale straffedomstolen (ICC) kunngjorde sin etterforskning, kunngjorde regjeringen at Norge skal bistå i arbeidet. Det er SIF som utfører jobben.

Dette medlem viser til at arbeidet SIF er satt til å utføre, er svært omfattende. Det er tale om etterforskning av en pågående konflikt, med et enormt informasjons- og dokumentasjonsomfang både fra vitner, bilder, videoer og andre kilder. Etterforskningsarbeidet vil fortsette så lenge krigen pågår, og vil trolig vare i mange år etter krigens slutt.

Dette medlem viser videre til hovedanklager ved ICC i 2021 åpnet etterforskning av mulige krigsforbrytelser begått i Palestina, inkludert på Gaza, og at justis- og beredskapsministeren i slutten av oktober 2023 varslet at Norge vil se på mulighetene for å stille kapasitet til disposisjon knyttet til en eventuell etterforskning av krigsforbrytelser i Gaza og Israel. Dette medlem viser til at Kripos som et innledende grep har opprettet et eget tipsmottak hvor hjemvendte nordmenn kan melde fra om mulige krigsforbrytelser de har sett eller blitt utsatt for.

Dette medlem viser til Venstres alternative budsjett og foreslår å øke bevilgningene til Seksjon for internasjonale forbrytelser i Kripos med 5 mill. kroner.

Ikke opprette nye polititjenestesteder

Komiteens medlem fra Venstre viser til at regjeringen i sitt forslag til statsbudsjett foreslår å opprette ti nye tjenestesteder, en desentralisert politiutdanning i Finnmark og nye passkontorer. Etter dette medlem s syn er det imperativt at ressursbruken følger kriminalitetsbildet, og at regjeringen er lydhør for politifaglige råd. Dette medlem mener at de ovennevnte eksemplene vitner om det motsatte. Dette medlem viser til at Venstre i sitt alternative statsbudsjett har foreslått andre tiltak som bedre tjener nærpolitireformens

intensjoner om et politi som har kapasitet til å forebygge, etterforske og påtale kriminelle handlinger og sikre innbyggernes trygghet, eksempelvis ved å øke bevilgningene til forebygging av organisert kriminalitet og å opprette psykiatrigrupper i politidistriktene.

Dette medlem viser til Venstres alternative budsjett og foreslår å redusere bevilgningene til politiet med 35,5 mill. kroner ved å ikke opprette ti nye tjenestesteder, med 100 mill. kroner ved å legge ned politikontor med få ansatte, med 15 mill. kroner ved å opprette færre nye passkontorer og med 7,5 mill. kroner ved å stanse opprettelsen av politiutdanningen i Finnmark.

Post 70 Tilskudd

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti, viser til at det i budsjettforliket er foreslått å øke bevilgningen til FRI – Rosa kompetanse justis. Flertallet foreslår derfor at kap. 440 post 70 økes med 1 mill. kroner, sammenlignet med regjeringens forslag.

Komiteens medlem fra Venstre viser til at Rosa kompetanse justis er et kompetansehevende tiltak rettet mot justissektoren, med mål om mest mulig likeverdige tjenester særlig for LHBTIQ+-befolkningen. Dette medlem viser til at tiltaket har eksistert i over ti år, har et velutviklet og faglig forankret kurstilbud og er den eneste kompetanseleverandøren som bidrar med denne kunnskapshevingen her til lands. Med en fot innenfor justissektoren og en annen i det skeive miljøet kan de videreformidle erfaringer og kunnskap begge veier og bygge nødvendig tillit i den skeive befolkningen til justissektoren.

Dette medlem viser til at Monica Lillebakken, fagleder ved Nasjonalt kompetansemiljø innen hatkriminalitet, skriver dette om kontakten med tiltaket:

«Hatkrimgruppa – nasjonalt kompetansemiljø har gjennom årene hatt en tett og god dialog med Rosa kompetanse justis. De har gitt oss verdifull kunnskap og refleksjon om LHBT+temaer, som gjør at vi kan møte publikum på en sensitiv og god måte. Dette gjelder for hele etaten. Når kjønnsuttrykk og kjønnsidentitet ble tatt inn i hatkriminallovgivningen i 2021 var det nødvendig å kunne sparre med Rosa kompetanse justis om hvordan vi skulle forstå hva som lå i disse begrepene, og videreformidle dette i egen etat.»

Dette medlem viser videre til at Rosa kompetanse justis kurser alt fra politimestre til kommende fengselsbetjenter. De siste årene har de vært fast inne som en del av undervisningen for aspirantene ved Kriminalomsorgens utdanningsssenter. De har også kurset ansatte innenfor SLT-modellen. Dette medlem ønsker å understreke at denne kompetansehevingen, særlig på hat-

krimfeltet, er av stor betydning for den skeive befolkningen.

De tte medlemmer viser til Venstres alternative budsjett og foreslår å bevilge 2 mill. kroner til Rosa kompetanse justis.

KAP. 3440 POLITIDIREKTORATET – POLITI- OG LENSMANNSETATEN

Komiteen viser til proposisjonen og har ingen merknader.

KAP. 441 POLITIDIREKTORATET

Komiteen viser til at POD leder politiet og har ansvar for faglig ledelse, styring, oppfølging og utvikling av hele etaten. Riksadvokaten har derimot det faglige overordnede ansvaret for all straffesaksbehandling som øverste leder for påtalemyndigheten. I tillegg til POD består politiet av 21 andre enheter.

Komiteen merker seg at bemanningen i direktoratet per 31. desember 2022 utgjorde 298 årsverk.

Komiteen viser til at regjeringen foreslår at det bevilges 382,7 mill. kroner på post 1 for 2024.

Komiteens medlemmer fra Høyre viser til Høyres alternative statsbudsjett. Disse medlemmer ser frem til regjeringens oppfølging av Direktoratet for forvaltning og økonomistyrings (DFØ) gjennomgang av Politidirektoratets organisering, oppgaver og myndighet.

KAP. 442 POLITIHØGSKOLEN

Komiteen viser til at Politihøgskolen (PHS) er den sentrale utdanningsinstitusjonen for politi- og lensmannsetaten i Norge og har som hovedoppgave å drive utdanning, forskning og formidling. Den skal være en profesjonsrettet utdanningsinstitusjon på høyt nivå, som utvikler og formidler de kunnskaper, ferdigheter og holdninger som politiet må ha for å bidra til å sikre trygghet, lovlighet og orden i samfunnet.

Komiteen understreker at et godt utdannet politikorps er en grunnpilar i en rettsstat. Norge har som ett av få land i verden en treårig bachelorutdannelse som sikrer et enhetlig og kompetent politi som rustes til å løse politiets komplekse oppgaver i å forebygge, avdekke og etterforske kriminalitet.

Komiteen viser til at bemanningen ved PHS per 31. desember 2022 utgjorde 373 årsverk. Det blir foreslått en bevilgning på post 1 på 689,1 mill. kroner.

KAP. 3442 POLITIHØGSKOLEN

Komiteen viser til at Politihøgskolens (PHS) inntekter kommer fra kursvirksomhet, utleie, kantinesalg

og salg av bøker samt mulige inntekter fra oppdragsvirksomhet.

Komiteen viser til proposisjonen og har ellers ingen merknader.

KAP. 443 PÅTALEMYNDIGHETEN I POLITIET

Komiteen viser til at påtalejuristene leder og er ansvarlige for etterforskningen i politiet. I Norge er det første nivået i påtalemyndigheten integrert i politidistriktene. Bemanningen i påtalemyndigheten var per 31. desember 2022 på 979 årsverk.

Komiteen viser til at forslaget til bevilgning på post 1 er 1 508,5 mill. kroner.

KAP. 444 POLITIETS SIKKERHETSTJENESTE (PST)

Komiteen viser til at det primære ansvaret til PST er å forebygge, avdekke, etterforske, føre for retten og håndtere de mest alvorlige truslene mot tryggheten i riket og mot grunnleggende nasjonale interesser. Sentralt i arbeidet til PST står innsamling av informasjon om personer og grupper som kan utgjøre en trussel, utarbeidelse av ulike analyser og trusselvurderinger, etterforskning og andre operative tiltak og rådgivning. PST har også det nasjonale ansvaret for å utføre livvaktjeneste på norsk jord for norske og utenlandske myndighetspersoner. PST er både en etterretningstjeneste, en trygghetstjeneste og en polititjeneste.

Komiteen viser til at trusselbildet er krevende, og at PST skal ivareta mange funksjoner for å forebygge og avverge trusler mot rikets sikkerhet. Komiteen forventer at PSTs arbeidsoppgaver trolig vil øke ytterligere i årene som kommer, som følge av den internasjonale sikkerhetssituasjonen.

Komiteen merker seg at bemanningen i PST per 31. desember 2022 utgjorde 714 årsverk. Det blir totalt foreslått en bevilgning på post 1 på 1 473 mill. kroner.

Komiteen viser til proposisjonen for omtale av post 45 Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold.

KAP. 3444 POLITIETS SIKKERHETSTJENESTE (PST)

Komiteen viser til proposisjonen og har ingen merknader.

KAP. 445 DEN HØYERE PÅTALEMYNDIGHET

Komiteen viser til at det er påtalemyndighetens ansvar å lede etterforskningen, forberede og føre saker for retten. Komiteen viser også til at det er lovfestet i straffeprosessloven at påtalemakten er uavhengig ved behandlingen av enkeltsaker. Den høyere påtalemyndighet er en felles betegnelse for de ti regionale statsadvokatembetene i Norge, Det nasjonale statsadvokatembetet, Økokrim og Riksadvokatembetet.

Komiteen viser til at Den høyere påtalemyndighet under Riksadvokatens ledelse har et særlig ansvar for å stille krav til og sørge for at kvaliteten på straffesaksbehandlingen holder et høyt nivå.

Komiteen viser til at det blir foreslått å bevilge 386,1 mill. kroner på post 1.

KAP. 3445 DEN HØYERE PÅTALEMYNDIGHET

Komiteen viser til proposisjonen og har ingen merknader.

KAP. 446 DEN MILITÆRE PÅTALEMYNDIGHET

Komiteen viser til at Generaladvokaten og krigsadvokatene tilhører påtalemyndigheten og har ansvar for militære straffesaker.

Komiteen merker seg at Generaladvokaten er underlagt Riksadvokaten i påtalemessige spørsmål, men er administrativt underlagt Justis- og beredskapsdepartementet. Bemanningen per 31. desember 2022 utgjorde 7,2 årsverk.

Komiteen viser til at det er foreslått bevilget 9,8 mill. kroner på post 1 for 2024.

KAP. 448 GRENSEKOMMISSÆREN

Komiteen viser til at bemanningen ved Grensekommisariatet utgjorde 3 årsverk per 31. desember 2022. Komiteen viser til at det foreslås bevilget 6,4 mill. kroner på kap. 448 post 1.

KAP. 451 DIREKTORATET FOR SAMFUNNSSIKKERHET OG BEREDSKAP (DSB)

Komiteen viser til at Norge står overfor et komplekst trussel- og risikobilde. Krigen i Ukraina skaper fortsatt en krevende politisk situasjon som også får konsekvenser for Norge.

Komiteen viser videre til at DSB er fag- og tilsynsorgan for sivil samfunnsikkerhet, og direktoratet støtter departementet i samordningsrollen på dette området.

Komiteen viser til at Sivilforsvaret, Nasjonalt utdanningscenter for samfunnstrygghet og beredskap og Norges brannskole ligger under DSB. Komiteen viser til at DSB i tillegg er nasjonal brann- og el-trygghetsmyndighet og er ansvarlig for nød- og beredskapskommunikasjon. DSB er også ansvarlig for statens eierskap til Nødnett.

Komiteen viser til at det er foreslått bevilget 1 505,3 mill. kroner på post 1. Bevilgningen på posten skal dekke alle ordinære driftsutgifter for DSB med underliggende enheter som Sivilforsvaret, skoler og regi- onskontor.

Komiteen viser til at utgifter til drift og vedlikehold av Nødnett dekkes på post 22 Spesielle driftsutgif-

ter. Det foreslås bevilget 561,4 mill. kroner på denne posten.

Komiteen viser ellers til omtalen i proposisjonen for postene 21, 23, 45, 60 og 70.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti, viser til den historiske satsingen på beredskap i Prop. 78 S (2021–2022) og den betydelige økningen i friske midler til beredskapsarbeid i Norge som er bevilget etter forslag fra regjeringen siden dens tiltredelse.

Flertallet viser til at tiltakene i stor grad blir videreført i 2024 i tillegg til en ytterligere styrking av viktige beredskapskapasiteter i samfunnet. Når det gjelder aktiviteten til DSB som sivil samordningsmyndighet, merker flertallet seg at krigen i Ukraina og arbeidet med å samordne norsk bistand gjennom UCPM (EU Civil Protection Mechanism) har lagt beslag på betydelige ressurser i både 2022 og 2023, som i en normalsituasjon hadde blitt brukt til andre formål. Flertallet merker seg videre at den skjerpede sikkerhetspolitiske situasjonen også har ført til at DSB har prioritert å bistå ulike virksomheter som er i behov av DSBs kompetanse.

Flertallet vil understreke at når det inntreffer en krise, er det mange i nødstatene og frivilligheten som skal samarbeide, hvilket betinger at de må kunne snakke sammen. Flertallet viser til proposisjonen, der regjeringen foreslår å øke bevilgning til Direktoratet for samfunnsikkerhet og beredskap (DSB) med 40 mill. kroner til arbeidet til forprosjekt for nytt Nødnett samt 15 mill. kroner til å gjennomføre nødvendige investeringer i dagens Nødnett for å opprettholde tilstrekkelig kvalitet fram til nytt Nødnett er på plass.

KAP. 3451 DIREKTORATET FOR SAMFUNNSSIKKERHET OG BEREDSKAP (DSB)

Komiteen viser til proposisjonen og har ingen merknader.

KAP. 452 SENTRAL KRISEHÅNDTERING

Komiteen viser til at Justis- og beredskapsdepartementet er fast lederdepartement ved sivile nasjonale kriser, med mindre noe annet blir bestemt. Krisestøtteenheten (KSE) skal støtte departementet i denne rollen. KSE har ansvar for det sivile situasjonssenteret (som er døgnbemannet) som del av regjeringens ansvar for samfunnstrygghet.

Komiteen viser til at forslaget til bevilgning på kap. 452 post 1 skal dekke lønns- og driftsutgifter ved Krisestøtteenheten (KSE) og enhetens utgifter knyttet til sentral krisehåndtering. Bevilgningen skal også dekke KSEs utgifter som sekretariat for Kriserådet.

Komiteen registrerer at det er foreslått en bevilgning på post 1 på 29,4 mill. kroner.

KAP. 453 SIVIL KLARERINGSMYNDIGHET

Komiteen merker seg at samfunnsoppdraget til Sivil klareringsmyndighet (SKM) er å verne nasjonale verdier ved å redusere risikoen for innsidere.

Komiteen viser til at SKM er den sentrale myndighet for sikkerhetsklarering på sivil side. Den primære oppgaven til etaten er å vurdere saker om sikkerhetsklarering. Behovet for sikkerhetsklareringer er økende.

Komiteen merker seg at bevilgningen på post 1 dekker kostnader til drift av den sivile klareringsmyndigheten, medregnet blant annet lønns- og andre personalkostnader i tillegg til kostnader til leie av lokaler i Moss og drift av IKT-løsninger.

Komiteen registrerer at det foreslås en bevilgning på post 1 på 61 mill. kroner.

KAP. 454 REDNINGSHELIKOPTERTJENESTEN

Komiteen viser til at bevilgningen på kapitlet skal dekke kostnader til drift av den offentlige redningshelikoptertjenesten og prosjektet for kjøp av nye redningshelikoptre i tillegg til ressurser til oppfølging av prosjektet. Det blir foreslått en bevilgning på post 1 på 992,2 mill. kroner.

Komiteen viser videre til at regjeringen har inngått en kontrakt for levering av 16 nye redningshelikoptre. Alle de nye redningshelikoptrene skal etter planen være i drift i løpet av 2024. Forslaget til bevilgning på post 45 skal dekke investeringer knyttet til kjøp av nye redningshelikoptre og vedlikehold, og det blir foreslått en bevilgning på 1 512 mill. kroner på denne posten.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti, viser til bevilgningsforslaget i proposisjonens om å bevilge ca. 1,5 mrd. kroner til det videre arbeidet med anskaffelsen av 16 nye redningshelikoptrene i 2024. Flertallet merker seg at SAR Queen nå er på plass på fire av seks baser: Sola, Ørlandet, Banak og i Bodø, og vil innføres på Florø i 2024.

Flertallet merker seg at det er planlagt for at alle helikoptrene skal være i drift i løpet av neste år. Med større rekkevidde, fart og kapasitet for flere nødstedte samt at helikoptrene flyr bedre i dårligere vær og har bedre søkeutstyr, vil SAR Queen gi økt beredskap for befolkningen i hele landet.

KAP. 3454 REDNINGSHELIKOPTERTJENESTEN

Komiteen viser til proposisjonen og har ingen merknader.

KAP. 455 REDNINGSTJENESTEN

Komiteen vil understreke det viktige arbeidet som redningstjenesten i dag gjør for å sikre god beredskap over hele landet. Justis- og beredskapsdepartementet har koordineringsansvar for redningstjenesten som omfatter land-, sjø- og luftredningstjeneste. De to Hovedredningssentralene (HRS) leder og koordinerer alle typer redningsaksjoner enten direkte eller ved å gi oppdrag til underliggende lokale redningssentraler. Redningstjenesten er organisert som et samvirke mellom offentlige, frivillige og private aktører.

Komiteen viser til at det foreslås en bevilgning på 155 mill. kroner på post 1.

Komiteen viser til at de frivillige organisasjonene er en viktig del av redningstjenesten i Norge. De frivillige er en ressurs som benyttes stadig oftere. Staten legger til rette for innsatsen gjennom årlige økonomiske tilskudd og ved å dekke en del faktiske utgifter som ved søke- eller redningsaksjoner. Det foreslås bevilget 92,5 mill. kroner på post 71 Tilskudd til frivillige organisasjoner i redningstjenesten.

Komiteen viser til proposisjonen for omtale av postene 21, 45, 72 og 73.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti, vil understreke det betydelige redningsarbeidet som utføres i regi av frivillige organisasjoner, og som med sine omkring 10 000 operative mannskap over hele landet representerer en viktig del av redningstjenesten i Norge. Flertallet viser til at det i budsjettforslaget er foreslått en økning på 15 mill. kroner, slik at de frivillige organisasjonene skal få dekket de økte kostnadene ved bruk av Nødnett som følger av utskifting av Telenors kobbernett. Flertallet viser videre til den foreslåtte økningen i bevilgningen til Hovedredningssentralen (HRS) som sikrer videreføring med helårseffekt av økt grunnbemanning ved HRS på Sola og i Bodø som ble gjennomført i 2023.

Komiteens medlemmer fra Høyre, Fremskrittspartiet og Venstre viser til at tildelingskriteriene for frivillige organisasjoner i redningstjenesten bør oppdateres, slik at reelle beredskapsorganisasjoner som i dag ikke tilfredsstiller kriteriene, kan bli vurdert for tildeling. Disse medlemmer viser til at Norske Kvinners Sanitetsforenings arbeid med omsorgsberedskap i dag ikke tilfredsstiller tildelingskriteriene, selv om man reelt sett driver med frivillig beredskapsarbeid.

Disse medlemmer viser til at omsorgsberedskap handler om å være beredt til å yte omsorg i forbindelse med ulykker, kriser og katastrofer. Viktige oppgaver er å stille med hus, mat og omsorg i en krisesituasjon og å bistå hjelpemannskap og helsepersonell ved større

aksjoner eller hendelser. Norske Kvinners Sanitetsforening er en viktig samvirkepartner i redningsforløpet som stiller med forpleiningsstøtte, personell, materiell og infrastruktur. Disse medlemmer viser videre til at Norske Kvinners Sanitetsforenings omsorgsberedskapsgrupper har bidratt i situasjoner med ekstremvær, brann, leteaksjoner og skred, har 4 000 beredskapsfrivillige som kan bidra landet over, og har forpliktende samarbeidsavtaler med DSB, HelseDirektoratet, Politidirektoratet og nærmere 150 kommuner.

KAP. 457 NASJONAL SIKKERHETSMYNDIGHET

Komiteen viser til at Nasjonal sikkerhetsmyndighet (NSM) administrativt er underlagt Justis- og beredskapsdepartementet. Forsvarsdepartementet har likevel instruksjonsmyndighet overfor NSM i saker på sitt ansvarsområde.

Komiteen viser videre til at NSM har det sektorovergripende ansvaret for at det forebyggende sikkerhetsarbeidet blir utført i samsvar med sikkerhetsloven.

Komiteen viser til at det er foreslått å bevilge 451,2 mill. kroner på post 1. Bevilgningen skal dekke alle ordinære driftsutgifter og investeringer for NSM.

Komiteen viser til proposisjonen for omtale av post 45.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti, viser til at regjeringen løftet fram behovet for et forsterket og mer koordinert arbeid med digital sikkerhet som et sentralt punkt i Hurdalsplattformen, herunder økt kapasitet til å kjempe mot cyberkriminalitet, nasjonal datalagringsevne og digital beredskap.

Flertallet viser til at da krigen i Ukraina brøt ut vinteren 2022, var regjeringen raskt ute med å fremme forslag for Stortinget med helt nødvendig styrking av vesentlige sider ved norsk beredskap og den operative evnen for å kunne respondere på den aktuelle situasjonen. Blant annet foreslo regjeringen en rekke tiltak med formål om raskt å kunne øke innsatsen mot digitale angrep, både den sivile beredskapen og den nasjonale responsfunksjonen gjennom Nasjonal sikkerhetsmyndighet (NSM), for bedre å kunne forebygge, avdekke og koordinere håndteringen av alvorlige digitale angrep, jf. Prop. 78 S (2021–2022). Flertallet vil også påpeke betydningen av at NSMs kapasitet til å yte bistand til virksomheter som har blitt utsatt for cyberangrep, er økt under regjeringens ledelse. Flertallet viser til proposisjonen og merker seg at NSM nå har gjennomført konseptvalgutredningen for å vurdere behovet for og etablering av en nasjonal skytjeneste for statsforvaltningen, og at regjeringen har valgt en løsning.

Komiteens medlemmer fra Høyre og Fremskrittspartiet viser til Kriplos' rapport om generativ kunstig intelligens (KI), som konkluderer med at generativ KI lettere tilgjengeliggjør skadevare som bidrar til å øke cybertrusselen mot norske personer og virksomheter. Disse medlemmer mener cybertrusselen allerede var høy, men at den med ny teknologi blir enda større. Disse medlemmer viser til at cyberangrep tidligere har slått ut matprodusenter og hotellvirksomhet, men også lokale håndverkbedrifter.

Disse medlemmer mener at utfordringene er spesielt alvorlige for små- og mellomstore virksomheter, som verken har ressurser til dedikerte sikkerhetsteam eller kompetanse til å vite hvor man skal starte sikkerhetsarbeidet.

Disse medlemmer ønsker et trygt norsk næringsliv og prioriterer derfor midler i sitt alternative budsjett til Nasjonal sikkerhetsmyndighet, slik at de kan koordinere cyberopplæring til små- og mellomstore virksomheter sammen med eksisterende initiativer, som Digital Norway sitt «Hele Norge over».

KAP. 3476 NASJONAL SIKKERHETSMYNDIGHET

Komiteen viser til proposisjonen og har ingen merknader.

KAP. 460 SPESIALENHETEN FOR POLITISAKER

Komiteen viser til at Spesialenheten for politisaker har som sin oppgave å etterforske, avgjøre påtale-spørsmål og føre for retten saker der ansatte i politiet eller påtalemyndigheten er anmeldt for å ha gjort noe straffbart i tjenesten. Det blir foreslått en bevilgning på 67,1 mill. kroner på post 1. Spesialenheten hadde 43 årsverk per 31. desember 2022.

Komiteen mener det er av stor betydning for innbyggernes tillit til politiet at Spesialenheten for politisaker er godt rustet til å etterforske saker hvor tjenestemenn i politiet eller påtalemyndigheten er anmeldt for straffbare hendelser begått i tjenesten. Saksbehandlingstiden er også viktig for tilliten til Spesialenheten, og sakene må derfor behandles effektivt og innenfor rimelige frister.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti, viser til proposisjonen og forslaget om å øke bevilgningen med 2 mill. kroner for å øke kapasiteten i enheten.

KAP. 466 SÆRSKILTE STRAFFESAKSUTGIFTER M.M.

Komiteen merker seg at bevilgningen på dette kapitlet post 1 hovedsakelig dekker utgifter til juridisk bistand i straffesaker til personer som har rett til advokatbistand i medhold av straffeprosessloven kapittel 9

og 9a. Dette er personer som har status som siktet eller tiltalt, fornærmet, fornærmedes pårørende eller etterlatte.

Komiteen merker seg at det foreslås bevilget 1 366,6 mill. kroner på post 1. De totale utgiftene på posten vil avhenge av mengde og omfang av straffesaker.

Retts hjelpssatsen (den offentlige salærsatsen)

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti, viser til at offentlig oppnevnte forsvarere, bistandsadvokater, advokater som yter retts hjelp etter retts hjelploven, sakkyndige og tolker, godtgjøres med retts hjelpssatsen som fastsettes av Justis- og beredskapsdepartementet. Flertallet viser til opprettelsen av det uavhengige Salærrådet og at rådet årlig skal komme med anbefaling om nivået på retts hjelpssatsen, blant annet på bakgrunn av forventet pris- og lønnsutvikling, relevante økonomiske utviklingstrekk, slik som prisutviklingen for juridiske tjenester, og de budsjettmessige konsekvensene. Flertallet viser til at retts hjelpssatsen ble vedtatt økt i forbindelse med behandlingen av revidert nasjonalbudsjett 2023 fra 1 140 kroner til 1 180 gjeldende fra 1. juli 2023, og at den i proposisjonen er foreslått justert opp til 1 215 kroner for 2024. Flertallet viser til at konsultasjonsordningen gjennom Salærrådet skal ivareta behovet for en bærekraftig utvikling av retts hjelpssatsen framover.

Komiteens medlem fra Venstre viser til Venstres alternative budsjett og foreslår å øke retts hjelpssatsen med 50 kroner, tilsvarende en økt bevilgning på 8,5 mill. kroner sammenlignet med regjeringens forslag. Dette medlem viser til begrunnelsen som gis i Venstres generelle merknader.

KAP. 467 NORSK LOVTIDEND

Komiteen viser til proposisjonen og har ingen merknader.

KAP. 468 KOMMISJONEN FOR GJENOPPTAKELSE AV STRAFFESAKER

Komiteen mener at Kommisjonen for gjenopptakelse av straffesaker er et viktig supplement for å styrke rettssikkerheten i Norge og gi domfelte adgang til å prøve sin sak på nytt i retten i de tilfeller det er grunnlag for dette.

Komiteen merker seg at kommisjonen har hatt flere krevende saker til behandling i de senere år. Det har også kommet inn flere saker totalt enn tidligere. Saksbehandlingstiden har som følge av dette økt.

Komiteen viser til at bevilgningen skal dekke godtgjørelser til kommisjonens medlemmer, lønn til sekretariatets medarbeidere samt andre driftsutgifter

knyttet til arbeidet disse utøver. Sekretariatet hadde 12,5 årsverk i 2022.

Komiteen merker seg at det foreslås bevilget 24,1 mill. kroner på post 1 for 2024.

KAP. 470 FRI RETTSHJELP

Komiteen viser til at fri retts hjelp er en viktig rettssikkerhetsgaranti. Retts hjelploven med forskrifter gir regler om offentlig stønad til retts hjelp. Etter loven kan stønaden bli gitt i form av fritt retts råd, fri sakførsel eller fritak for retts gebyr. For noen sakstyper har søkeren krav på retts hjelp uten hensyn til inntekt eller formue. Dette gjelder for eksempel saker etter barnevernsloven. Det offentlige dekker alle kostnadene i disse sakene. For andre typer utvalgte saker er det bare søkere med inntekt og formue opp til et visst nivå som kan få støtte til retts hjelp.

Komiteen viser til at inntektsgrensene for behovsprøvd retts hjelp ble oppjustert både i 2022 og 2023. Grensene for formue ble også oppjustert i 2023.

Komiteen viser til at det blir foreslått en bevilgning på post 1 på 839,3 mill. kroner.

Komiteens medlem fra Venstre viser videre til at innføringen av en ny økonomisk modell for behovsprøvd retts hjelp, jf. Prop. 124 L (2022–2023), er første deloppfølging av Retts hjelpsutvalgets NOU, og at regjeringen varsler at flere deloppfølginger kommer. Dette medlem mener at det er store oppgaver som gjenstår for å sikre norske innbyggere den retts hjelpen de har behov for og krav på. Dette medlem ønsker i den forbindelse å understreke at det særlig er behov for å se på om flere sakstyper bør gi adgang til retts hjelp uten behovsprøving, og at det er et presserende behov for å få på plass en ny retts hjelpsordning for innsatte. Dette medlem merker seg med glede at regjeringen og Sosialistisk Venstreparti i budsjettforliket melder at regjeringen vil opprette en advokatordning for innsatte i norske fengsler innen 1. januar 2025 og komme tilbake til hvordan en slik ordning kan innrettes i løpet av 2024.

Dette medlem merker seg at regjeringen og Sosialistisk Venstreparti i budsjettforliket melder at regjeringen innen 1. juli 2024 skal fremme et forslag om innføring av fritt retts råd for flyktninger med barn i Norge, som er foreslått utvist på grunn av brudd på straffeloven, et forslag dette medlem støtter. Dette medlem mener flere sakstyper bør gi adgang til retts hjelp uten behovsprøving, og da særlig komplekse saker med store konsekvenser for den enkelte. Dette medlem mener at det også bør vurderes å åpne opp for skjønnsmessige vurderinger av om en person kan omfattes av ordningen uavhengig av sakstype, dersom saken er av stor betydning for søkeren. Det vil gjøre lovverket mindre firkantet enn i dag og åpne opp for at ordningen i større

grad enn i dag treffer dem som reelt sett har behov for det.

Dette medlem viser til at Norge har blitt kritisert av FN for at lovens saklige virkeområde er for snevert. Rettshjelpsutvalgets forslag om en skjønnsbestemmelse som utvider virkeområdet til å også omfatte saker hvor «særlige grunner gjør det rimelig» å gi rettshjelp, er også mer i tråd med EMDs praksis på feltet. Etter dette medlemms syn bør det også vurderes om man skal gjøre skjønnsbestemmelsen til en «skal»-bestemmelse i stedet for en «kan»-bestemmelse, slik Rettshjelpsutvalget foreslår i NOU 2020:5.

Dette medlem mener også at ordningen i større grad enn den gjør i dag, bør bidra til at flere saker løses på et tidlig stadium. Slik loven er i dag, legger den i for liten grad opp til dette. Selv om dagens ordning også gir mottakeren krav på rettshjelp på rådgivningsstadiet, opplever mange at omfanget av rettshjelpen på dette stadiet ikke er tilstrekkelig.

Komiteens medlemmer fra Høyre og Venstre merker seg at regjeringen i Prop. 124 L (2022–2023) signaliserer at rapporten om en mulig førstelinjetjeneste vil bli vurdert i forbindelse med den videre oppfølgingen av Rettshjelpsutvalgets forslag, og imøteser dette. Disse medlemmer viser til at en førstelinjetjeneste har vært foreslått opprettet i flere sammenhenger, og at en ordning med førstelinjerettshjelp ble prøvd ut i 40 norske kommuner i 2010–2012. I sluttrapporten til Oxford Research ble det konkludert med at ordningen både var kostnadseffektiv og konfliktdependende, og at den «åpenbart dekker et nokså omfattende behov for rettshjelp som ellers ikke hadde blitt dekket». En tidlig løsning av rettslige konflikter vil med andre ord gi både den enkelte og samfunnet som helhet store gevinster.

Disse medlemmer vil understreke at for at en slik ordning skal fungere etter intensjonen, og like godt som i forsøksprosjektet, er det avgjørende at hjelpen gis av advokater. Det krever både riktig utdanning og arbeidserfaring å klare på kort tid å vurdere om man står overfor en sak som er holdbar i retten eller ikke. Personer som benytter seg av en førstelinjetjeneste, skal kunne stole på at den man møter i tjenesten, har kompetanse til å vurdere om man bør ta saken til retten.

Disse medlemmer er enige med Rettshjelpsutvalget i at privatpraktiserende advokater utgjør ryggraden i den norske rettshjelpsordningen, og at det bør forbli slik også i fremtiden. Personer som mottar fri rettshjelp, har krav på juridisk bistand av samme kvalitet som den som tilbys personer som har råd til å betale for den.

Disse medlemmer vil understreke at i tillegg til dette vil det fortsatt være behov for rettshjelpstiltak, som Jussbuss eller JURK. De utgjør et viktig supplement

til den rettshjelpen som advokater yter etter rettshjelploven. Rettshjelpstiltakene når ut til mange som kan ha et stort behov for rettshjelp, men som av forskjellige årsaker ikke ønsker å oppsøke en advokat.

Post 72 Tilskudd til spesielle rettshjelpstiltak

Komiteen viser til at det på post 72 Tilskudd til spesielle rettshjelpstiltak blir foreslått bevilget 67,3 mill. kroner. Hele posten blir fordelt av Statens sivilrettsforvaltning etter søknad fra organisasjonene.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti, viser til at det i budsjettforliket er foreslått å øke bevilgningen til Tilskudd til spesielle rettshjelpstiltak med 2 mill. kroner. Flertallet foreslår derfor at kap. 470 post 72 økes med 2 mill. kroner sammenlignet med regjeringens forslag.

Komiteens medlemmer fra Høyre og Venstre ønsker å understreke at de spesielle rettshjelpstiltakene gjør en uvurderlig innsats ved å sørge for at flere får sikret sine juridiske rettigheter i et stadig mer rettsliggjort samfunn. Rettshjelpstiltakene når ut til mange som kan ha et stort behov for rettshjelp, men som av ulike årsaker ikke ønsker eller makter å oppsøke juridisk hjelp fra annet hold.

Disse medlemmer vil spesielt fremheve verdien av de spesielle rettshjelpstiltakenes oppsøkende rettshjelparbeid. Oppsøkende rettshjelp dekker behovet for rettshjelp hos mange mennesker i sårbare livssituasjoner, hvis behov for rettshjelp ellers ville vært udekket. Mennesker i sårbare livssituasjoner har ofte sammensatte problemer, for eksempel med rus, alvorlige psykiske og fysiske helseplager, trang økonomi og dårlige boforhold. Flere er utsatt for overgrep, utstøtelse, mobbing eller andre forhold som svekker livskvaliteten deres. Ved oppsøkende rettshjelp blir klientene møtt på sine egne premisser, og tjenestene som tilbys, tilpasses klientenes særskilte behov.

Disse medlemmer viser til at Gatejuristen gir gratis rettshjelp til personer som har eller har hatt rusutfordringer, og bidrar til at de får sine rettigheter oppfylt. Gatejuristen ble opprettet som følge av at mange i rusmiljøet verken visste hvilke rettigheter de hadde, eller fikk oppfylt sine rettigheter. Disse medlemmer mener at det er spesielt verdifullt at Gatejuristen driver oppsøkende saksmottak; på gata, ved lavterskeltilbud, på behandlingsinstitusjoner og andre steder der mennesker som har eller har hatt rusutfordringer, samles. På denne måten når Gatejuristen frem til mennesker som ikke nødvendigvis aktivt ville søkt rettshjelp selv.

Disse medlemmer vil spesielt berømme de studentdrevne rettshjelpstiltakene for innsatsen de nedlegger. Jussbuss, JURK (Juridisk rådgivning for kvinner),

Jussformidlingen i Bergen og Jusshjelpa i Nord-Norge er alle studentdrevne rettshjelpstiltak som tilbyr gratis rettshjelp. Alle tiltakene har en sosial profil, med fokus på å tilby hjelp der behovet er størst. Tiltakene drives på stramme budsjetter og med et betydelig innslag av frivillig, ulønnet arbeid.

Komiteens medlem fra Venstre viser til at de studentdrevne rettshjelpstiltakene de siste årene har måttet tåle kutt i sine budsjetter, etter at søknadsprosessen for tilskudd til spesielle rettshjelpstiltak gikk fra å være lukket til å bli en åpen søknadsprosess. Det har ført til flere søkere og mindre penger til hvert enkelt tiltak. Dette medlem mener at den totale tilskuddspotten må økes for å kompensere for dette.

Dette medlem stiller seg uforstående til hvorfor regjeringen i sitt forslag til statsbudsjett først skriver at måloppnåelsen til tilskuddsmottakerne over år er gjennomgående god, for deretter, uten begrunnelse, å kutte tilskuddet med 2 mill. kroner. Dette medlem etter spør en klar begrunnelse for hvorfor tilskuddspotten blir redusert.

Dette medlem viser i den forbindelse til at Jussformidlingen i Bergen i sitt budsjettinnspill skriver at kuttet vil kunne få konsekvenser for deres klientgruppe, fordi Jussformidlingen står i fare for å måtte redusere antall saksbehandlere. Høringsinstansen viser til at det er uheldig at de får behandlet færre saker, i en tid hvor prisnivået i samfunnet har økt og flere opplever store økonomiske vanskeligheter. Jussformidlingen skriver videre:

«Økonomiske nedgangstider rammer vår klientgruppe hardt. De får større vanskeligheter med sin private økonomi, og da er det særlig viktig at de har mulighet til å få gratis rettshjelp for å ivareta sine rettigheter. I 2022 behandlet Jussformidlingen om lag 5 000 saker, via veiledning over telefon og skriftlig behandling og partsrepresentasjon. I samme år var 80% av sakene vi tok inn, personer som tok kontakt med Jussformidlingen for første gang. Det betyr at den hjelpen vi tilbyr favner om en stor andel nye mennesker hvert år, og at behovet for gratis rettshjelp er vedvarende høyt. Selv om rettshjelpsloven nå endres med hensyn på økonomisk behovsprøving, er det prematurt å kutte i tilskuddene til rettshjelpstiltakene før vi ser effekten av lovendringen.

For at Jussformidlingen og andre rettshjelpstiltak skal fortsette å være en aktør som bidrar til økt rettsikkerhet for utsatte grupper, er vi avhengig av å ansette nok kvalifiserte saksbehandlere og dekke nødvendige driftsutgifter for å sikre god rettshjelp. Det er nødvendig med en økning i støtten for 2024. Bevillingene og tilskuddene fra de frivillige rettshjelpstiltakenes hjemkommuner varierer sterkt. Statens Sivilrettsforvaltning er rettshjelpstiltakenes tryggeste og viktigste finansieringskilde. Det er derfor viktig at staten tar ansvaret for å sikre de svakeste i samfunnet et forsvarlig rettshjelpstilbud i en vanskelig tid, hvor vi fortsatt har en rettshjelpslov som ikke dekker dagens rettshjelpsbehov.»

Dette medlem viser videre til høringsinnspill fra Jussbuss, hvor de skriver følgende:

«Med dagens begrensede rettshjelpsordning er Norge avhengig av at spesielle rettshjelpstiltak eksisterer, og fyller det udekkede rettshjelpsbehovet i samfunnet. Uten rettshjelpstiltakene er det mange som er avskåret fra å kunne hevde rettighetene sine, fordi de faller utenfor ordningen for fri rettshjelp fra det offentlige og heller ikke har råd til å betale for advokat selv. I dyrtiden vi er i nå øker andelen som ikke kan prioritere å bruke penger på rettshjelp. 17 % av norske husstander er ifølge SIFOs siste rapport om dyrtiden i en sårbar økonomisk situasjon. Behovet for rettshjelp øker samtidig som følge av dyrtid, da prisutviklingen medfører flere juridiske problemer. Flere får for eksempel gjeldsproblemer eller behov for sosial hjelp.

Om regjeringens forslag om kutt i rettshjelpstiltakene blir vedtatt vil det bety at Jussbuss kan risikere å måtte redusere antall stillinger eller holde stengt deler av året. Vi har allerede satt lønnen så lavt vi kan, og arbeidet er i stor grad basert på frivillighet. Om vi må kutte antall stillinger, vil det føre til harde prioriteringer og at vi får hjulpet færre. Allerede er pågangen og sakstrykket veldig høyt. Siden prioriteringene vil påvirke hvor mange vi kan hjelpe, vil flere ende opp uten et eneste sted å henvende seg for juridisk hjelp.»

Dette medlem viser til Venstres alternative budsjett hvor det foreslås å øke tilskuddet til spesielle rettshjelpstiltak med 10 mill. kroner sammenlignet med regjeringens forslag.

Advokatsalær

Komiteens medlem fra Venstre viser til Venstres alternative budsjett og foreslår å øke rettshjelpssatsen med 50 kroner, tilsvarende en økt bevilgning på 24,8 mill. kroner sammenlignet med regjeringens forslag. Dette medlem viser til begrunnelsen som gis i Venstres generelle merknader.

KAP. 3470 FRI RETTSHJELP

Komiteen viser til proposisjonen og har ingen merknader.

KAP. 471 STATENS ERSTATNINGSANSVAR OG STORTINGETS RETTFERDSVEDERLAGSORDNING

Komiteen viser til at utgiftene på post 71 dekker statens utbetalinger etter de alminnelige erstatningsregler og erstatning i anledning av straffeforfølgning og at bevilgningen på posten er regelstyrt og basert på overslag. Komiteen viser til at det foreslås en bevilgning på posten på 131,6 mill. kroner for 2024.

Komiteen viser videre til at bevilgningen på kap. 471 post 72 belastes ved dekning av erstatning i anledning straffeforfølgning etter straffeprosessloven kapittel 31 og ved dekning av motpartens sakskostnader i anledning straffeprosessloven § 438. Bevilgningen på posten er regelstyrt, og bevilgningsforslaget er et overslag. Det

foreslås en bevilgning på posten på 73,7 mill. kroner for 2024.

Komiteen viser til at post 73 dekker utbetalinger av rettferdsvederlag, som er Stortingets egen ordning for enkeltpersoner som har kommet særlig uheldig ut i møte med det offentlige. Det foreslås en bevilgning på posten på 32,1 mill. kroner for 2024.

KAP. 473 STATENS SIVILRETTSFORVALTNING

Komiteen viser til at Statens sivilrettsforvaltning (SRF) forvalter statlige ordninger på tvers av sivil- og strafferetten. SRF fatter vedtak på flere sivilrettslige felt, blant annet erstatning etter straffeforfølgning etter straffeprosessloven kapittel 31, klagesaker etter lov om fri rettshjelp, klager over Statsforvalternes vedtak i tomtefestsaker og oppgaven med fastsettelse av testament. SRF etatsstyrer statsforvalterne på områdene vergemål og rettshjelp og har i tillegg som oppgave å etatsstyre Kontoret for voldsoffererstatning (KFV).

Komiteen viser til at det blir foreslått en bevilgning på 144,3 mill. kroner på post 1. Forslaget til økning av posten skyldes bl.a. at deler av bevilgningen til vergemålsordningen er overført til denne posten, jf. kap. 469 post 1.

Post 70 Erstatning til voldsofre

Komiteen viser til at det er foreslått bevilget 459,2 mill. kroner på denne posten. Bevilgningen på posten er regelstyrt, og bevilgningsforslaget er et overslag.

KAP. 3473 STATENS SIVILRETTSFORVALTNING

Komiteen viser til proposisjonen og har ingen merknader.

KAP. 475 BOBEHANDLING

Komiteen viser til at bevilgningen på kapitlet skal dekke statens ansvar for utgifter til konkursbehandling i

tilfeller der boet eller den som ber om konkurs, ikke dekker utgiftene. Dette er regelstyrte utgifter etter konkursloven § 73. Det blir foreslått en bevilgning på post 1 på 130,5 mill. kroner.

2.3 Om anmodningsvedtak

Komiteen viser til omtalen av anmodningsvedtak i proposisjonens kapittel 1 punkt 1.10.

VEDTAK NR. 35–49 (2021–2022)

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti, viser til at anmodningsvedtaket henviser til at regjeringen skal legge frem forslag til ny lov om støtte til rettshjelp. Før sommeren la regjeringen frem Prop. 124 L (2022–2023). Arbeidet med trinn to, å fremme nødvendige endringer i rettshjelploven, er igangsatt i Justis- og beredskapsdepartementet. Flertallet mener anmodningsvedtaket ikke kan utkvitteres før det er lagt frem et helhetlig forslag til ny lov om støtte til rettshjelp.

VEDTAK NR. 831 (2021–2022)

Fleirtallet i komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti, viser til at oppfølginga av vedtaket er forseinka. Fleirtallet viser til at eit lovforslag om å gi kommunar der det ligg utlendingsinternat, ansvar for helse- og omsorgstenester til internerte har vore på høyring. Regjeringa vil leggje fram eit lovforslag for Stortinget, og det er planlagt at lovforslaget trer i kraft 1. juli 2024. Fleirtallet meiner at oppmodningsvedtaket ikkje kan utkvitterast før lovforslaget er vedtatt i Stortinget, og helsetenesta på Trandum er overført til det offentlege.

Oversikt over oppmodningsvedtak, ordna etter sesjon og nummer

Sesjon	Vedtak nr. Stikkord	Rapporteringa blir avslutta (ja/nei)
2022–2023	131 Oppretting av permanent partnardrapskommisjon	Nei
2022–2023	132 Nasjonalt førebyggingsprogram mot partnarvald og partnardrap	Nei
2022–2023	133 Kommunale handlingsplanar mot vald i nære relasjonar	Nei
2022–2023	134 Oppdatert kunnskapsgrunnlag om vald i nære relasjonar	Nei
2022–2023	135 Bruk av åleinesamtalar i hjelpeapparatet	Nei
2022–2023	136 Betre dokumentering og informasjonsutveksling i hjelpeapparatet	Nei
2022–2023	139 Elektronisk kontroll ved fotlenke med GPS-sendar for forvaringsdømde	Nei
2022–2023	140 Evaluering av ordninga med statleg finansiert prøvelauslating	Ja

Sesjon	Vedtak nr. Stikkord	Rapporteringa blir avslutta (ja/nei)
2022–2023	141 Utgreiing av alternativ til ordninga med statleg finansiert prøvelauslating	Ja
2022–2023	142 Evaluering av særreaksjonane forvaring, dom til tvunge psykisk helsevern og dom til tvungen omsorg	Ja
2022–2023	445 Utgreie forliksrådsordninga	Nei
2022–2023	503 Kontroll over strategisk viktige verdikjeder	Ja
2022–2023	615 Endringar i reglane om avhøyr av vitne som bur på sperra adresse	Nei
2022–2023	616 Endringar i tvistelova – innstilling av saker i forliksrådet som følgje av lang behandling	Nei
2022–2023	617 Endringar i reglane om gjenopning i sivile saker som er pådømde som del av straffesak	Nei
2022–2023	618 Sakskostnader i sivile saker	Nei
2022–2023	644 Enklare og meir forbrukarvenleg regelverk for gåvekort	Nei
2022–2023	653 Stortingsmelding om kriminalomsorga	Nei
2022–2023	729 A-krimssenter	Nei
2022–2023	843 Yrkesskadeerstatningsordning for tilsette i kriminalomsorga	Nei
2021–2022	35.49 Ny rettshjelpsordning	Ja
2021–2022	35.56 Pilotprosjekt for notoritet i personkontrollar	Ja
2021–2022	372 Utgreiing av fråvikelege lovreglar om sambuarskap	Nei
2021–2022	420 Straffebestemming om seksuell utnytting av barn	Nei
2021–2022	504 Lov om advokater og andre som yter rettslig bistand (advokatlova)	Nei
2021–2022	505 Lov om advokater og andre som yter rettslig bistand (advokatlova)	Nei
2021–2022	506 Lov om advokater og andre som yter rettslig bistand (advokatlova)	Nei
2021–2022	507 Nytt Oslo fengsel	Ja
2021–2022	579 Vurdering av naturskadeforsikringsordninga	Nei
2021–2022	580 Dialog om digitale betalingstenester og foreldrekontroll	Ja
2021–2022	581 Utgreiing av meldeplikt for norske tenesteleverandørar	Nei
2021–2022	582 Regelverk om varsling frå kriminalomsorga	Nei
2021–2022	583 Elektronisk kontroll ved brot på besøksforbod	Ja
2021–2022	584 Straffenivåa for seksuallovbrot	Ja
2021–2022	585 Nedsetjing av valdtektskommisjon	Ja
2021–2022	587 Budsjettmessige konsekvensar av ny valdserstatningslov	Ja
2021–2022	589 Forseinkingsrente på regresskravet til staten mot skadevaldar i valdserstatningssaker	Nei
2021–2022	654 Tryggleik for funksjonshindra	Nei
2021–2022	795 Forbod mot sal av forfalne fordringar	Nei
2021–2022	831 Offentleg helsetilbod ved Politiets utlendingsinternat på Trandum	Ja
2020–2021	47 Utviding av avverjingsplikta	Nei
2020–2021	50 Forelding av lovbrot mot mindreårige	Nei
2020–2021	64 Tilgjengelege dopingopplysningar	Nei
2020–2021	65 Straff for den som tener pengar på idrettsprestasjonar som følgje av doping	Nei
2020–2021	443 Høgare straff for barn som er involverte i gjenteken kriminalitet	Nei
2020–2021	446 Tiltak for å auke talet på inndragingar	Nei
2020–2021	447 Besøks- og opphaldsforbod	Ja

Sesjon	Vedtak nr. Stikkord	Rapporteringa blir avslutta (ja/nei)
2020–2021	627 Fornyingsordning for barneomsorgsattest	Nei
2020–2021	628 Gjennomgang av barneomsorgsattestordninga	Nei
2020–2021	681 Oppretting av eit nasjonalt våpenregister	Nei
2020–2021	682 Identitetsskjerming for polititilsette	Nei
2020–2021	712 Straff for å tvinge barn til utlandet	Nei
2020–2021	729 Nasjonal langtidsplan for beredskap	Nei
2020–2021	730 Totalberedskapsutval	Nei
2020–2021	739 Nordisk samarbeid innan samfunnstryggleik	Nei
2020–2021	742 Brann til sjøs	Nei
2020–2021	743 Tilfluktsrom	Nei
2020–2021	799 ADR-kontroll	Nei
2020–2021	814 Nasjonalt eigarskap og kontroll	Nei
2020–2021	848 Heilskapleg gjennomgang av verjemålsordninga	Nei
2020–2021	928 Lovendringar som følge av ny sivilombodslov	Ja
2020–2021	983 Etablering av ny redningshelikopterbase i Tromsø og felles operasjon med helikoptertenesta til Sysselmeisteren	Nei
2020–2021	1038 Kartlegging av tryggleikskompetanse, gjennomgang av bruken av tryggingsslova og evaluering av tryggleiksforståing	Ja
2020–2021	1040 Stortingsmelding om nasjonalt eigarskap og kontroll over strategisk viktige naturressursar, bedrifter, infrastrukturar og teknologiar	Ja
2020–2021	1041 Nytt Oslo fengsel	Ja
2020–2021	1116 Sperring av opplysningar i reaksjonsregisteret	Nei
2020–2021	1117 Gjennomgang av praksis for tilbakecall av førarrett	Nei
2020–2021	1159 Unntak frå forelding for seksuallovbrot mot barn	Nei
2020–2021	1161 Internasjonale kriminelle organisasjonar	Nei
2020–2021	1162 Tilgang på straffeprosessuelle tvangsmiddel	Nei
2020–2021	1343 Kompensasjonsordning for tapt arbeidsforteneste for frivillige i redningstenesta	Nei
2019–2020	436 Elektroniske fraktbrev	Nei
2019–2020	515 Reklamasjonsfrist på bustader	Nei
2019–2020	669 Deling av registerinformasjon	Ja
2018–2019	98 Rettshjelpsordninga	Ja
2017–2018	788 Utanlandsopphald	Nei
2017–2018	795 Eige lovverk for Statens barnehus	Nei
2017–2018	798 Regelverk for teieplikt, opplysningsplikt og opplysningsrettvald og overgrep	Ja
2017–2018	899 Menneskerettane til utviklingshemma – verjemål	Ja
2016–2017	523 Korrupsjonsføresegnene i straffelova	Nei
2016–2017	630 Omvend valdsalarm ved brot på besøksforbod	Ja
2016–2017	631 Besøksforbod	Ja
2016–2017	1043 Omvend valdsalarm	Ja

3. Sammenligning av budsjettall, kapitler og poster. Rammeområde 5

Tabellen viser regjeringens budsjettforslag, budsjettforliket og de alternative budsjettene til Høyre, Venstre, Fremskrittspartiet og Sosialistisk Venstreparti.

Kap.	Post Formål	Prop. 1 S med Tillegg 1 og 2	A, Sp og SV	H	FrP	SV	V
Utgifter rammeområde 5 (i tusen kroner)							
400	Justis- og beredskapsdepartementet						
	70 Overføringer til private	20 014	20 014 (0)	20 014 (0)	22 014 (+2 000)	20 014 (0)	20 014 (0)
410	Domstolene						
	1 Driftsutgifter	3 080 539	3 120 539 (+40 000)	3 085 539 (+5 000)	3 130 539 (+50 000)	3 176 539 (+96 000)	3 080 539 (0)
414	Forlikråd og andre domsutgifter						
	1 Driftsutgifter	352 425	352 425 (0)	351 425 (-1 000)	352 425 (0)	352 425 (0)	360 925 (+8 500)
430	Kriminalomsorgen						
	1 Driftsutgifter	5 516 637	5 556 637 (+40 000)	5 483 677 (-32 960)	5 526 637 (+10 000)	5 646 637 (+130 000)	5 611 637 (+95 000)
	70 Tilskudd	36 385	43 385 (+7 000)	36 385 (0)	38 385 (+2 000)	48 385 (+12 000)	41 385 (+5 000)
433	Konfliktrådet						
	60 Tilskudd til kommuner	11 208	11 208 (0)	11 208 (0)	11 208 (0)	16 208 (+5 000)	11 208 (0)
	70 Tilskudd	26 553	26 553 (0)	26 553 (0)	26 553 (0)	41 553 (+15 000)	26 553 (0)
440	Politiet						
	1 Driftsutgifter	21 239 548	21 244 548 (+5 000)	21 584 248 (+344 700)	22 399 548 (+1 160 000)	21 252 548 (+13 000)	21 212 548 (-27 000)
	25 Variable utgifter ved ankomst, mottak og retur i politiets utlendingsforvaltning	200 184	200 184 (0)	200 184 (0)	200 184 (0)	206 184 (+6 000)	202 184 (+2 000)
	70 Tilskudd	52 853	53 853 (+1 000)	52 853 (0)	52 853 (0)	59 853 (+7 000)	54 853 (+2 000)

Kap.	Post Formål	Prop. 1 S med Tillegg 1 og 2	A, Sp og SV	H	FrP	SV	V
441	Politidirektoratet						
	1 Driftsutgifter	382 659	382 659 (0)	367 659 (-15 000)	157 659 (-225 000)	367 659 (-15 000)	382 659 (0)
442	Politi­høgskolen						
	1 Driftsutgifter	689 124	689 124 (0)	680 124 (-9 000)	689 124 (0)	689 124 (0)	689 124 (0)
443	Påta­lemyndigheten i politiet						
	1 Driftsutgifter	1 508 500	1 508 500 (0)	1 508 500 (0)	1 558 500 (+50 000)	1 518 500 (+10 000)	1 508 500 (0)
444	Politiets sikkerhetstjeneste (PST)						
	1 Driftsutgifter	1 473 022	1 473 022 (0)	1 473 022 (0)	1 473 022 (0)	1 474 022 (+1 000)	1 473 522 (+500)
445	Den høyere påta­lemyndighet						
	1 Driftsutgifter	386 124	386 124 (0)	386 124 (0)	386 124 (0)	366 124 (-20 000)	386 124 (0)
451	Direktoratet for samfunns­ sikkerhet og beredskap						
	1 Driftsutgifter	1 505 337	1 505 337 (0)	1 505 337 (0)	1 555 337 (+50 000)	1 495 337 (-10 000)	1 505 337 (0)
455	Redningstjenesten						
	71 Tilskudd til frivillige organisasjoner i redningstjenesten	92 490	92 490 (0)	92 490 (0)	92 490 (0)	102 490 (+10 000)	92 490 (0)
457	Nasjonale sikkerhetsmyndighet						
	1 Driftsutgifter	451 230	451 230 (0)	456 230 (+5 000)	451 230 (0)	451 230 (0)	451 230 (0)
466	Særskilte straffesaksutgifter m.m.						
	1 Driftsutgifter	1 366 567	1 366 567 (0)	1 339 067 (-27 500)	1 366 567 (0)	1 366 567 (0)	1 420 567 (+54 000)
470	Fri rettshjelp						
	1 Driftsutgifter	839 271	839 271 (0)	832 771 (-6 500)	839 271 (0)	1 001 271 (+162 000)	864 071 (+24 800)
	72 Tilskudd til spesielle rettshjelptiltak	67 295	69 295 (+2 000)	67 295 (0)	37 295 (-30 000)	79 295 (+12 000)	77 295 (+10 000)

Kap.	Post Formål	Prop. 1 S med Tillegg 1 og 2	A, Sp og SV	H	FrP	SV	V
473	Statens sivilrettsforvaltning						
	1 Driftsutgifter	144 259	144 259 (0)	63 259 (-81 000)	144 259 (0)	144 259 (0)	144 259 (0)
	Sum utgifter rammeområde 5	47 625 073	47 720 073 (+95 000)	47 806 813 (+181 740)	48 694 073 (+1 069 000)	48 059 073 (+434 000)	47 799 873 (+174 800)
		Inntekter rammeområde 5 (i tusen kroner)					
3440	Politiet						
	1 Gebyr - pass og våpen	957 257	957 257 (0)	923 857 (-33 400)	957 257 (0)	957 257 (0)	957 257 (0)
	6 Gebyr - utlendingssaker	288 162	288 162 (0)	288 162 (0)	288 162 (0)	229 162 (-59 000)	288 162 (0)
3457	Nasjonal sikkerhetsmyndighet						
	1 Inntekter	36 893	36 893 (0)	36 893 (0)	36 893 (0)	41 893 (+5 000)	36 893 (0)
	Sum inntekter rammeområde 5	3 986 194	3 986 194 (0)	3 952 794 (-33 400)	3 986 194 (0)	3 932 194 (-54 000)	3 986 194 (0)
	Sum netto rammeområde 5	43 638 879	43 733 879 (+95 000)	43 854 019 (+215 140)	44 707 879 (+1 069 000)	44 126 879 (+488 000)	43 813 679 (+174 800)
	Avvik fra rammevedtak	-95 000	0	120 140	974 000	393 000	79 800

4. Komiteens tilråding

Komiteens tilråding fremmes av medlemmene fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti.

Komiteen viser til proposisjonen og det som står foran, og råder Stortinget til å gjøre følgende

vedtak:

Rammeområde 5 (Justis)

I

På statsbudsjettet for 2024 bevilges under:

Kap.	Post Formål	Kroner	Kroner
		Utgifter	
61	Høyesterett		
	1 Driftsutgifter, kan nyttes under kap. 410 post 1 og kap. 411 post 1	137 706 000	
400	Justis- og beredskapsdepartementet		
	1 Driftsutgifter	529 752 000	
	23 Spesielle driftsutgifter, forskning, evaluering og kunnskapsinnhenting, kan overføres	31 309 000	
	50 Norges forskningsråd	69 092 000	
	70 Overføringer til private	20 014 000	
	71 Tilskudd til internasjonale organisasjoner	18 999 000	
410	Domstolene		
	1 Driftsutgifter, kan nyttes under kap. 61 post 1 og kap. 411 post 1	3 120 539 000	
	21 Spesielle driftsutgifter	107 544 000	
	22 Vernesaker/sideutgifter, jordskiftedomstoler, kan overføres	3 180 000	
411	Domstoladministrasjonen		
	1 Driftsutgifter, kan nyttes under kap. 61 post 1 og kap. 410 post 1	89 894 000	
414	Forliksråd og andre domsutgifter		
	1 Driftsutgifter	352 425 000	
	21 Spesielle driftsutgifter	44 461 000	
430	Kriminalomsorgen		
	1 Driftsutgifter, kan nyttes under kap. 431 post 1	5 556 637 000	
	21 Spesielle driftsutgifter, kan overføres, kan nyttes under kap. 430 post 1	120 631 000	
	45 Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, kan overføres	82 551 000	
	60 Refusjoner til kommunene, forvaringsdømte mv., kan overføres	133 720 000	
	70 Tilskudd	43 385 000	
431	Kriminalomsorgsdirektoratet		
	1 Driftsutgifter, kan nyttes under kap. 430 post 1	161 980 000	
432	Kriminalomsorgens høyskole og utdanningssenter		
	1 Driftsutgifter	238 391 000	
433	Konfliktrådet		
	1 Driftsutgifter	161 378 000	
	60 Tilskudd til kommuner, kan overføres	11 208 000	
	70 Tilskudd	26 553 000	
440	Politiet		
	1 Driftsutgifter, kan nyttes under kap. 441 post 1 og kap. 443 post 1	21 244 548 000	
	22 Søk etter antatt omkomne, kan overføres	7 306 000	
	23 Sideutgifter i forbindelse med sivile gjøremål	28 053 000	

Kap.	Post	Formål	Kroner	Kroner
	25	Variable utgifter ved ankomst, mottak og retur i politiets utlendingsforvaltning	200 184 000	
	45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, <i>kan overføres</i>	12 617 000	
	46	Investeringer i Schengen IT-systemer, <i>kan overføres</i>	195 294 000	
	48	Tildeling fra EUs grense- og visumfinansieringsordninger, <i>kan overføres</i>	209 210 000	
	70	Tilskudd	53 853 000	
	73	Internasjonale forpliktelser, mv., <i>kan overføres</i>	713 041 000	
	74	Midlertidig destruksjonspant for enkelte typer halvautomatiske rifler	6 000 000	
441		Politidirektoratet		
	1	Driftsutgifter, <i>kan nyttes under kap. 440 post 1</i>	382 659 000	
442		Politi høgskolen		
	1	Driftsutgifter	689 124 000	
443		Påtalemyndigheten i politiet		
	1	Driftsutgifter, <i>kan nyttes under kap. 440 post 1</i>	1 508 500 000	
444		Politiets sikkerhetstjeneste (PST)		
	1	Driftsutgifter	1 473 022 000	
	45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, <i>kan overføres</i>	61 890 000	
445		Den høyere påtalemyndighet		
	1	Driftsutgifter	386 124 000	
446		Den militære påtalemyndighet		
	1	Driftsutgifter	9 829 000	
448		Grensekommisæreren		
	1	Driftsutgifter	6 418 000	
451		Direktoratet for samfunnsikkerhet og beredskap		
	1	Driftsutgifter	1 505 337 000	
	21	Spesielle driftsutgifter	26 463 000	
	22	Spesielle driftsutgifter - Nødnett, <i>kan overføres</i>	561 410 000	
	23	Variable utgifter EUs ordning for sivil beredskap	50 000 000	
	45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, <i>kan overføres</i>	252 221 000	
	70	Overføringer til private	7 743 000	
452		Sentral krisehåndtering		
	1	Driftsutgifter	29 387 000	
453		Sivil klareringsmyndighet		
	1	Driftsutgifter	61 039 000	
454		Redningshelikoptertjenesten		
	1	Driftsutgifter	992 173 000	
	45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, <i>kan overføres</i>	1 511 992 000	
455		Redningstjenesten		
	1	Driftsutgifter	155 039 000	
	21	Spesielle driftsutgifter	31 755 000	
	45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, <i>kan overføres</i>	7 056 000	
	71	Tilskudd til frivillige organisasjoner i redningstjenesten	92 490 000	
	72	Tilskudd til nød- og sikkerhetstjenester	135 953 000	
	73	Tilskudd til Redningsselskapet	140 098 000	
457		Nasjonalt sikkerhetsmyndighet		
	1	Driftsutgifter	451 230 000	
	45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, <i>kan overføres</i>	5 943 000	
460		Spesialenheten for politisaker		
	1	Driftsutgifter	67 132 000	
466		Særskilte straffesaksutgifter m.m.		

Kap.	Post	Formål	Kroner	Kroner
	1	Driftsutgifter	1 366 567 000	
467		Norsk Lovtidend		
	1	Driftsutgifter	8 750 000	
468		Kommisjonen for gjenopptakelse av straffesaker		
	1	Driftsutgifter	24 100 000	
470		Fri rettshjelp		
	1	Driftsutgifter	839 271 000	
	72	Tilskudd til spesielle rettshjelptiltak	69 295 000	
471		Statens erstatningsansvar og Stortingets rettfærdsvederlagsordning		
	71	Erstatningsansvar m.m., <i>overslagsbevilgning</i>	131 572 000	
	72	Erstatning i anledning av straffeforfølgning, <i>overslagsbevilgning</i>	73 727 000	
	73	Stortingets rettfærdsvederlagsordning	32 119 000	
473		Statens sivilrettsforvaltning		
	1	Driftsutgifter	144 259 000	
	21	Spesielle driftsutgifter	98 355 000	
	70	Erstatning til voldsofre, <i>overslagsbevilgning</i>	459 152 000	
475		Bobehandling		
	1	Driftsutgifter, <i>overslagsbevilgning</i>	130 500 000	
	21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres</i>	8 924 000	
		Totale utgifter		47 720 073 000

Inntekter

3400		Justis- og beredskapsdepartementet		
	1	Diverse inntekter	6 341 000	
	2	Refusjon av ODA-godkjente utgifter	1 127 000	
3410		Domstolene		
	1	Rettsgebyr	263 490 000	
	2	Saks- og gebyrinntekter jordskiftedomstolene	21 768 000	
	3	Diverse refusjoner	1 837 000	
	4	Vernesaker jordskiftedomstolene	3 000 000	
3411		Domstoladministrasjonen		
	3	Diverse refusjoner	313 000	
3430		Kriminalomsorgen		
	2	Arbeidsdriftens inntekter	118 791 000	
	3	Andre inntekter	26 182 000	
	4	Tilskudd	8 021 000	
3432		Kriminalomsorgens høgstole og utdanningssenter		
	3	Andre inntekter	1 224 000	
3433		Konfliktrådet		
	2	Refusjoner	6 000	
3440		Politiet		
	1	Gebyr - pass og våpen	957 257 000	
	2	Refusjoner mv.	232 296 000	
	3	Salgsinntekter	53 201 000	
	4	Gebyr - vaktelskap og etterkontroll av deaktiverte skytevåpen	4 828 000	
	6	Gebyr - utlendingsaker	288 162 000	
	7	Gebyr - sivile gjøremål	819 100 000	
	8	Refusjoner fra EUs grense- og visumfinansieringsordninger	79 000 000	
3442		Politi-høgskolen		
	2	Diverse inntekter	23 187 000	
	3	Eksterne forskningsmidler	13 090 000	

Kap.	Post	Formål	Kroner	Kroner
3444		Politiets sikkerhetstjeneste (PST)		
	2	Refusjoner	16 154 000	
3451		Direktoratet for samfunnsikkerhet og beredskap		
	1	Gebyr	125 453 000	
	2	Refusjoner driftsutgifter Nødnett	37 370 000	
	3	Diverse inntekter	31 676 000	
	4	Refusjoner større utstyrsanskaffelser og vedlikehold Nødnett	173 581 000	
	5	Abonnementsinntekter og refusjoner Nødnett	536 862 000	
	6	Refusjoner	7 751 000	
	7	Refusjoner fra EU i forbindelse med variable utgifter knyttet til EUs ordning for sivil beredskap	50 000 000	
3454		Redningshelikoptertjenesten		
	1	Refusjoner	31 287 000	
3457		Nasjonal sikkerhetsmyndighet		
	1	Inntekter	36 893 000	
3470		Fri rettshjelp		
	1	Tilkjente saksomkostninger m.m.	4 773 000	
	2	Fri rettshjelp, ODA-godkjente utgifter	5 668 000	
3473		Statens sivilrettsforvaltning		
	1	Diverse inntekter	5 000	
	2	Vergemåls-/representantordning, ODA-godkjente utgifter	6 500 000	
Totale inntekter				3 986 194 000

II

Merinntektsfullmakter

Stortinget samtykker i at Justis- og beredskapsdepartementet i 2024 kan:

1.

overskride bevilgningen under	mot tilsvarende merinntekter under
kap. 61 post 1	kap. 3061 post 3
kap. 400 post 1	kap. 3400 post 1
kap. 410 post 1	kap. 3410 postene 2 og 3
kap. 410 post 22	kap. 3410 post 4
kap. 411 post 1	kap. 3411 post 3
kap. 430 post 1	kap. 3430 postene 3 og 4
kap. 430 post 21	kap. 3430 post 2
kap. 431 post 1	kap. 3430 postene 3 og 4
kap. 432 post 1	kap. 3432 post 3
kap. 433 post 1	kap. 3433 post 2
kap. 440 post 1	kap. 3440 postene 2, 3 og 4
kap. 441 post 1	kap. 3440 post 2
kap. 442 post 1	kap. 3442 postene 2 og 3
kap. 443 post 1	kap. 3440 post 2
kap. 444 post 1	kap. 3444 post 2
kap. 451 post 1	kap. 3451 postene 2, 3 og 6
kap. 451 post 22	kap. 3451 post 5
kap. 451 post 23	kap. 3451 post 7

overskride bevilgningen under	mot tilsvarende merinntekter under
kap. 451 post 45	kap. 3451 post 4
kap. 454 post 1	kap. 3454 post 1
kap. 455 post 1	kap. 3455 post 1
kap. 457 post 1	kap. 3457 post 1
kap. 473 post 1	kap. 3473 post 1

Merinntekt som gir grunnlag for overskridelse, skal også dekke merverdiavgift knyttet til overskridelsen og berører derfor også kap. 1633 post 1 for de statlige forvaltningsorganene som inngår i nettoordningen for merverdiavgift.

Merinntekter og eventuelle mindreinntekter tas med i beregningen av overføring av ubrukt bevilgning til neste år.

2. Overskride bevilgningen under kap. 451 Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap, post 1 Driftsutgifter med inntil 75 pst. av inntekter ved salg av sivilforsvarsanlegg og fast eiendom. Inntekter inntektsføres under kap. 3451 Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap, post 40 Salg av eiendom mv.

III

Fullmakt til overskridelse

Stortinget samtykker i at Justis- og beredskapsdepartementet i 2024 kan overskride bevilgningen under kap. 451 Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap, post 21 Spesielle driftsutgifter, dersom det oppstår en situasjon med ekstraordinær skogbrannfare og/eller mange skogbranner, og det i den forbindelse er nødvendig med innsats for slokking og beredskap utover det som må beregnes i et normalår. Bevilgningen på posten kan også overskrides ved ekstraordinære hendelser som har medført eller kan medføre tap av liv eller skade på helse, kritiske samfunnsfunksjoner eller kritisk infrastruktur, når øvrige nasjonale helikopterressurser ikke er tilstrekkelig. Fullmakten gjelder uten opphold og før Kongen kan gi slikt samtykke. Overskridelser på posten kan ikke overstige 40 mill. kroner.

IV

Bestillingsfullmakt

Stortinget samtykker i at Justis- og beredskapsdepartementet i 2024 kan bestille varer utover den gitte bevilgning, men slik at samlet ramme for nye bestillinger og gammelt ansvar ikke overstiger følgende beløp:

Kap.	Post	Betegnelse	Samlet ramme
440		Politiet	
	1	Driftsutgifter	250,0 mill. kroner

V

Fullmakt til å pådra staten forpliktelser for investeringsprosjekter

Stortinget samtykker i at Justis- og beredskapsdepartementet i 2024 kan starte opp prosjektet Rehabilitering av Bergen tinghus innenfor en kostnadsramme på 1 180 mill. kroner. Kostnadsrammen er oppgitt i 2024-kroner. Fullmakt til å forplikte staten utover budsjettåret innenfor kostnadsrammen er lagt til Kommunal- og distriktsdepartementet.

VI

Fullmakt til å pådra staten forpliktelser for investeringsprosjekter

Stortinget samtykker i at Justis- og beredskapsdepartementet i 2024 kan starte opp, bestille og forplikte staten utover budsjettåret for brukerutstyrsprosjektet Rehabilitering av Bergen tinghus innenfor en kostnadsramme på 196,5 mill. kroner. Fullmakten gjelder også forpliktelser som inngås i senere budsjettår. Samlede utbetalinger og gjenstående forpliktelser skal til enhver tid holdes innenfor den vedtatte kostnadsrammen. Kostnadsrammen er oppgitt i 2024-kroner. Justis- og beredskapsdepartementet gis fullmakt til å prisjustere kostnadsrammen i senere år.

VII

Fullmakt til å pådra staten forpliktelser for investeringsprosjekter

Stortinget samtykker i at Justis- og beredskapsdepartementet i 2024 under kap. 430 Kriminalomsorgen, post 45 Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, kan pådra staten forpliktelser utover budsjettåret for å anskaffe brukerutstyr til investeringsprosjektet utvidelse av Romerike fengsel, Ullersmo avdeling. Samlede forpliktelser og utbetalinger kan ikke overskride kostnadsrammen for brukerutstyr på 93,2 mill. kroner (2024-kroner). Justis- og beredskapsdepartementet gis fullmakt til å prisjustere kostnadsrammen i senere år.

VIII

Fullmakt til å pådra staten forpliktelser for investeringsprosjekter

Stortinget samtykker i at Justis- og beredskapsdepartementet i 2024 under kap. 440 Politiet, post 46 Investeringer i Schengen IT-systemer og kap. 490 Utlendingsdirektoratet, post 46 Investeringer i Schengen

IT-systemer, kan pådra staten forpliktelser utover budsjettåret, i investeringsprosjekter for implementering av Schengen IT-systemer, som Norge har forpliktet seg til gjennom Schengen-avtalen og Dublin-avtalen. Fullmakten gjelder også forpliktelser som inngås i senere budsjettår. Samlede forpliktelser og utbetalinger kan ikke overskride kostnadsrammen på 2 187 mill. kroner. Kostnadsrammen er oppgitt i 2023-kroner. Justis- og beredskapsdepartementet gis fullmakt til å prisjustere kostnadsrammen i senere år.

IX

Fullmakt til å pådra staten forpliktelser for investeringsprosjekter

Stortinget samtykker i at Justis- og beredskapsdepartementet i 2024 kan pådra staten forpliktelser utover budsjettåret for å gjennomføre anskaffelse av nye redningshelikoptre mv. under kap. 454 Redningshelikoptertjenesten, post 1 Driftsutgifter og post 45 Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold. Samlede forpliktelser og utbetalinger kan ikke overskride kostnadsrammen på 16 764 mill. 2024-kroner. Justis- og beredskapsdepartementet gis fullmakt til å pris- og valutajustere kostnadsrammen i senere år.

X

Fullmakt til å pådra staten forpliktelser for investeringsprosjekter

Stortinget samtykker i at Justis- og beredskapsdepartementet i 2024 kan pådra staten forpliktelser utover budsjettåret for å bygge en ny redningshelikopterbase ved ny lufthavn i Bodø under kap. 454 Redningshelikoptertjenesten, post 45 Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold. Samlede forpliktelser og utbetalinger kan ikke overskride kostnadsrammen på 596 mill. 2024-kroner. Justis- og beredskapsdepartementet gis fullmakt til å prisjustere kostnadsrammen i senere år.

XI

Fullmakt til postering mot mellomværendet med statskassen

Stortinget samtykker i at Domstoladministrasjonen i 2024 kan postere sideutgifter som forskutteres i henhold til rettsgebyrloven, mot mellomværendet med statskassen.

XII

Avhending av sivilforsvarsanlegg

Stortinget samtykker i at Justis- og beredskapsdepartementet i 2024 kan overdra sivilforsvarsanlegg til

en verdi av inntil 500 000 kroner vederlagsfritt eller til underpris når særlige grunner foreligger.

XIII

Videreføring av bobehandling

Stortinget samtykker i at Justis- og beredskapsdepartementet i 2024 kan bestemme at det under ordningen med utgifter til fortsatt bobehandling pådras forpliktelser utover gitt bevilgning under kap. 475 Bobehandling, post 21 Spesielle driftsutgifter, med inntil 10 mill. kroner, men slik at totalrammen for nye tilsagn og gammelt ansvar ikke overstiger 33 mill. kroner.

XIV

Nettobudsjetteringsfullmakter

Stortinget samtykker i at Justis- og beredskapsdepartementet i 2024 kan:

1. trekke politiets direkte utgifter til oppbevaring, tilsyn og salg av beslag fra salgsinntekten, før det overskytende inntektsføres under kap. 5309 Tilfeldige inntekter, post 29 Ymse.
2. trekke salgsomkostninger ved salg av faste eiendommer fra salgsinntekter før det overskytende inntektsføres under kap. 3451 Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap, post 40 Salg av eiendom mv.
3. nettoføre som utgiftsreduksjon under kap. 473 Statens sivilrettsforvaltning, post 1 Driftsutgifter, inntektene ved avholdelse av kurs og konferanser i regi av Konkursrådet samt inntekter fra rådets øvrige virksomhet.
4. nettoføre som utgiftsreduksjon under kap. 475 Bobehandling, post 21 Spesielle driftsutgifter, tilbakebetalte inntekter under ordningen med utgifter til bobehandling.

XV

Stortingets rettfærdsvederlagsordning

Stortingets utvalg for rettfærdsvederlag får i 2024 fullmakt til å tilstå rettfærdsvederlag av statskassen med inntil 250 000 kroner for hver enkelt søknad, men slik at grensen er 500 000 kroner for HIV-ofre og 300 000 kroner for tidligere barn i barnehjem, offentlige fosterhjem og spesialskoler. Søknader der utvalget anbefaler å innvilge erstatning som er høyere enn nevnte beløp, fremmes for Stortinget til avgjørelse. Det samme gjelder søknader som etter utvalgets vurdering reiser spørsmål av særlig prinsipiell art.

Oslo, i justiskomiteen, den 7. desember 2023

Per-Willy Amundsen
leder og saksordfører

